LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs. Eßlingen/N., Breite Str. 5—5. Printer: Ungeheuer & Ulmer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 38 (382)
Trešdien, 1950. g. 17. maijā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M. Culītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jēkabsons, B. Kisells, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6 — 8, telefons 17239.

Vācija joprojām paliks okupēta

Ečesons, Bevins un Šūmans publicē turpmākās politikas deklarāciju

Londona (jj). — Anglijas, Francijas un Savienoto valstu ārlietu ministru konferences nobeigumā naktī uz pirmdienu publicēts kopīgs oficiāls komunikē, kurā deklarēta triju rietumu lielvalstu turpmākā politika Vācijas jautājumā. Svarīgākie komunikē punkti ir norādījums, ka Vācija paliks okupēta tik ilgi, kamēr Padomju savienība pretosies visas Vācijas apvienošanai uz demokratiskas bazes, kā arī paziņojums, ka rietumvalstis nodibinās Londonā īpašu komisiju, lai noskaidrotu Vācijas okupācijas statūta liberālizēšanas iespējas. Komunikē uzsver, ka sabiedroto politikas gala mērķis ir atkal iesaistīt Vāciju brīvo tautu saimē.

Rietumvalstu ārpolītikas vadītāji savā deklarācijā norāda, ka viņi apņēmušies turpināt to mērķu sasniegšanu, kas noteikti 1949. g. aprīļa Vašingtonas nolīgumā un vēlreiz atkārtoti nesenajā Pētersbergas nolīgumā, proti — ka Vācija pakāpeniski atkal uzņemama Eiropas brīvo tautu saimē. Kad Vācija būs šo stāvokli sasniegusi, viņu pamazām atbrīvos no līdzšinējiem kontroles noteikumiem un dos tai vislielāko suverēnitāti, kāda vien iespējama uz okupācijas režīma bazes. Tā kā Padomju savienības valdība joprojām negrib atļaut austrumu joslas iedzīvotājiem uz demokratiskiem pamatiem apvienoties ar rietumu joslām, tad tikmēr, kamēr šī padomju politika turpināsies, nebūs arī iespējams noslēgt ar Vāciju galīgo miera līgumu. Anglijas, Francijas un ASV ārlietu ministri tomēr jau tagad nolēmuši dibināt Londonā īpašu studiju komisiju, kas pētīs iespējas Vācijas okupācijas statūta eventuālai revīzijai. Trīs rietumu lielvalstis atkārtoti izsaka cerību, ka būs iespējams radīt nepieciešamos priekšnoteikumus kopīgas vācu valdības izveidošanai, kas garantēs visai vācu tautai tās fundamentālās brīvības.

Jau pirms publicēšanas oficiālo komunikē tekstu ar speciālkurjēru nosūtīja uz Bonnu Rietumvācijas federālās valdības kancleram Dr. Ādenaueram. Pirmie komentāri no

(Turpinājums 8. lpp.)

NODIBINĀTA LATVIEŠU NACIONĀLĀ APVIENĪBA KANADĀ

Vienoti visi tautieši no Halifaksas līdz Vankuverai

Ilgi gaidītā līdzšinējās Kanadas Latviešu nacionālās apvienības delegātu sanāksme pulcējās maija sākumā Toronto pilsētā, kas latviešu straujā pieauguma dēļ kļuvusi par visu Kanadas tautiešu centru. Sanāksme bija izcils notikums šīs zemes latviešu dzīvē, jo katrs delegāts devās garajā ceļā ar cerību panākt īstu apvienošanos turpmākajam kopīgam darbam. 31 delegāta pūles tiešām nebija veltīgas. Pēc divu dienu diskusijām kongresa prezidijs varēja paziņot, ka atrasta kopīga baze, un visi latvieši, kas dzīvo Kanadā no Halifaksas līdz Vankuverai, turpmāk būs apvienoti vienā saimē.

Delegātu saimi vispirms uzrunāja archibīskapa vietnieks Kanadā māc. A. Skrodelis. Sanāksmes atklāšanas runu teica KLNA priekšsēža vietnieks I. Žīgurs. Kongresa dalībniekus apsveica un labas sekmes kopdarbībai novēlēja ģenerālkonsuls R. Braisons, kura uzrunai sekoja Latvijas valsts himna. Ar rakstu sanāksmi sveica pulkv. V. Janums un prof. Fr. Gulbis. Par sanāksmes vadītāju ar 28. balsīm ievēlēja inž. J. Švanku, par viņa palīgu R. Kalniņu un sekretāriem — I. Andrejsonu un L. Sīpoliņu.

Pēc iepriekšējās delegātu sanāksmes protokola nolasīšanas un pieņemšanas pārskatu par līdzšinējās KLNA darbību sniedza I. Žīgurs. Apvienībā ietilpst 18 latviešu biedrības un kopas. No 8000 Kanadas tautiešiem tajā līdzi darbojās 530. Pēdējos 10 mēnešos KLNA noorganizējusi 29 valdes sēdes korespondences ceļā. Rosīga bijusi apvienības kultūras nodaļa, rīkojot priekšlasījumus, lekciju ciklus un koncertus. Līdzekļu trūkuma dēļ nav bijis iespējams reālizēt iecerēto prominento latviešu mākslinieku koncertturneju pa Kanadu. Tuvākajā laikā no Vācijas sagaida lielāku latviešu grāmatu sūtījumu, kas būs pamats jaunierīkojamai lasītavai. Pastāv divas latviešu svētdienas skolas, bet šai ziņā stāvoklis neapmierina, jo izkaisīti dzīvojošās ģimenes skolu jautājumā bieži ir diezgan pasīvas.

KLNA saimnieciskā nozare intensīvi pētījusi Kanadas saimniecības jautājumus, ievietojot šejienes presē tautiešu informācijai 27 rakstus par dažādiem pasākumiem. Nozare centusies veicināt un popularizēt ģimeņu mājiņu pirkšanu. Grūtdieņu palīdzības darbam pēdējos piecos mēnešos savākti 932 dolari, izlietojot šo naudu pārtikas sūtījumiem uz Vāciju. KLNA ar savu Otavas biroja starpniecību ievadījusi latviešu invalidu grupas ieceļošanas akciju Kanadā.

Aprūpes fonda (LRA) darbības pārskatu deva I. Andrejsons, uzsverot līdzšinējos M. Vētras nopelnus aprūpes darba praktiskajā iedzīvināšanā. Otavas birojs pārņēmis latviešu kartotēku no A. Brilta Halifaksā. Ar biroja starpniecību pēdējā laikā izkārtotas imigrācijas iespējas Kanadā 399 personām, bet 110 lietas vēl kārtojas. Birojs reģistrējis, ka raksti par latviešiem Kanadas presē parādījušies 400.000 eks. koptirāžā. Nodibināts kontakts ar Canadian Press ziņu aģentūru, kas bieži izlieto biroja sniegto informāciju par apstākļiem Latvijā aiz dzelzs priekškara.

Revīzijas komisijas ziņojumu sniedza komisijas priekšsēdis Ziediņš, starp citu norādot, ka centra organizācijām vēl nav izdevies pārvarēt savu organizēšanās stadiju. Korespondences sēdes nav attaisnojušas cerēto. Teicami darbojas grūtdieņu atbalstīšanas pasākumi. Apvienības kases grāmatas atrastas kārtībā. Gada pārskatu un revizijas komisijas ziņojumu delegātu sanāksme pēc debatēm ar balsu vairākumu pieņēma. Sanāksmes pirmās dienas vakarā bija noorganizēts koncerts un kopīgs azaids.

Otras dienas apspriežu svarīgākais jautājums bija apvienības statūtu izstrādāšana un pieņemšana. Statūti bija pieņemti jau iepriekšējā delegātu sanāksmē, bet vēlāk tie izrādījās nepiemēroti praktiskajai dzīvei. Tad tika izstrādāti divi citi statūtu projekta varianti. Pēc ilgām debatēm

(Turpinājums 3. lpp.)

Igauņu virsnieks izkļuvis no Sibirijas

Stokholma (ls). — Stockholms Tidningen ziņo, ka šinīs dienās Zviedriju sasniedzis kāds bij. Igaunijas flotes virsnieks, kas 5,5 gadus pavadījis Sibirijas cietumos. Igauņu virsniekam laimējies ne tikai ar izbēgšanu no komūnistu nagiem, bet tas atradis Zviedrijā arī savu ģimeni — sievu un dēlu.

Vairāk nekā 5 gadus virsnieks pavadījis Uljanovskas cietumos Sibirijā, kur tas pārcietis neaprakstāmu postu un grūtības. „Mēs sacentāmies varžu un slieku ķeršanā un gaidījām pavasari, lai savu bada pārtiku papildinātu ar lapām un pumpuriem", stāsta izbēgušais.

Aizsardzība pirmā vietā

Sākusies Atlantika padomes konference

Londona (ls). — Pirmdienas priekšpusdienā Londonā sākās 12 Atlantika pakta valstu ārlietu ministru konference. Bez Bevina Ečesona un Šūmana paplašinātajā konferencē piedalās arī itāļu ārlietu ministrs grāfs Sforca, beļģu — Vanzēlands, holandiešu — Dr. Stikers, norvēģu — Lange, dāņu — Rasmusens, kā arī Luksemburgas, Kanadas, Portugāles un Islandes ārpolītikas vadītāji. Paredz, ka konference turpināsies apmēram nedēļu. Tās priekšsēdis būs ASV ārlietu ministrs Dīns Ečesons. Līdztekus daudzajiem ārlietu ministru politiskiem un saimnieciskiem padomdevējiem apspriedēs piedalās arī atsevišķu signatārvalstu militārie vadītāji.

Pirmajā dienā apspriedes notika tiklab priekšpusdienā, kā pēcpusdienā. Par apspriestiem jautājumiem pagaidām nekā tuvāka neizpauž. Oficiālajā pirmās dienas komunikē teikts, ka pārrunāti līdzšinējie sasniegumi aizsardzības spēku stiprināšanā un apmainītas domas par vispārējo pasaules politisko attīstību.

Apspriežu galvenā problēma ir Atlantika pakta valstu militārā aizsardzības sekmīga izkārtošana. Katrā ziņā jāatrod izeja, kā Eiropas valstis varētu neatlaidīgi palielināt savus militāros atvaires spēkus, neizsmeļot visas savas saimnieciskās rezerves. Patlaban tās nevar financēt pat visnepieciešamāko apbruņojumu, kādēļ daudzas valstis izdod militārai apgādei vairāk līdzekļu nekā tās drīkstētu, lai nepaaugstinātu dzīves dārdzību. ASV savukārt negrib nest visus upurus Eiropas apbruņošanā. Tādēļ galvenā sasāpējusī problēma ir atrast šeit līdzsvarotu atrisinājumu.

Signatārvalstu militārie vadītāji savukārt iesnieguši pārskatus, kur uzsver militārā apbruņojuma lielos trūkumus un nepilnības. Atlantika valstu militāro spēku saskaņošanai nepieciešams atrast iespaidīgu un piedzīvojušu virspavēlnieku, kam būtu pakļautas visu Rietumeiropas valstu armijas. Arvien biežāk šai sakarībā min. ASV ģenerālštāba priekšnieka ģen. Bredlija vārdu.

Šīs militāro prasību un saimniecisko iespēju pretestības konferencei jāpārvar, lai vēlākais līdz 1952. gadam labi apbruņotai un uzbrukumu kārai Pad. savienībai varētu stādīt pretī labi izveidotu un spēcīgu Eiropas aizsardzības sistēmu.

Nav vēl skaidrības par palīcēju pāreju vācu saimniecībā

ŠAI GRUPĀ PAGAIDĀM IESKAITĪS ARĪ BIJ. KAŖAVĪRUS — JAUNĀ IECEĻOŠANAS LIKUMA PARAKSTĪŠANA AIZKAVĒSIES

DP tautību pārstāvju apspriede Bad Kisingenā

Vācijā palicēji, to izvietošana pa nometnēm un nākotnes nodrošināšana bija galvenais temats, ko plaši pārrunāja DP amerikāņu joslas tautību pārstāvju kārtējā apspriede IRO štābā Bad Kisingenā 9. un 10. maijā. Latviešus apspriedē pārstāvēja LCK priekšsēdis H. Klarks. Nevērojot to, ka līdz 30. jūnijam palicis tikai nedaudz laika, IRO štāba darbinieki vēl nevarēja konkrēti pateikt, kā īsti jānotiek Vācijā palicēju pārejai vācu saimniecībā, un apspriežu gaitā varēja iegūt tikai atsevišķus vispārējus iespaidus. Tajā pašā laikā nometņu atbrīvošana jau sākusies, un notiek arī konkrēti sagatavošanās darbi pašu DP nodošanai vācu pārvaldei. Emigrācijas jautājumā noskaidrojās, ka prezidents Trūmens jauno DP ieceļošanas likumu, paredzams, parakstīs tikai maija beigās vai jūnijā, jo komisiju darbā radies neparedzēts aizkavējums.

Nenoteiktību par Vācijā palicēju pāreju vācu saimniecībā izskaidro ar dažādiem apstākļiem. Pirmkārt, jauno DP likumu, ko uzdots izstrādāt vācu valdībai, saskaņā ar augsto komisāru pieprasījumu varot aizkavēt tā saskaņošana ar pamatprincipiem, kādus UN izstrādāja savā pēdējā sesijā, ietverot tos starptautiskā konvencijā par bēgļu juridisko statusu. Tautību pārstāvji bija jau iepriekš iesnieguši attiecīgām iestādēm savus iebildumus, norādot, ka UN konvencija gan plaši apskata ārzemnieku tiesības un nodrošināšanu svešā zemē, bet šie noteikumi neatbilst mūsu vajadzībām. Ja tiesībās un aizsardzībā tiksim Vācijā pielīdzināti tikai ārzemniekiem, tad nekādā ziņā nebūs apmierinātas mūsu prasības, tādēļ mums jāiegūst visas tās tiesības, kādas bauda Vācijas pilsoņi. Kā IRO štābs, tā augstie komisāri mierina, ka Rietumvācija DP likumu nevar pieņemt bez augsto komisāru akcepta, un, kaut arī pēdējie dažās funkcijās ir ierobežoti, DP jautājumā viņiem tomēr ir visa atbildība.

Attiecībā par izvietošanu IRO štābs paskaidroja, ka vācu saimniecībā līdz 30. jūnijam pārskaitīs visus tos, kam nav izredžu izceļot, par pamatu šai akcijai ņemot ziņas, kādas iegūtas IRO padomdošanā un vēlākās iztaujās. Tādu DP pašreiz esot pavisam 20.000, un ar IRO padomes lēmumu pēc 30. jūnija viņu uzturēšanai budžetā līdzekļu vairs nav. Uz jautājumu par šo DP nākamajiem dokumentiem, minimālo dzīvokļu platību, līdzdodamo inventāru utt., štābs vēl nevarēja konkrēti atbildēt, tāpat vēl galīgs nav arī kā Vācijā palicēju, tā IRO aprūpē paturamo nometņu saraksts. Vācijā palicējiem pagaidām norādītas šādas nometnes: vecajiem ļaudīm Insula, Dornštate un kaŗaslimnīca Traunšteinā; pārējiem — 2. apgabalā (Area) Veinsberga, Luitpolda un Jegerhofa karzarmas Ludvigsburgā, Funkeru kazarmas Bad Kanštatē, Belkes kazarmas Ulmā un, iespējams, arī daļa no Eslingenas un Geislingenas; 3. apgab. daļa Hanavas, Ziemeļu nometne Vircburgā, Ponda kazarmas Ambergā; 5. apgabalā lidlauka kazarmas Memingenā, Prinča Franča kazarmas Kemptenā, 7. apg. Jēgeru kazarmas Mitenvaldā, Dešinga, F un F 1 nometnes Ingolštatē, Freilasinga, Hēna kazarmas Landshutē un Luitpolda Minchenē. Pēc tautību pārstāvju argumentētiem protestiem štābs solīja iespēju robežās arī turpmāk nometnēs ievērot tautību principu, kaut gan kā IRO, tā augsti komisāri to vairs neuzskata par svarīgāko.

Baltieši, ukraiņi un ungāri nepatīkami pārsteigti bija par paskaidrojumu, ka Vācijā palicēju grupai paredzēts piedalīt arī bij. kaŗavīrus, kamēr nebūšot saņemts kāds cits lēmums viņu tagadējā stāvokļa definīcijā. IRO pārstāvji gan paskaidroja, ka visi tie, ko pārvietos Vācijā palicēju nometnēs, katrā laikā baudīs emigrācijas tiesības ar IRO starpniecību, ja viņiem tāda iespēja turpmāk rastos; praktiski viņus uzņems izceļošanas procesā tāpat kā tagad privāti dzīvojošos DP. Turpretim tos, kas atsakās pieņemt emigrācijas piedāvājumu, IRO štābs Ženēvā nolēmis atzīt par tādiem, kas uz visiem laikiem atsakās no IRO palīdzības emigrācijas gadījumā.

Sakarā ar to, ka prezidents Trūmens jauno DP ieceļošanas likumu parakstīs tikai maija beigās vai jūnijā, tagadējā procesā atkal noteikts pārbaudīt laukstrādnieku procentu. Jaunajā likumā svarīga pārmaiņa būs tā, ka galvojumus varēs parakstīt tikai ASV pilsoņi, un iespējams, ka no 1. jūlija to prasīs arī no līdzšinējiem galvojumiem. Šo prasību gan sedz ASV organizācijas ar kuŗu starpniecību galvojums izdots, piemēram, baznīcas uc.

Uz pārstāvju jautājumu, vai jaunā likuma kvotē, kas paredzēta vāciešiem (Volksdeutsche), nevarētu ietilpināt arī izskrīnētos resp. tos, kam nav DP statusa, IRO štābs paskaidroja, ka šis jautājums nav IRO kompetencēs. Vācu iestādēm pašām būs grūti izmeklēt no vairāk nekā 10 miljoniem vācu bēgļu likumā pieļautos 54.000, tādēļ jāšaubās, vai arī tās gribēs šajā ziņā palīdzēt.

Ļoti grūti atrisināt jautājumu, kā atbrīvot DP no sekām, kas radušās no niecīgiem sodiem, jo ASV neatzīst nekādu formālu sodu svītrošanu. Labvēlīgs lēmums atkarīgs tikai no imigrācijas un naturālizācijas ierēdņu ieskata, bet šādā veidā pozitīvu izkārtojumu panākušas tikai nedaudzas personas. IRO štābs apsolīja arī turpmāk palīdzēt, lai šos noteikumus liberālizētu.

Apspriedēs vēl plašas pārrunas radīja konflikts Heilbronas sanatorijā, par ko vienojās tālākas publikācijas neizdarīt, iekāms nebūs atsauksmes no īpašas komisijas, ko apspriede nolēma iecelt šī gadījuma noskaidrošanai.

Pie Vinnipegas ūdens vēl joprojām ceļas

Montreāla (F). — BBC pārstāvis no Kanadas ziņo, ka Red Rivera ūdeņi vēl joprojām ceļas. Kanadiešu drošības iestādes no Vinnipegas līdz šim evakuējušas lielāko tiesu iedzīvotāju. Pilsētā, kuŗā ir 300.000 cilvēku, atļauts palikt vienīgi 75.000. Kopš pagājušās nedēļas beigām, kad sākās plūdu katastrofa, un kad Red Riveras ūdeņi sagrāva visus dambjus, upes līmenis pacēlies jau apmēram par 11 metriem. Kanadas meteoroloģiskais birojs ziņo, ka lietus gāžu dēļ plūdu katastrofa var kļūt vēl lielāka.

Latviešu meitene 150.000. DP ieceļotāja ASV

150.000. DP, kas ieceļošanas likuma ietvaros šinīs dienās ieradās ASV, ir 12 g. vecā Dace Epermane no Minchenes. Viņa kopā ar vecākiem Bernhardu un Valdu Epermaņiem un vecāko brāli Juri 7. maijā izbrauca no Bremerhāfenas ar IRO kuģi General Ballou. Šai sakarā Gronas izceļotāju nometnē bija ieradies ASV publiskās informācijas noz. ierēdnis, kas intervēja „jubilāri" un viņas vecākus un pēc tam iegūtās ziņas telegrafiski nodeva uz Ņujorku.

Dace Epermane ar māti

Kad kuģis ieradīsies Ņujorkā, būs rīkota svinīga sagaidīšana. Daci Epermani apsveiks DP komisijas priekšsēdis Ugo Karusi, bet pēc tam viņai paredzēts gods piedalīties „Es esmu amerikānis" dienas svinībās Vašingtonā 22. maijā. Tur gaišmatainā latviešu meitene kopā ar daudziem amerikāņu bērniem nodos prezidentam Trūmenam zvērestu, ka būs uzticīga amerikāņu karogam.

Epermaņu ģimene brauc uz Ņujorku, kuŗas tuvumā tai sagādātas apmešanās un darba iespējas kādā farmā. Sagadīšanās pēc Ģen. Ballou, kas ved pāri okeanam Daci, vispār ved uz ASV 150. „kravu" ar DP ieceļotājiem. Uz kuģa šoreiz ir 1268 DP.

Daces tēvs tautsaimnieks Bernhards Epermanis, kam ir 43 gadi, bija IRO ierēdnis Minchenē, bet Latvijā strādāja bankās un saimnieciskos uzņēmumos Jelgavā un Rīgā. Visi četri Epermaņi — arī mazā Dace — runā angliski.

Arī 150.000. vīzu ieceļošanai ASV nesen saņēma latviete — Blombergas pamatskolas audzēkne Irēne Šulce, informēja amerikāņu DP komisijas ierēdņi angļu joslas izceļošanas centrā Ventorfā.

LATVIJA

Nr. 38 (382) 1950. g. 17. maijā

Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

Lielā izklīšana

Ir sācies emigrācijas beigu cēliens. Tas ir arī beigu cēliens mūsu līdzšinējai trimdas dzīves ziņai un kārtībai Vācijā un Austrijā. Mūsu mājokļi šajās zemēs strauji tukšojas un apklust. Trīs ceturtdaļas no visiem latviešu trimdiniekiem jau aizbraukušas. Aizbraukusi arī mūsu tautas un kultūras darbinieku lielākā daļa. Palicēju sirdīs paliek sērīgas noskaņas, viņu sejās redzamas lielas rūpes: latvieši Vācijā un Austrijā vairs nebūvē un neorganizē, bet noārda, likvidē un atvadās.

Viens no mūsu visīstenākajiem Kronvalda un Kalpaka gara ugunskura dedzējiem latviešu trimdinieku sirdīs, leģionārs garā un patiesībā, dzejnieks Andrējs Eglītis ar brīdinātāja balsi nosaucis šo gadu par latviešu lielās izklīšanas gadu. Mūsu tauta izklīst un vēl klīdīs gan dzimtenē, gan tālu ārpus tās. Un mēs ar Ijāba muti drīz varēsim jautāt — kur ir Latvija? Tādēļ lai apstājamies jel taču uz brīdi savās svarīgajās un steidzīgajās dienas darīšanās un aizbraukšanās un izejam kādā no šīm skaisti ziedošajām maija dienām vai naktīm meža vai pļavas klusumā un lielā vientulībā un patiesībā jautājam sev un savam Dievam — kur ir mūsu Latvija? Kas notiks ar mūsu tautu un mums pašiem? Kas mums jādara šajā lielās izklīšanas laikā? Tad mēs pārpilnam izjutīsim tautas dziļo postu un ciešanas un skaidrām acīm ieskatīsim briesmas, kas draud katram mūsu tautas loceklim un visai tautai. Maz ir vairs palikuši latviešu pakalni un pilskalni, kur Latvija ir, kur latvieši var dzīvot pēc saviem likumiem un dzīves ziņas. Visur redzamas drupas, drupas, kur valda sveši ļaudis, nežēlīgi likumi. Katrs latvietis tagad ir izdzīts bārenis. Un ja šādā vientulības un pārdomu brīdī mūsu asinis nepulsē svētās dusmās un mūsu dzīvot un cīņas gribu nenocietinās par asu zobenu, kas ik katru dienu un ikkatrā vietā celtos asiem cirtieniem mūsu postītājai varai — Staļina tirannijai; ja šādā brīdī mēs bijīgi neapņemtos solīties cīnītāja zvērestu un mīlestību savai tautai un tēvu valodai, tad patiesi mūsu trimdinieku dvēselēs kaut kas būtu nomiris, un mēs būtu notiesāti pazušanai.

Pārāk daudz ziņu mēs esam saņēmuši no aizjūras zemēm, ka tur jau vērā ņemams skaits latviešu pamazām raisās vaļā no savas tautas un valsts un alkatīgi tiecas iekļauties to valstu sabiedrībā, kur viņi atraduši savām ģimenēm mieru un pārticības nodrošinājumu.

Pārdomas par mūsu tautas likteni un nākotni vairāk kā jebkad aicina un pavēl nedomāt tikai par savu personīgo, savas ģimenes un savu tuvinieku labklājību un mieru, bet par mūsu tautas, par Latvijas nākotni.

Vācijā un Austrijā mēs nojaucam savus mājokļus, latviskos dievnamus, skolas, teātrus, grāmatu apgādus; nolīdzinām latviskos pilskalnus. Šī skumīgā beigu cēliena un atvadu noskaņa valdīja arī Latviešu centrālās padomes 17. sesijā Eslingenā, latviešu visstiprākajā pilskalnā, kas arī drīz būs gandrīz latviešu tukšs. Varbūt šī bija pēdējā Latviešu centrālās padomes sanāksme. Un taisni šajā lielās izklīšanas laikā mūsu trimdas tautas pārstāvniecības pastāvēšana un darbs ir garantija, ka mēs klīzdami tomēr neizklīdīsim nezinā. Ja arī Latviešu centrālā padome tās locekļu aizbraukšanas dēļ vairs nevarētu sapulcēties, tad paliek un paliks līdz beigām tās izpildu organs — Latviešu centrālā komiteja, kas pieliek vislielākās pūles mūsu spēku pēdējai koncentrācijai un visu lielo problēmu ciešamam izkārtojumam.

Ja pēdējos četrus gadus Latviešu centrālās padomes galvenais uzdevums bija pārvaldīt Mazo Latviju un visu trimdinieku saimi kā nedalītu vienību pārvest atpakaļ atbrīvotajā tēvzemē vai, to nesagaidot un nepiepildot, izvest no Vācijas uz kādu citu zemi, par ko ir bezgala daudz domu izdomātas, tad tagad mūsu gaitas un liktenis ir visiem zināmi — mēs izklīstam pa daudzām zemēm un kontinentiem un pēc 9 mēnešiem mūsu izklīšana nobeigsies un sāksies jauns trimdas periods.

Emigrācija būs atstājusi kādu smagu mantojumu — Vācijā un Austrijā paliekošos. Tā būs mazākā un trūcīgākā, bet mūsu trimdinieku **v ē r t ī g ā k ā** daļa. Tās būs mūsu baltās mātes un tēvi — latviskā gara pūra visuzticamākie glabātāji un tālāk devēji jaunajai paaudzei. Tie būs mūsu karavīri un invalīdi — tēvu zemes uzticamie sargi un mīlestības apliecinātāji **d a r b o s**. Kā viņi dzīvos un pelnīs dienišķo maizi? Kā saglabās sevi Latvijai svešā zemē? Šie jautājumi tad arī bija tie, par kuriem visilgāk prieda varbūt pēdējā Latviešu centrālpadomes sesijā. Nav vietas izmisumam mūsu rindās — ne aizbraucējos, ne palicējos. Bet tik pat maz vietas mūsu rindās ir gļēvulībai, vienaldzībai un savtībai. Aizbraucēji savās jaunajās vietās veido jaunus pilskalnus, kur patversies no jauna Mazā Latvija. Palicēji darīs to pašu, jo par viņiem rūpēsies ne tikai baznīcas, kuru galvas — archibīskaps T. Grīnbergs, bīskaps J. Rancāns un metropolīts Augustīns paliek Vācijā, bet arī mūsu trimdas pārstāvniecība. kas dara un darīs visu, lai Vācijā palicēji saņemtu pienācīgu nacionālo, kultūrālo un materiālo aprūpi.

Kā mūsu varonīgie karavīri fanātiski cīnījās par Latvijas brīvību, tā mums brīvībā izkļuvušiem fanātiski jācīnās par latviešu tautas saglabāšanu un pārvešanu atpakaļ brīvajā Latvijā. Latviešu kapu visā pasaulē ir tā jau tik daudz, tik daudz. Mūsu tautai ir jādzīvo un viņa dzīvos, ja mēs visi darbos cīnīsimies par tās dzīvību un brīvību.

V. Lambergs

20 proc. no ASV galvojumiem iet zudumā

Ņujorka (Lp). — ASV Luterāņu apvienības DP izvietošanas daļa, kuras paspārnē ieceļojušo DP vidū pēdējā laikā ap 80 proc. ir latviešu, līdz š. g. 1. maijam bija saņēmusi pavisam kopā 19.470 ieceļošanas galvojumu. Šie galvojumi pēc organizācijas aprēķiniem būtu pietiekami apm. 32.000 personu izvietošanai, jo ģimenēm, kā zināms, vajadzīgs tikai viens galvojums visai grupai. No otras puses organizācija pēc līdzšinējās pieredzes rēķinājas ar to, ka ap 20 proc. no galvojumiem iet zudumā tāpēc, ka galvojumos minētās personas neatzīst par tiesīgām ieceļošanai ASV.

Līdz 1. maijam ar Nacional Lutheran Council gādību ASV jau bija iesarucis, janvārī noslīdēdams uz 1662, kas šī gada sākumā bija ievērojami sarucis, janvārī noslīdēdams uz EE2, pēc tam pakāpeniski atkal audzis. Februārī ieradās 1232, martā 1111, aprīlī 1474 DP.

Mekkerana jauns manevrs

Vašingtona (L). — ASV senātors Mekkerans, kas neatlaidīgi cīnās pret DP ieceļošanas likuma papildinājuma pieņemšanu, nupat pieprasījis likuma saskaņošanas komisijai atlikt tā apspriešanu, jo viņš vēloties iesniegt pāris papildinājumus, kas neesot vēl gatavi.

Informētās aprindas Vašingtonā Mekkerana pieprasījumu uzskata par apslēptu novilcināšanas manevru, lai DP likuma papildinājumi nevarētu stāties spēkā, pirms 30. jūnija, kad izbeidzas pašreizējā DP ieceļošanas likuma termiņš. Ja Mekkeranam tas izdosies, tad tas nozīmētu, ka uz kādu laiku vai pat pavisam aizkavētos to vairāku desmittūkstošu DP iekļūšana ASV, kam izceļošanas formālitātes jau aizsāktas, bet kuriem viss process līdz 30. jūnijam vēl nebūs paveikts.

HEILBRONAS SANATORIJAS IEMĪTNIEKI ATSPĒKO IRO VIEDOKLI

Sakarā ar IRO preses konferencē publiskās informācijas daļas vadītāja Reinera deklarēto IRO oficiālo viedokli (skat. Latvijas 35. num.) par notikumiem Heilbronas sanatorijā un vainīgajiem šo notikumu radīšanā, sanatorijas 200 pacientu — divi trešdaļas no visiem — parakstījuši paskaidrojumu, kas nosūtīts IRO amerikāņu joslas galvenā štāba informācijas daļai un DP nacionālo pārstāvju sanāksmei Bad Kisingenā.

Paskaidrojumā, kas visumā atbilst Latvijas 36. numurā sniegtajai informācijai, slimnieki, atspēkojot IRO viedokli, norāda, ka nacionālo grupu pārstāvji, kas izraidīti no slimnīcas, ievēlēti demokrātiskā balsošanā un nav bijuši provokātori, kas slimnieku vadību piesavinājušies patvarīgi. Bada streiku slimnieki sākuši brīvprātīgi, un konsekventi badojušies gandrīz visi slimie sanatorijas iemītnieki. Visi raksti (telegrammas, memorandi, informācijas), ko izsūtījuši izraidītie pārstāvji, izgatavoti un sūtīti pēc visu pacientu vēlēšanās.

Ārste Šteinegere-Linde jau kopš ilgāka laika izturējusies pret pacientiem naidīgi un izteikusies neapšaubāmi komūnistiskā garā. Tā kā pret viņu jau kopš pag. gada vērstos protestus slimnīcas vadība noraidījusi, slimnieki, būdami spontāni uztraukti, ārsti izraidījuši no sanatorijas territorijas, jo viņas atgriešanos sanatorijā saluțuši kā izaicinājumu; izraidīšanā slimnieki piedalījušies masveidīgi, un tā nav bijusi, kā ziņots, tikai atsevišķu personu darbs.

Par incidentiem un bada streiku Heilbronas sanatorijā Associated Press informāciju sniedz arī lielais amerikāņu laikraksts Chicago Daily Tribune, bet tā, diemžēl, vienpusīga, jo iegūta tikai no IRO amatpersonām.

Kā norit izceļošanas process uz ASV no angļu joslas

LŪDZ DIEVU, LAI PIEŠĶIR DP VIEGLĀKAS DIENAS VENTORFĀ

Savienoto valstu DP komisijas Ventorfā vadītāja vietnieks Tains un IRO pārvaldes locekle Haine Ventorfas transitnometnes visu tautību DP iemītniekiem sniedza sīku pārskatu par izceļošanas akcijas norisi uz ASV no britu joslas, sākot ar dokumentāciju līdz kāpšanai kuģī. Ilgākais laiks (2—3 mēneši) šajā procesā paiet, kamēr ASV skrīninga nodaļa salīdzina un pārbauda visus dokumentus, izdara papildus intervijas un sagatavo īpašu pārskata lapu ar katra izceļotāja personālijām un īsu dzīves aprakstu. Kad tas veikts, DP komisija dod rīkojumu IRO izsaukt DP uz Ventorfu medicīniskai pārbaudei, kuras rezultātus kopā ar pārējiem dokumentiem nosūta ASV konsulātam. Konsuls pēc īsas aptaujas un zvēresta izsniedz ASV ieceļošanas vīzu, un pēc tam vēl katru individuāli pārbauda ASV imigrācijas un naturālizācijas ierēdnis, kas arī tagad darbojas Ventorfā. Ja pēdējā gala vārds labvēlīgs, lietu nodod atpakaļ DP komisijai, kas tad ziņo IRO, lai izceļotāju pārsūta uz izbraucēju nometni Gronā.

Dažreiz šajā norisē tomēr rodas traucējumi. Piemēram, ja slimības, piederīgo apvienošanās uc. iemeslu dēļ DP nav laikus ieradušies Ventorfā, viņiem par jaunu jāveic visa IRO skrīninga un pēcpārbaudes procedūra, ja no pirmās IRO dokumentācijas pagājuši 4 mēneši. Pa šo laiku DP paliek Ventorfā un veic jauno skrīningu, kas tagad ilgst apmēram 4 nedēļas. Arī tad, ja amerikāņu ārsts atlicis izceļošanu uz kādu laiku un līdz otrreizējai izsaukšanai pagājuši 4 mēneši, medicīnas pārbaudes Ventorfā jāatkārto. Ja starplaikā DP pieaugusi ģimene vai viņš apprecējies, jādokumentējas par jaunu, kā arī jāiegūst darba devēja papildus piekrišana. Ja Ventorfā atklājas, ka DP saprotamu politisku iemeslu dēļ uzdevis nepareizas ziņas par savu tautību vai dzīves aprakstā, lietu nosūta atpakaļ uz IRO apgabala (Area) biroju jaunai dokumentācijai. Kamēr izceļošanas kandidāts nav izsaukts pie ASV konsula, viņš vēl arvien var labot savas nepareizi uzdotās personālijas, kas turpretī vairs nav iespējams pēc vīzas saņemšanas; ja to dara, tad par nepareizu ziņu sniegšanu draud kriminālatbildība.

Ja pēc ASV imigrācijas un naturālizācijas inspektora ieskata DP vecuma vai slimības dēļ varētu kļūt par nastu ASV sabiedrībai, inspektors izceļošanu aptur un pieprasa papildu galvojumus. Tie ir divējādi: darba devējam ar rakstu (to var aizstāt arī ar ASV baznīcas organizāciju pārstāvību apliecību, ko izsniedz uz vietas Ventorfā) jāapliecina, ka attiecīgais DP nebūs par nastu valstij, vai arī DP darba devējam jāgarantē 1000 dol. drošība (šī summa nav jādeponē, bet galvotājam vienīgi jāpierāda, ka viņam ir 1000 dol., ko tas ar mieru izdot DP labā, ja pēdējais kļūtu nespēcīgs). Ir arī gadījumi, kad imigrācijas inspektors lietu nodod īpašas padomes — Board of Special Enquiries — izšķiršanai. Pēdējās lēmumu var pārsūdzēt imigrācijas pārvaldē Vašingtonā, kuras galā vārds gan jāgaida apmēram 3 mēnešus. Ja atsevišķu ģimenes locekļu slimības dēļ uz ASV vēlas izceļot tikai ģimenes daļa, piemēram, tēvs vai māte grib palikt pie slimās meitas Vācijā, bet pārējie emigrēt, — nepieciešama IRO padomdošanas ierēdņa (Councelling Officer) un IRO labklājības padomes (Welfare Board) atļauja. IRO pati arī palīdz DP sagatavot pārsūdzības par DP komisijas lēmumiem, un šajās lietās jāgriežas pie IRO tiesīguma (Eligibility) daļas vadītāja A. Štukovska 21. blokā.

Sanāksmē amerikāņu ierēdņi atbildēja arī uz DP jautājumiem, norādot, ka neizprotamo gadījumu — ilga gaidīšana, neaicināšana pie ārstiem vai konsula — noskaidrošana uzticēta Mr. Rentonam 13. bloka 36. ist. Par bij. karavīru ieceļošanu noteikumus gaida maija otrā pusē, kad, paredzams, prezidents Trūmens parakstīs jauno DP likumu. Kad tas stāsies spēkā, arī līdzšinējo DP ieceļošanas kārtību pakļaus jaunā likuma noteikumiem. Tagad DP komisija pārbauda arī visus jaunekļus un jaunavas, kas dzimuši pirms 1931. g. 1. janvāra, vai viņi nav bijuši iesaistīti cīņās pret sabiedrotajiem; šīs pārbaudes turpmāk varēšot veikt 1 nedēļā.

Amerikāņu vadītāji ierēdņi apstiprināja, ka izprot DP stāvokli un nervozēšanu ilgajā gaidīšanas laikā līdz kāpšanai kuģī. Kāds DP mācītājs viņiem izteicies, ka līdz šim lūdzis Dievu par kristīgo dvēseļu nokļūšanu paradīzē, bet tagad lūdzot, lai Dievs piešķir DP vieglas dienas Ventorfā. Amerikāņu iestādes rūpēšoties, lai DP izceļošanas procesa norisi paātrinātu.

K. Vgs

Nometņu dzīve

INGOLŠTATES latviešu nometne, kas pašlaik laikam ir visvecākā amerikāņu joslā, jo pastāv jau kopš 1945. gada aprīļa, tagad kļuvusi starptautiska. Bez latviešiem, kuru vēl ap 200, tajā mīt vēl piecu citu tautību DP. Nometnē turpmāk paliks tikai izceļotāji, tā kā tās pastāvēšana paredzama vēl vairākus mēnešus. Ingolštatē ir vairākas latviešu ģimenes, kas nometnē un pat vienā dzīvoklī nepārtraukti nodzīvojušas vairāk nekā 5 gadus, no pašas pirmās dienas līdz aizbraukšanai tālajā ceļā.

VENTORFĀ patlaban jūtams sevišķi liels latviešu pieplūdums. Tā 1. maijā mūsu kopskaits te bija 1117. Visi vēl kāri tver mūsu garīgās kultūras apcirkņos, kupli apmeklēdami katru sarīkojumu. Savus atvadu koncertus deva V. Ruševics un F. Vīksne, viesojās arī Mērbekas teātris ar Spēli pilī. 4. maijā notika rakstnieku vakars, kurā piedalījās P. Gruzna, J. Veselis, O. Liepiņš, K. Miķelsone, H. Krūmiņš, E. Skujenieks un M. Vītrupe. Par nometnes reliģisko aprūpi gādā bij. Oldenburgas māc. Švalbe.

EVERSBURGAS invalīdu centra tautskolu beigusi Maira Dreimane. Latviešu tautskola darbosies arī turpmāk, tāpat Irmas Jansones vadītais bērnu dārzs, ko apmeklē visu tautību bērni. Centrs IRO aprūpē paliks arī pēc 1. jūlija, domājams, vismaz līdz gada beigām. Invalīdu skaits nepārtraukti turpina augt.

EITĪNAS nometnē nobeigta vācu dokumentu izsniegšana DP un tos pakāpeniski sāks iekļaut vācu saimniecībā. 60 personu šinīs dienās pārvietoja uz Lībeku. Ar maiju likvidētas arī nometnes DPACCSam pakļautais Fisavas atpūtas nams.

Holande uzņem invalīdus speciālistus

Eversburgas invalīdu pārskološanas centrā Holandes komisija izraudzīja invalīdus speciālistus darbam Holandes uzņēmumos. Komisijas priekšsēdis paskaidroja, ka invalīdus nodarbinās Holandē ar tiem pašiem noteikumiem kā holandiešus. Darbs piedāvāts metallu apstrādātājiem, sudrabkaļiem, pulksteņtaisītājiem, ādas un koka amatniekiem. Divās dienās aizbraukšanai reģistrējās 29 invalīdi, no tiem 17 latviešu. Komisija solījās atgriezties Eversburgā pēc 2 vai 3 nedēļām, lai reģistrētu jaunus kandidātus un sniegtu tuvākas ziņas par jau reģistrētajiem. Piezīmējams, ka Holande neuzņem tādus, kas kaŗa laikā atradušies vācu armijā vai vispāri cīnījušies pret sabiedrotiem, kā arī tos, kam sievas vācietes. Priekšroka neprecētiem. Komisijas sastāvā bija konsuls, ārsts un pa vienam darba un iekšlietu ministrijas pārstāvim. Komisijas darbu un centra darbnīcas uzņēma filmā amerikāņu joslas IRO darbinieki.

Acus.

LATVIEŠUS DĀNIJĀ TURPMĀK APRŪPĒS DIVI MĀCĪTĀJI

IRO sazinā ar bēgļu baznīcas lietu kārtotājiem Dānijā atbrīvojusi, sākot ar 1. maiju. no ev. lut. latviešu mācītāja pienākumiem prāv. A. Grosbachu, kas kopš kāda laika pats atteicās, viņa vietā par ev. lut. latviešu garīgās aprūpes vadītāju aicinot māc. E Bērziņu no Malmes, Zviedrijā. Uz draudzes lūguma arī prāv. A. Grosbachs turpmāk paliks Dānijā un darbosies par Dānijas latviešu draudzes mācītāju, saņemot algu no draudzes. Māc. E. Bērziņu algo I RO.

Aizlūdz par tautu un ģimeni

Ģimenes dienu latviešu trimdinieki svētdien svētīja visā pasaulē. Nometnēs Vācijā, latviešu centros Anglijā, Zviedrijā, ASV, Kanadā, Austrālijā un arī nomaļākās vietās tautieši pulcējās dievkalpojumos, lai stiprinātos ticībā un aizlūgtu par latviešu tautu un ģimeni dzimtenē un svešumā. Daudzās vietās notika arī īpaši ģimenes dienas sarīkojumi.

Archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs ģimenes dienas dievkalpojumu tautiešiem vadīja Eslingenas Dienvidus baznīcā, svētrunā apcerēdams evaņģelija vārdus: „Jūs bērni, paklausiet saviem vecākiem tā Kunga garā, jo tā pieklājas. Godā savu tēvu un māti (šis ir pirmais bauslis, kam ir apsolīšana), lai tev labi klājas un tu ilgi dzīvo virs zemes. Un jūs, tēvi, nekaitiniet savus bērnus, bet uzaudziniet viņus Kunga pārmācīšanā un pamācībā". Kristīgu audzināšanu un vecāku mīlestību mūsu ev. lut. baznīcas virsgans atgādināja par svarīgākajiem svētīgas un stipras ģimenes balstiem.

VĒSTULES REDAKCIJAI

ŠIE NOTIKUMI JĀDARA ZINĀMI PASAULEI

(Lūgums LCK informācijas nozarei)

LCK informācijas nozare katrā ziņā veic nozīmīgu darbu pasaules informēšanai par mūsu tautas likteni, apstākļiem okupētajā Latvijā un mūsu stāvokli trimdā, taču tai nevajadzētu izlaist no acīm arī šķietami sīkākus, bet mums visiem tomēr ļoti svarīgus atsevišķus gadījumus, kas liecina par nesaudzīgu un neizprotamu apiešanos ar DP. Gribu šeit, piemēram, minēt tikai notikumus Heilbronas sanatorijā un mīklaino izceļotāju noraidīšanu Fallingbosteles transitnometnē (skat. rakstu „Nezinu, kam pieder manas plaušas" Latvijas 33. numurā), pie kam līdzīgu gadījumu, kad DP uzskata drīzāk par priekšmetu, bet ne par dzīvu un jūtīgu cilvēku, arī nav mazums.

Kā jau minētajā rakstā teikts un kā to rāda notikumu norise Heilbronas sanatorijā, mēs šeit uz vietas pašu spēkiem reti kad varam ko panākt — lai gan mūs dēvē par brīviem cilvēkiem —, tādēļ par šādiem gadījumiem vajadzētu informēt mums draudzīgo valstu iespaidīgākās personas, baznīcu, palīdzības un labdarības organizācijas un, galvenais, presi brīvajā pasaulē; pēdējā šādām lietām, ja tās attēlotas objektīvi un patiesi, allaž bijusi atsaucīga. Ne vien es, bet arī daudzi citi tautieši domā, ka šo darbu vislabāk varētu veikt — un tas būtu jāveic — LCK informācijas nozarei, kurai ir vajadzīgie spēki un līdzekļi, jo tā arī būtu cīņa par mūsu cilvēku tiesībām un nākotni.

Kr. Lielkalns, Gronā

LCK BĒGĻU DZĪVES ARCHĪVAM

paredzētos dokumentus un citus materiālus neadresēt uz izceļojušā pārziņa, J. Rasmaņa vārda, jo bieži gadās, ka vācu pasts vārdiskus sūtījumus, adresātam klāt neesot, atsakās izsniegt. Archīva vadība lūdz ar dokumentu un citu materiālu sūtīšanu nevilcināties, visus sūtījumus no visām joslām adresējot LCK Bēgļu dzīves archīvam, (21a) Augustdorf b. Detmold, DP Lager, Bl. 9-3.

VALKAS NOMETNE ZIEDO 2000 DM DAUGAVAS VANAGIEM

Sekojot darba un sardžu vienību priekšzīmei, Valkas nometnes latviešu komiteja ziedojusi DV neaizkaramajam fondam DM 2000,—. Valkas nometnes komiteja vienmēr bijusi DV labvēle un centienu atbalstītāja, un tās paspārnē savā laikā izveidojusies viena no lielākajām DV nodaļām un plašākais saimnieciskais pasākums — grāmatnīca. Visu kaŗa invalīdu un pārējo aprūpējamo vārdā DV valde pateicas Valkas nometnes komitejai par lielo nesavtīgo ziedojumu.

Peļņa vasaras mēnešiem

Līdz ar siltajām pavasaŗa dienām Vācijas pilsētiņu ielu stūŗos kā sēnes pēc lietus saradušies saldējuma pārdevēji. Viņi pastāsta, ka pagājušajā vasarā caurmērā pelnījuši 5 DM dienā. Ļaudis tagad cienot futbolu un saldējumu.

Kāds saldējuma uzņēmums Šlezvigholšteinā paskaidro, ka tirgošanās atļaujas izsniedz vispirms kaŗa un civilinvalīdiem un vecākiem ļaudīm, kam grūti atrast citu nodarbošanos.

„Vai arī invalīdiem ārzemniekiem iespējams tirgoties ar jūsu uzņēmuma ražojumiem?"

„Būtu absurds viņus izslēgt no šīs iespējas — nedaudzajos vasaras mēnešos kaut ko piepelnīt. Līdz šim gan neviens ārzemnieks tādu atļauju nav prasījis. Turpretī DP nometņu kooperātīvi un kantīnas arvien bijuši labi un uzticami noņēmēji. Preci piegādā uzņēmuma mašīnas, tikai jātirgojas."

Saldējuma ražošanā lieli meistari ir arī DP. Sevišķi pirms valūtas reformas vai ikkatrā lielākā bēgļu nometnē bija pa saldējuma „fabrikai".

„Vai arī šogad turpināsit saldējuma ražošanu un pārdošanu?" jautāju kādam tautietim, kam saldējuma branžā pieredze.

„Vācu tirgū būs pagrūti, bet bēgļu nometnes tukšojas. Līdz jūlijam tomēr ražosim. Kas būs pēc tam, nevaram pateikt Cik pieredzēts, ar saldējumu Vācijā vasaras mēnešos var labi nopelnīt. No savas puses varu tautiešiem, kam šinī virzienā interese, ieteikt taisīt tikai būdu augšā. Jāzaudē nebūs, kaut arī sākumā ies grūtāk.

E. M.

ar tautu
meni

atviešu trimdinieki
ā pasaulē. No-
šu centros An-
V, Kanadā, Aus-
lākās vietās tau-
vkalpojumos, lai
un aizlūgtu par
ģimeni dzimtenē
dzās vietās notika
dienas sarīkojumi.
of. Dr. T. Grīn-
dievkalpojumu
Fallingenas Dien-
trunā apcerēdams
„Jūs bērni, pa-
ecākiem tā Kunga
jas. Godā savu
ir pirmais bauslis,
lai tev labi klā-
virs zemes. Un
iet savus bērnus,
nus Kunga pārmā-
ā". Kristīgu au-
u mīlestību mūsu
iragans atgādinā-
em svētīgas un
stiem.

...ULES
DAKCIJAI

ADARA ZINĀMI
ULEI
rmācijas nozarei)

s nozare katrā
u darbu pasaules
mūsu tautas lik-
kupētajā Latvijā
trimdā, taču tai
nō acīm arī šķie-
mums visiem to-
tsevišķus gadīju-
ar nesaudzīgu un
nos ar DP. Gribu
nēt tikai notiku-
natorijā un mik-
raidīšanu Faling-
metnē (skat. rak-
n pieder manas
33. numurā), pie
umu, kad DP uz-
priekšmetu, bet ne
u cilvēku, arī nav

rakstā teikts un
nu norise Heilbro-
ēs šeit uz vietas
kad varam ko pa-
mūs dēvē par brī-
tādēļ par šādiem
informēt
valstu iespaidīgā-
palīdzības
un, gal-
pasaulē; pēdē-
attēlotas ob-
bijusi at-
bet arī daudzi
šo darbu vis-
— un tas būtu
rmācijas nozarei,
spēki un līdzekļi,
par mūsu cilvēku

ilkalns, Gronā

VES ARCHĪVAM
ntus un citus ma-
izceļojušā pār-
āda, jo bieži ga-
vārdiskus sūtīju-
neesot, atsakās
dība līdz ar do-
materiālu sūtīšanu
sūtījumus no vi-
ējot LCK Bēgļu
a) Augustdorf b.
Bl. 9-3.

ETNE ZIEDO
AS VANAGIEM
n sardžu vienību
nometnes latvie-
DV neaizkara-
2000,—. Valkas
a vienmēr bijusi
tienu atbalstītāja,
vā laikā izveido-
ākajām DV no-
saimnieciskais
tnīca. Visu kaŗa
aprūpējamo vār-
as Valkas nomet-
lo nesavtīgo zie-

iem

uzticami noņē-
uzņēmuma ma-
as."
anā lieli meistari
pirms valūtas re-
lielākā bēgļu no-
ējuma „fabrikai".
urpināsit saldēju-
rdošanu?" jautā-
, kam saldējuma

pagrūti, bet bēg-
as. Līdz jūlijam
as būs pēc tam,
Cik pieredzēts, ar
vasaras mēnešos
No savas puses
šinī virzienā
isīt tikai divu
būs, kaut arī sā-
E. M.

KĀPĒC DAŽI NEATBILD?

VĒSTULE LATVIJAI PAR PARĀDU MAKSĀTĀJIEM UN NEMAKSĀTĀJIEM ASV

Šaulīte, Visvaldis, NLC Nr. 2322 — 14/2/50.

Pārtikas kuponi	3.00 dol.
Ceļa nauda līdz Ņujorkai	7.92 dol.
Apbedīšanas izdevumi .	243,00 dol.
Kopā	253.92 dol.

Piezīme: Nav izredžu uz šīs naudas iekasēšanu. C. Cox.

Tas ir viens no simtiem un atkal simtiem sauso dokumentu, kas biroja valodā stāsta par to cilvēku liktenjem, kam Amerikas National Lutheran Council palīdzējusi no DP nometnēm iecelot ASV. Laimīgā kārtā šis ir viens no ļoti retajiem izņēmumiem to 1063 personu dokumentos, kas izskatīti, lai sakopotu šī raksta materiālus un parādītu, kādā veidā iceļotāji DP atmaksā aizdevumus, ko luterāņu organizācija tiem izsniegusi ceļa izdevumu segšanai no ostas līdz jaunajai mājvietai. Kā zināms, aizdevumu iekasēšana veicas tik gausi, ka naudas trūkums draud kļūt nopietns šķērslis DP ieceļošanas programmas turpināšanai un nobeigšanai. Minētās 1063 personas visas ieceļojušas pag. g. augustā, un archīvu izskatīšanas laikā tās visas bija jau saņēmušas organizācijas atgādinājumus kārtot savas saistības.

Ieceļotāju vēstules, kas atrodamas šais aktīs, dažkārt par viņu dzīvi runā gaišāku valodu, nekā to spētu garu gaŗie apraksti, lai gan vēstuļu angliskie teikumi dažkārt ir negludi un var redzēt, ka to sacerēšana prasījusi daudz pūļu. Tur ir, piem., vēstule no Jāņa T., Makvoketā, Aiovas štatā:

„...esam priecīgi uzzināt, cik daudz mums jāatmaksā. Ceram nokārtot maksājumu tuvākajās nedēļās. Samaksāsim jums visu mūsu parādu (221,50 dol.) vienā paņēmienā. Mums šajā zemē veicas labi."

Rakstītājs ir 54 g. v. latviešu lauksaimnieks, kas ieceļojis te kopā ar 52 g. v. sievu un trim dēliem (21, 18 un 15 g. v.). To DP vidū, kas iebrauca ASV ar luterāņu palīdzību pag. g. augustā, 330 bijuši vieninieki, pārējie 238 dažādu ģimeņu locekļi. 87 novietojās bez izdevumiem par transportu, galvenokārt tāpēc, ka ostmalā tos sagaidīja galvojuma parakstītājs. 143 vieninieki devās uz Kalifornijas apelsīnu audzētavām, kas samaksā savu strādnieku ceļu iepriekš, atvelkot šos izdevumus vēlāk no algas. NLC aizdeva naudu ceļam vai citiem izdevumiem pavisam 333 personām. Daži, piem., Biruta S., kas dzīvo Milvokijas luterāņu diakonisu namā, paši steidzas apjautāties par aizdevumu atmaksu:

„... vispirms lūdzu piedodiet, ka rakstu lauzītā angļu valodā, — bet man ir daži jautājumi. Cik daudz man jāmaksā par ceļa izdevumiem no Ņujorkas uz jauno māju? Esmu šeit 9 nedēļas un gribētu sākt nomaksāt parādu, bet domāju, ka nevarēšu veikt to uz reizi, jo pelnu tikai 50 dol. mēnesī. Tie paši jautājumi interesē arī manu māti Mildu G. un pusmāsu Āriju G. Lūdzu rakstiet man, un es viņām izstāstīšu. Mana māte pelna 75 dol. mēnesī, bet pusmāsa tikai 20, jo viņai tikai 17 gadu un jāiet katru dienu skolā. Mēs visas esam ļoti laimīgas, ka varam būt šeit, un pateicamies jums par jūsu pūlēm."

National Lutheran Council nevienu īpaši nesteidzina. Maksāšanas atgādinājumus izsūta tikai ap pusgadu pēc DP novietošanās, dažreiz pat vēlāk. Aplūkojamajai grupai bija izsūtīti pavisam 333 maksāšanas pieprasījumi. 89 ieceļotāji bija samaksājuši savu parādu pilnā apmērā, 49 bija sākuši nomaksāt to pa daļām, 27 bija apstiprinājuši, ka savu parādu atzīst, bet paskaidrojuši, ka pašlaik vēl nespēj maksāt un darīs to vēlāk. Raksturīga ir Jāņa V. vēstule no Šarlotes, Ziemeļkarolainā. Kopā ar sievu un 3 bērniem (14. 10 un 9 g. v.) viņš ir parādā 92 dolarus.

„... bet, tā kā manā ģimenē ir 5 personas, to vidū 3 bērni skolas vecumā, un mana alga ir 18 dol. nedēļā, man ļoti žēl, ka nevarēšu maksāt vairāk par 10 dol. mēnesī, sākot ar 1950. g. martu."

Neviens, protams, negaida, lai Jānis V. no saviem 18 dol. nedēļā pēkšņi samaksātu visus 92 dol. uz reizi. Šie apzinīgie ģimeņu tēvi, kas arī no mazumiņa spēj atlicināt, drīzāk tieši mudina labdarīgo organizāciju darbiniekus kāpināt pūles, lai iespējami drīz atvestu vēl vairāk viņu tautiešu no DP nometnēm uz Ameriku. Bažas turpretim rada tās 167 personas, kas vispār nav papūlējušās uz naudas pieprasījumiem atbildēt. Dažos gadījumos tas varētu būt izskaidrojams ar laika trūkumu, jo 21 pieprasījums bija izsūtīts īsi pirms dokumentu izskatīšanas. 9 gadījumos pieprasījumi atsūtīti atpakaļ ar piezīmi, ka adresāts nav atrodams. 34 no tām vēstulēm, kas atstāti saistības vai piesaka maksājumus, rakstījuši galvotāji, bet 131 gadījumā atbildējuši paši ieceļotāji. Viens otrs galvotājs raksta tā, kā W. J. Probsts Laimstonā, Tenesijā:

„...pievienoju čeku par 125,22 dol. Esmu laimīgs, ka šie ļaudis ir pie manis. Viņi ir veikli, apķērīgi un uzticīgi, un domāju, ka arī viņi šeit jūtas ļoti labi. Ceru, ka jums izdosies izvietot vēl daudz vairāk DP . . ."

3 galvotāji kategoriski atteikušies maksāt DP ieceļotāju parādus, bet daudzi citi ziņo, ka vienojušies ar ieceļotājiem par kopīgu izdevumu segšanu. Šķiet, ka parāda lielums atbildēšanu vai neatbildēšanu neietekmē. No 37 lēsēm par mazāk nekā 10 dol. — 19 samaksātas, 18 palikušas neatbildētas. No 129 lēsēm par summām līdz 50 dol. — 68 atzītas, bet 61 nav atbildēta. No 167 pieprasījumiem par lielākām summām virs 50 dol. — 79 atzīti, 88 atstāti neievēroti. Nav šaubu par to, ka liela daļa neatbildētāju neklusē tāpēc, ka tiem nebūtu iespējams kaut pa daļām savu parādu kārtot. Piem., kāds ieceļotājs, kam sagādāta stipendija Kalifornijas universitātē un piedevām labi atalgota blakus nodarbošanās, nav papūlējies atbildēt uz jautājumu, vai viņš varētu nokārtot parāda atlikumu 4,31 dol. apmērā. Jau agrāk ziņots, ka gausā parādu atmaksas gaita draud nopietnā veidā ietekmēt turpmāko DP ieceļošanu. Saistību kārtošana tādēļ nav vairs personīgas piekļājības vai godprātības jautājums, bet gan problēma, kas skaŗ visus latviešu trimdiniekus. Par to, ka arī visgrūtākajos apstākļos ar labu gribu var atrast izeju, lai liecina izvilkums no pēdējās šai rakstā citējamās vēstules, ko rakstījis 64 g. v. Jānis St., kas kārto savu 92,41 dol. parādu:

„. . . farmeris mani vecuma dēļ atteicās pieņemt. Bet Dievs man palīdzēja. Nākošajā dienā pēc ierašanās dabūju trauku mazgātāja vietu Saginavas slimnīcā. Alga ir 120 dol. mēnesī. Mans vecākais dēls Tālivaldis iet Saginavas vidusskolā un jaunākais dēls Juris pamatskolā. Tālivaldim pēcpusdienās ir darbs atpūtas namā, kur viņš strādā no pl. 6 līdz 11 vakarā. Mēs visi esam laimīgi un pateicīgi par iespēju tikt uz ASV... Par parādu man ir plāns samaksāt to vienā gadā, maksājot līdz 10 dol. katru mēnesi. Mana svaine Milda J. dzīvo pie mums, bet vēl nav saņēmusi parāda atmaksas atgādinājumu. Lūdzu paziņojiet par to man."

Ņujorkā, maijā.

Aleksandrs Liepa.

Darba līgumu parakstot, nav jāpārsteidzas

Teksas štatā dzīvojošais tautietis Elmārs Smilga, par kuŗa noorganizētajām galvojumu sagādes akcijām vairākkārt ziņots mūsu laikraksta slejās, vēstulē redakcijai lūdz norādīt uz ASV braucošajiem latviešiem — nepārsteigties, darba līgumus parakstot. Vismaz attiecībā uz līguma termiņu pilnīgi pietiekams būtu 1 gads, jo gaŗāki termiņi vēlāk var izrādīties neizdevīgi. Pirms līguma slēgšanas derētu iepriekš painteresēties par algu augstumu attiecīgajā apgabalā. Tas visvienkāršāk izdarāms, pašķirstot lokālo laikrakstu sludinājumus, kur nodaļā Help Wanted parasti atrod arī vajadzīgo informāciju par maksimālām algām.

„Visumā vēlēšanās slēgt darba līgumus ar DP ir pilnīgi saprotama un attaisnojama parādība", raksta E. Smilga, „jo galvojumu devēji — amerikāņi ieinteresēti paturēt izsauktos strādniekus iespējami ilgāk. Jāievēro arī galvotāja atbildība likuma priekšā par to, ka izsauktais neklūs par nastu sabiedrībai un valstij. Domāju, ka lielākā daļa galvotāju būs labi saimnieki un nemēģinās DP izmantot. Taču saistīšanās ar līgumu, kas ilgāks par gadu, var vēlāk izrādīties šķērslis vēl labāku apstākļu nodibināšanai. Šejienes dzīvē viss nepārtraukti grozās, un arī algas un cenas aug.

Vēl gribu lūgt tautiešus, kas ar manu resp. pulkveža Maksvela palīdzību saņēmuši galvojumu uz Teksasu, bet kam radusies vēlāk izdevība izceļot citādā veidā, iepriekš labi pārdomāt, kuŗa iespēja būtu izdevīgāka, bet neuzskatīt, ka saņemtais galvojums uz Teksasu uzliktu viņiem kaut kādas morāliskas saistības tiešām arī braukt uz šejieni. Mums pilnīgi pietiek. ja DP, izšķirdamies doties uz citurieni, mums par savu nodomu iepriekš vienkārši paziņo."

Nodibināta latviešu...

(Turpinājums no 1. lpp.).

sanāksme ar 21 balsi pieņēma trešo variantu, pēc kuŗa jaunās organizācijas uzbūves pamatā liekams fizisko personu princips, dodot līdzdarbošanās tiesību arī juridiskajām personām. Galīgajai statūtu izstrādāšanai ievēlēja īpašu komisiju. Debatēs par statūtiem viss delegātu vairums pievienojās A. Lūša priekšlikumam — ka visi Kanadas latvieši ievēlētu padomi, kas savukārt ievēlētu centrālās organizācijas prezidiju. Līdz ar to turpmāk pastāvētu vairs tikai apvienības nodaļas, kas reizē radītu tautiešos lielāku uzticību savam centram. Galīgos statūtus delegātu sanāksme pieņēma 3. lasījumā. Tie nosaka, ka Kanadā nodibināta jauna centrāla organizācija ar nosaukumu Latviešu nacionālā apvienība Kanadā, kas apvieno visas biedrības un tautiešus. Tās padomi ievēl uz divi gadiem (līdzšinējā gada vietā). Svarīgs bija pieņemtais lēmums, ka vēlēšanu tiesības ir visiem Kanadas latviešiem, kas izdarījuši vienreizīgu iemaksu, ne mazāku par 1 dol. Nākošās padomes vēlēšanas līdzšinējā valde noorganizēs vēlākais līdz 15. jūlijam.

Statūtu izstrādāšanas laikā delegāti noklausījās ziņojumu par Baltijas valstu federācijas noorganizēšanas nepieciešamību Kanadā. Tās kompetencēs būs arī 14.—17. jūnija sēru dienu atzīmēšana Kanadas presē, radiofonā utt. Jau apsvērts plašāka rakstura propagandas solis, pie-

KANADAS LATVIEŠU KONGRESA DELEĢĀTI

No augšas: prof. P. Dreimanis (Londona, Ont.), O. Breņķis (Toronto), J. Žigurs (Toronto), rakstniece B. Senkēviča (Latviešu preses b-ba Kanadā), māc. A. Lūsis (Latviešu preses b-bas Kanadā), V. Balgals (Vinipega), kongresa vadītājs inž. J. Švanks un publicists V. Upeslācis (Toronto).

Ed. Keiša šarži Latvijai

sūtot latviešiem, lietuviešiem un igauņiem visos kontinentos speciāli sagatavotas propagandas vēstules. Tautieši tās varēs parakstīt un nosūtīt pēc pievienotām adresēm attiecīgo zemju valstsvīriem un sabiedriskajiem darbiniekiem, tādā veidā mērķtiecīgi vēršot pasaules uzmanību pret mūsu likteni un vēlējumiem.

Pasaules tautu federācijas kustības ideologs A. Kampe referēja par šīs kustības mērķiem un uzdevumiem. A. Lūsis ierosināja, ka Kanadas tautiešiem būtu jāvelti lielāka uzmanība turpmākajiem komūnistu rīkotajiem „miera kongresiem", ar skrejlapiņu palīdzību iepazīstinot šo kongresu apmeklētājus ar Baltijas tautu traģisko likteni boļševiku jūgā. Delegāti vēl atzina, ka pie jaunās Latviešu nacionālās apvienības Kanadā nodibināma sporta un fiziskās audzināšanas nodaļa. Par sporta dzīves vadītāju Kanadā izraudzīts YMCAs darbinieks Zentiņš. Sanāksme nobeigumā delegāti izteica atzinību līdzšinējai Kanadas tautiešu centrālajai organizācijai par tās veikto darbu un panākumiem.

Toronto, maijā.

Eduards Keišs

Izsaucamie piederīgie uz Jaunzēlandi dosies tikai 1951. gada sākumā

Latviešu mācītājs Romans Reinfelds, kas ieradās Jaunzēlandē ar pirmo DP transportu pag. gadā, saņēmis Jaunzēlandes valdības rīkojumu tuvākajā laikā doties uz Vāciju sakarā ar jauno pārvietoto personu transportu, kas atstās Eiropu augusta mēnesī. Māc. Reinfelds izlidos jau šajās dienās, jo paredzēta arī viņa piedalīšanās Jaunzēlandes pieņemšanas komisijā britu joslā. Šis ir pirmais gadījums, kad kādai pārvietotai personai, kas pati vēl saistīta ar darba līgumu, dod iespēju doties tik tālā ceļā un kārtot tik atbildīgu uzdevumu. Māc. Reinfeldam būs jāveic arī 1000 DP aprūpe uz kuģa. Jo svarīgs šis apstāklis ir uz Jaunzēlandi braucošajiem latviešiem, jo mūsu garīdznieks, pats jau veselu gadu nepārtrauktos ceļojumos šķērsodams abas Jaunzēlandes salas, sīki iepazinies ar turienes apstākļiem un mēnesi ilgajā jūras braucienā varēs tautiešus labi informēt par Jaunzēlandes dzīvi un izredzēm.

Jaunzēlandes darba ministrija, kas kārto piederīgo ieceļošanas lietas tiem DP, kas jau tagad atrodas šai zemē, paziņojusi, ka izsaucamie Vāciju varēs atstāt tikai nākamā gada sākumā, jo IRO esot transporta grūtības. Šogad iebrauks tikai zināmais tūkstotis darba akcijai. Piederīgie līdz transporta atiešanai saņems pilnu IRO aprūpi. Pēc darba ministrijas priekšrakstiem tiem nebūs jāstājas arī Jaunzēlandes pieņemšanas komisijas priekšā, bet jau uz IRO pārbaužu pamata tiem izsniegs ieceļošanas vīzas. Taču arī piederīgie no darba līgumiem nebūs atbrīvoti, un darba spējīgajiem vajadzēs divus gadus nostrādāt norādītajā darbā.

Jaunzēlandes jaunā valdība nupat izstrādājusi likumprojektu, pēc kuŗa bij. kaŗavīriem — tiklab jaunzēlandiešiem, kā ieceļotājiem — ir tiesības saņemt 95 proc. aizdevumu mājas celšanai. Tā kā vidējas mājiņas un zemes gabala izmaksa Jaunzēlandē svārstās no 2000—2500 mārc., tad iemaksai jaunajam īpašniekam būs nepieciešamas apm. 150 mārc. Valsts aizdevums nomaksājams 40 gadu laikā.

Kraistčērčā, maijā.

Vladimirs Auziņš

Bez potēšanas apliecības nelaiž autobusā

Vēstule redakcijai no Čīles

Dzīve Čīlē pašlaik norit epidēmiju zīmē. Pirms pāris mēnešiem pie mums milzīgā ātrumā sāka izplatīties bērnu trieka. Tās apkaŗošanai no ASV ar lidmašīnām attransportēja lielāku daudzumu dzelzs plaušu. Tiklīdz bērnu triekas plosīšanās bija kaut cik norimusi, pirms dažām nedēļām no prēriju apgabaliem tika ievazātas melnās bakas (viruela). Tagad pret tām potēti jau vairāk nekā 3 milj. iedzīvotāju, tomēr sērga turpina izplatīties. Līdz šim konstatēti kādi 3000 saslimšanas gadījumu, un laba daļa slimnieku jau miruši. Neviens te tagad nedrīkst iet skolā, braukt ar auto vai piedalīties jebkādos publiskos sarīkojumos, iepriekš neuzrādījis potēšanās apliecību. Šejienieši pie epidēmijām tomēr pieraduši, un neviens par tām daudz neuztraucas.

Populārākais avīžu rakstu temats pašlaik ir valsts prezidenta Videlas viesošanās ASV, kas ilgst jau gandrīz mēnesi. Prezidentu viņa braucienā pavada augstākie čīliešu ģenerāļi un saimnieciskie padomnieki, bet Trūmens bija atsūtījis viņam pretī savu personīgo lidmašīnu. Apmeklējuma īstie nolūki un tāpat arī gaidāmie rezultāti nav īsti skaidri, tomēr no šī brauciena cer sasniegt „lielas lietas".

Šejienes prese plaši izrakstījās arī par Baltijas jūras lidmašīnu incidentu, sākumā lietojot vārdus Libava un Lettonia, bet vēlāk jau Latvija un Lepaya. Skolā man audzēkņi nepārtraukti jautāja, vai es zinot, ka krievi iebrukuši Latvijā un notriekuši amerikāņu lidmašīnu... Pēkšņi bijām vispār nokļuvuši uzmanības degpunktā. Kādas skolas priekšniece lika pat atsaukt pie sevis divas latviešu meitenes, lai redzētu, kādas tās izskatās. Līdz šim latvieši Čīlē bija pazīstami kā sportisti un arodspeciālisti, bet tagad vienas dienas laikā tie pārvērtās par bēgļiem un padomju tirannijas upuŗiem.

Patīkams notikums šejienes tautiešu dzīvē bija mūsu inženieŗa Aleksandra Kalpiņa uzvara kādā būvprojektu konkursā. Sacensības dalībniekiem bija jāizprojektē kādas jaunas baznīcas būve. Latviešu inženieris ieguva 1. godalgu, viņa projektu pieņēma un apstiprināja, un laikam arī pašam uzticēs baznīcas būvdarbu vadību.

Par Čīles latviešu apvienības jauno priekšsēdi ievēlēts inž. T. Bušs. Viņa adrese ir: Avenida Suecia 1119, Santiago de Chile.

Edg. Laipenieks.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Dānijas latviešu informācijas biļetena redakcija paziņojusi, ka izdos biļetenu arī turpmāk. Līdz ar to Dānijā pašlaik pastāv divi latviešu periodiskie izdevumi pretēji Dānijas Balss informācijai, kas bija pārņemta arī Latvijas pag. numurā, un kuŗā bija norādīts, ka DLB iznāk agrākā informācijas biļetena vietā.

Par Zviedrijas latviešu Penkluba prezidentu nāk. darbības gadam ievēlēts prof. A. Švābe, par sekretāru A. Johansons, valdē F. Cielēns, J. Grīns, M. Zīverts un A. Eglītis, bet revīzijas komisijā prof. J. Bokalders, J. Kārkliņš un K. Dziļleja.

Lundas latviešu biedrības (Zviedrijā) biedru skaits pārsniedzis jau 50.

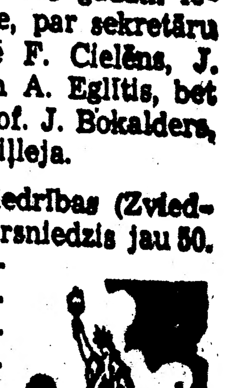

Par Īstorendžas latviešu centru Ņudžersijas štatā kļuvusi šejienes 1. luterāņu baznīca. Tās draudze māc. L. Andersona vadībā sagādājusi galvojumus apm. 30 mūsu tautiešiem, un te notika arī štata pirmā latviešu darbu skate, ko bija noorganizējis Al. Volonts.

Pasaules lielākajā autorūpniecības centrā Detroitā līdz šim apmetušies ap 250 latviešu jauniebraucēju.

Rūpējoties par grūtībās nonākušo tautiešu atbalstu, pie Ziemeļkarolainas latviešu luterāņu draudzes nodibināts palīdzības fonds, kuŗā pirmās iemaksas izdarījuši A. Hertele, V. Beizītere, R. Ventere, māc. A. Gulbis un V. Gobiņš.

Demoanas (Des Moines) amerikāņu ev. lut. draudzes locekļi kopīgā talkā uzcēluši māju, ko uzdāvinājuši nesen ASV iebraukušajai latviešu atraitnei, 4 bērnu mātei Antonijai Kalniņai.

Bostonā nesen sākts izdot jaunu latviešu nedēļas laikrakstu Bostonas ziņas. Laikraksta redaktori ir J. Porietis, O. Akmentiņš un R. Valdmanis.

Oregonas YMCAs telpās, piedaloties 120 tautiešiem, notika latviešu rakstnieku pēcpusdiena. To ievadīja mag. phil. E. Staprānes referāts, pēc kam savus jaunākos darbus lasīja Aida Niedra, Valdemārs Kārkliņš, Mirdza Timma un Zinaīda Lazda. Salemas jaundibinātais latviešu koris nodziedāja vairākas tautas dziesmas. Sarīkojumu uzņēma skaņu lentē.

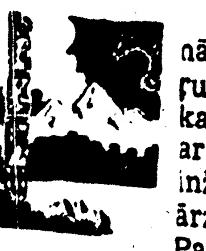

Montreālā nodibināta latviešu inženieŗu un techniķu kopa, kas darbosies saskaņā ar LIAA (Latviešu inženieŗu apvienība ārzemēs) statūtiem. Par kopas priekšnieku ievēlēts būvinž. N. Zoldners, par viņa vietnieku techn. H. Andersons un sekretāru būvinž. A. Spurmanis. Kopai domātā korespondence adresējama: A. Spurmanim, 4890 Walkley Ave, Apt. 11, Montreal, P. Q.

Toronto Daily Star ievietojis latviešu baptistu mācītāja Rūdolfa Ekšteina uzņēmumu līdz ar gaŗāku rakstu par mācītāja pieredzējumiem boļševiku okupācijas laikā un vēlākajām gaitām līdz izceļošanai uz Kanadu.

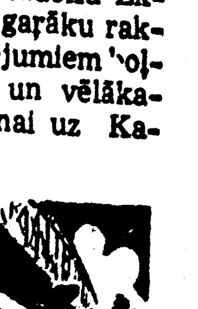

Tā kā transitnometņu pārkārtojumu dēļ visi DP transporti tagad uz Austrāliju dodas tieši no Vācijas, pēdējos 2 mēnešos Austrālijā pienācis mazāk IRO kuģu nekā agrāk. Aprīlī piekto kontinentu sasniedza 6 transporti, bet no 1. maija līdz 1. jūnijam gaida tikai 5 kuģus. Vēlāk DP transportu skaitu atkal palielinās.

Latviete A. Kesnere šajās dienās Bonegilas imigrācijas centrā nolasīja plašu referātu par Latviju.

Pertas ev. lut. latviešu draudzes padome, sekojot mācītāja L. Kampes ierosinājumam, nolēmusi iegādāties zemi draudzes skolas būvei. Baznīcas virsvalde pasākumam jau atvēlējusi 500 mārc., un ziedojumu vākšana turpinās.

BAIGA LIECIBA

SOCIĀLISTU BROŠŪRA PAR PADOMJU SPAIDU DARBU NOMETNĒM

Tagad Die Neue Zeitung apgādā arī vācu valodā iznākusi D. Dallina un B. Nikolajeva 154 lpp. bieza brošūra Das System der Arbeitslager in Sovjetrussland, — izvilkums no viņu grāmatas Forced Labor in Soviet Russia, kas iznāca 1947. g. ASV Grāmatas autori ir pazīstami krievu sociāldemokrati, kas 1923./26. g. izbēguši padomju čekai un glābušies ārzemēs. Dallins starp citu bijis Solovkos un vēlāk izbēdzis no Kurganas spaidu darbu nometnes un 1926. g. sākumā šķērsojis Latvijas robežu.

Brošūrā seviški interesants pārskats par padomju spaidu darbu sistēmas vēsturisko attīstību, kas sākusies ar t. s. sociālistiskajiem noziedznieku labošanas darbiem un nobeigusies lielajā kollektīvizācijas posmā ap 1928./30. g. un otra pasaules kaŗa laikā ar katorgu, spaidu darbu nometnēm un veselu tautu deportāciju. Brošūrā, kuŗai attēlos pievienoti dokumenti par 32 koncentrācijas nometnēm un kartes, autori moderno padomju vergu skaitu lēš uz 10—12 milj., kas sastāda mazākais 16 proc. no visiem pieaugušajiem padomju vīriešiem pēc kaŗa. Daži liecinieki šo skaitu novērtē pat uz 20 milj. cilvēku.

Lielākie internēto apgabali ir Ziemeļkrievija gar Balto jūru un Ledus okeanu, kur nometināts vairāk nekā 2 milj. vergu, Tālie austrumi un Sibīrija ar 2—3 milj., Urālu apgabals un rajons starp Altājiem un Kaspijas jūru, kuŗā nometināti 1,5 milj. Bez tam koncentrācijas nometnes pastāv visos citos novados un republikās, īpaši mežu, ogļu un rūdas raktuvju rajonos.

Kā notiesāto un izsūtīto skaits pieaudzis, rāda skaitļi par šo nometņu iemītniekiem: 1929. g. 750.000, 1932. g. 2 milj., 1925. g. 5 milj., 1940. g. 9,5 milj. un 1946. g. 12—15 milj. To priekšā nobāl pat visniknākās cariskā režīma reakcijas gadi, kad cietumos ieslodzīto skaits no 96.000 1903. g. sasniedza 170.000 īsi pirms pirmā pasaules kaŗa. Revolūcijai cara režīmu gāžot, ieslodzīto skaits noslīdēja līdz nullei un 1917. g. jūnijā bija tikai 24.000, lai tad atkal sāktu nemitīgi augt un sasniegtu 88.000 1924. g. un 198.000 1927. g. Pēdējos skaitļos ietilpināti vienīgi cietumnieki, bet ne koncentrācijas nometņu gūstekņi, kuŗu skaits bija daudzkārt lielāks.

Tālāk brošūrā attēloti apstākļi ziemeļu spaidu darbu nometnēs, kur ievietoti galvenokārt politiskie gūstekņi. Solovkos, Baltās jūras salā aiz polārā loka, 1925. g., kad tur bijis arī Dallins, ieslodzīto skaits svārstījies ap 7000, bet pieci gadi vēlāk ieskaitot nometnes Kemā, Vorkutā un apkārtnē, pieaudzis līdz 660.000. Bada nāves, nosalšanas un pašnāvību gadījumi te bija ikdienišķa parādība, bet vislielāko ražu vāca tifa uc. epidēmijas.

Līdz 1928. g. lielākā daļa koncentrācijas nometņu iemītnieku vēl bija vienkārši padomju gūstekņi, bet tad līdz ar piecgadēm viņiem pakāpeniski arvien vairāk nācās iesaistīties lielajās darba kampaņās. Tā izauga milzīgās padomju vergu armijas, kas izbūvēja Baltijas un Baltās jūras un Volgas — Maskavas kanāļus, jaunu dzelzceļa maģistrāli cauri Sibīrijai, neskaitāmus pievedceļus neapdzīvotajos padomju apgabalos, izmantoja mūža mežus un uzcēla jaunas raktuves un rūpnicas. Baltās jūras kanāļa būvē 1933. g. strādāja 300.000, bet 7 gadus vēlāk Sibīrijas maģistrāles darbos jau pāri pusmiljonam vergu.

1928./30. g. padomju valdība uzsāk masu deportāciju praksi, deportētos ieskaitot piespiedu darbā valsts pasākumos. 1941. g. seko deportācijas no Baltijas valstīm uc. pievienotajiem apgabaliem, kas vēl paplašinās kaŗa laikā un pēc tā. 1941. g. augstākās padomes dekrēts noteic likvidēt autonomo Volgas vāciešu padomju republiku, deportējot visus iedzīvotājus, kuŗu skaitu var lēst uz 600.000. Līdzīgā kārtā pēc kaŗa par nelojālu izturēšanos pret Kremli likvidē Ingušu un Čečenu un Krimas tatāru autonomās republikas, kā arī kalmikus, kopskaitā vairāk nekā 2 milj. cilvēku novietojot spaidu darbos mazapdzīvotos austrumu un ziemeļu apgabalos. Spaidu darbu nometnēs novieto arī lielāko tiesu gūstekņu, kas atgriežas no Vācijas un kuŗu skaitu vērtē uz 2 milj. Tie visi notiesāti uz 5—20 g. labošanas darbos. Beigās milzīgajai vergu armijai vēl jāpievieno kāds miljons vācu un ap 900.000 japāņu kaŗa gūstekņu, kas sodīti par „kara noziegumiem" ar līdzīgiem sodiem, un daļa repatriantu.

Brošūras beigās autori secina, ka padomju piecgažu veikšana bez šiem notiesāto vergu miljoniem nemaz vairs nav iedomājama. Austrumos demokratijas maskā izveidojusies milzu vergu valsts, kas pārspēj visu, ko vēsture šajā ziņā pazīst.

P. P.

Īpašnieki, rentnieki un džentlmeņi

Vērojumi Anglijas lauksaimniecībā

Anglijas lauksaimniekus varētu iedalīt divās lielās grupās pēc to sociālā stāvokļa: lauksaimniekos — īpašniekos un lauksaimniekos — rentniekos. Īpašnieku ir samērā maz, apmēram 20 proc. no visiem farmeŗiem. Pie tiem nevar pieskaitīt lielos zemes īpašniekus, kas tieši savu zemi neapstrādā, bet izrentē to citiem. Kā rentnieku, tā īpašnieku vidū sastopami t. s. „farmeŗi-džentlmeņi", pilsētu naudīgo aprindu ļaudis, kas tur farmu vairāk tikai izpriecas dēļ. Viņi lauksaimniecības ministrijai sagādā diezgan galvas sāpju, jo, kā statistika rāda, šīs farmas saimnieko neproduktīvi, un daudzas no tām pārvērstas vai nu par medību laukiem, vai arī sacīkšu zirgu ganībām, bet tik ļoti nepieciešamos pārtikas produktus neražo. Ir pat dzirdamas balsis, ka arī farmeŗiem turpmāk būtu jāievED licenču sistēma, un licence būtu piešķiŗama tikai tiem, kas tiešām domā nodarboties ar lauksaimniecību, bet ne ierīkot farmā sporta laukumus.

Kā tad nu dzīvo un saimnieko „īstie" farmeŗi? Var sastapt ļoti lielu dažādību: ir modernas farmas, ir arī pavisam vecmodīgas, bet nevienai gan nav līdzības ar Latvijas zemnieku sētām. Tas sakāms īpaši tīrības un kārtības ziņā, jo farmeris parasti domā, ka tīrīšanai izlietotais laiks ir zemē nosviesta nauda. Vislabāko kārtību var sastapt farmās, kas nav ne pārmodernas, ne arī vecmodīgas. Tajās tad nu arī neredz tādus skatus, ka cūka raknātos dzīvojamās mājas durvju priekšā...

Protams, ir Anglijas laukos arī lietas, no kuŗām varam ko mācīties. Viena no tām ir lielā ekonomija, sevišķi lopkopībā. Lopiem pasniedzamo barību iedala tā, lai tie visu gadu saņemtu vienādu barības vienību daudzumu, bet bez kādas izšķērdības. Neko neaudzē vai nepērk, kas varētu sadārdzināt piena ražošanas izdevumus. Mazs piemērs ir kāda 25 ha liela piensaimniecības farma Surejā (Surrey), kas tur 60 slaucamas govis un 2 buļļus. Jaunlopus netur, tāpat nav arī zirgu. Teļus tūdaļ pēc piedzimšanas pārdod, jo to audzēšana izmaksā tikai par 30 proc. lētāk nekā pieaudzis un ražot spējīgs liellops. Caurmērā katru dienu laiž tirgū 600 l svaiga piena, par ko dabū apm. 25 mārc. Ar tām tad nu jāsamaksā algas 10 strādniekiem un jāsedz visi pārējie ražošanas izdevumi — spēkbarība, elektrība, ogles, zemes rente (2 mārc. par akru gadā), remonti utt. Lai palētinātu ganāmpulka baŗošanu, audzē daudz miežu un cukurbiešu, ko pārdodot, saņem atpakaļ par ļoti zemu maksu lopbarībai derīgos atkritumus. Audzē arī lucernu, ko īsi pirms ziedēšanas, kad tā satur visaugstāko barības vienību vērtību, nopļauj, izžāvē speciālā mašīnā un samaļ miltos. Tos tad, attiecīgi sajaucot ar graizījumiem, izbaŗo govīm. Lai arī ziemā lopi dabūtu iespējami vairāk zaļbarības, audzē kacēnu kāpostus un lopbarības bietes atlikušajiem ziemas mēnešiem. Vienas govs dienas deva ziemā ir apmēram šāda: cukurbiešu graizījumi 8—10 kg, kokvilnas sēklu rauši 1—1,2 kg, kacēnu kāposti 16—20 kg, brūža atkritumi kopā ar lucernas miltiem 8—10 kg un siens vai mistra siens 8—10 kg. Izbeidzoties kacēnu kāpostiem, tos aizstāj ar lopbarības bietēm — apmēram 20 kg.

Tā kā pienu tieši no farmas nodod patērētājiem, tad lieto speciālas mašīnas pudeļu pildīšanai, kas reizē pienu arī pasterizē un atdzesē. Nepārdoto pienu uzglabā saldētavā. Visas ierīces darbina ar elektrību. Vispār lielu vērību veltī trauku tīrībai un desinfekcijai. Katru mēnesi farmā ierodas veterinārārsts, lai pārbaudītu lopu veselības stāvokli, it īpaši uzmanot tuberkulozi. Farmā pastāv arī stingra un sīka grāmatvedība. Bez tam iekārtota speciāla farmas gada grāmata, kuŗā ir atzīmes par lopu ražību, vecumu un lauku stāvokli, ražu, mēslojumu, augu slimībām, laika apstākļiem utt. Farmeris, kas vienā un tai pašā farmā saimnieko 10—20 gadus, pēc šās grāmatas atzīmēm var labi noteikt jau nākošo gadu ražu.

J. Pētersons

Vai pienācis laiks saukt komūnistus pie atbildības?

Stokholma (ls). — Stockholms Tidningen igauņiem veltītajā lappusē ierosina jautājumu saukt pie atbildības Padomju savienību par Igaunijas valsts prezidenta K. Petsa, pazīstamā politiķa un tautas vadoņa Jāņa Tenisona uc. vadītāju valsts darbinieku deportāciju. Rakstā norādīts, ka krievi par deportācijām atkārtoti paskaidrojuši, ka tās nozīmē tikai attiecīgo cilvēku „pasargāšanu no fašistiem". Tā kā tagad visi fašisti padarīti nekaitīgi, tad pienācis laiks deportētos cilvēkus pārvest atpakaļ. Padomju savienībai jāprasa atbildība. Raksta autors uzsveŗ, ka ja Padomju savienību pie atbildības sauktu igauņi, tad, protams, atbildi neviens nesaņemtu, bet ar Igauņu nacionālā fonda informācijas biļetenu un citiem izdevumiem iespējams šo jautājumu izraisīt un novadīt ārzemju presē un prasīt, lai rietumu valstis attiecīgos memorandos prasa krieviem paskaidrojumus. Ja igauņu ierosinājumam pievienosies arī citas cietējas tautas tad šim pasākumam būs panākumi.

AUGSBURGĀ TOP JAUNA DP FILMA

Amerikāņu armijas laikraksts Stars and Stripes ziņo, ka Augsburgā ieradušies divi augstāki IRO informācijas nozares darbinieki no Ņujorkas, lai veiktu priekšdarbus jaunai filmai par DP problēmu. Šie paši IRO ierēdņi — informācijas nozares vicedirektors Artūrs Zegarts un viņa kundze, kas arī strādā IRO informācijas nozarē Ņujorkā, vadījuši režiju iepriekšējai filmai par DP, kas saucās Mājas bezpajumtniekiem. Šo filmu, kas atspoguļo DP dzīvi vispār, patlaban Amerikā izrāda un izplata Fox filmu sabiedrība.

Jaunā filma īpaši domāta neizvietojamo DP parādīšanai, lai tā veicinātu viņu emigrāciju un atbalstīšanu. Zegarts izteicies, ka jaunajai filmai jākalpo diviem mērķiem: jāizskaidro, kādi ļaudis veido ts. neizvietojamo DP grupu un ko darījusi IRO šo ļaužu atbalstīšanai.

Četri gadi aiz dzelzs priekškara (11)

UB apgabala cietumā

ES IEPAZĪSTOS AR KAMERAS IKDIENU

Vispirms mani aizveda uz pārvaldi. Tās tuvumā izgājām caur trim sardzēm. Bija jau vēls, un todien mani vairs nepratināja. Atņēma tikai naudu, bet pašu ar auto aizveda uz cietumu. Cietuma pagalmā sardzē gan stāvēja poļi, bet tie neizskatījās laipnāki par krievu čekas uzticības vīriem — šķībacainajiem mongoļiem. Priekštelpā mani pārmeklēja līdz ādai. Mētelim, svārkiem un cepurei atplēsa oderi, Cigaretes salauza mazos gabaliņos, sērkociņus, siksnu, kaklautu un kurpju saites atņēma. Tad pārmeklētājs uzsauca kādam sargam:

„Iebāz šo velna vācieti, kur vairāk smird."

Smirdēt tur patiešām smirdēja, kur mani iebāza, bet nedomāju, ka vairāk nekā citās kamerās. Kad pa kāpnēm un gaŗiem gaiteņiem bijām nonākuši trešajā stāvā, pavadonis atvēra kādas durvis. Tūdaļ iekšā atskanēja sauciens:

„Kamera 48! Sastāvs 17! Viss kārtībā!"

Ar troksni aiz manis aizcirtās apkaltās durvis, un mani apstāja ieslodzītie. Jautājums sekoja jautājumam: Kas? No kurienes? Kādēļ? Kas jauns brīvībā? Vai gaidāma amnestija? Bija jauni un veci ieslodzītie. Vēlāk uzzināju, ka visi tie atradās izmeklēšanas cietumā jau ilgāk par pusgadu, bet daži vēl ne reizi nebija pratināti. Viņi bija bāli un nervozi. Arī še neizturējās pret mani naidīgi, kaut gan jau pašā sākumā pateicu, ka esmu vācietis.

Telpa bija maza. Tajā atradās tikai divas divstāvu gultiņas un daži ķeblīši. Kameras kaktā smirdēja zināmais skārda trauks. Gaiss bija smags.

Pēc brīža durvis skrapšķēja atslēga. Vienā acumirklī visi ieslodzītie uzlēca kājās un nostājās divās rindās, viena otrai pretī. Durvis atvērās, un kameras vecākais kareivīgi ziņoja.

„Kamera 48! Sastāvs 18! Viss kārtībā!"

„Kuŗš te nupat ieradās?" jautāja durvju atvērējs.

„Es."

„Vai esi jau iekārtojies jaunajā dzīvoklī un savu bagātību novietojis?"

„Jā."

Tad jautātājs — gaiteņa uzraugs pagriezās pret kameras vecāko:

„Vai labvakar viņš pateica, kad ienāca?"

„Pateica."

„Ja nē, tad es iemācīšu viņu."

„Viņš pateica."

Durvis aizcirtās, un tūlīt kamerā nodzisa spuldze. Tā bija degusi tikai tāpēc, lai es varētu „iekārtoties jaunajā dzīvoklī". Laiku ieslodzītie zināja pēc pulksteņa sitieniem baznīcas tornī. Pusstundu pirms vakara pārbaudes visi ieslodzītie poļi nometās ceļos un lūdza Dievu. Tā darīja katru dienu. Man stāstīja, ka pirms diviem mēnešiem bijis kāds gaiteņa uzraugs, kas neatļāvis lūgt. Kad pieķēris, trenkājis visus pa gaiteni. Bet tā uzrauga vairs neesot šajā cietumā. Par labo dienestu viņš paaugstināts un aizsūtīts uz citurieni.

Vakara pārbaude. Iedegās spuldze. Ātri vajadzēja izģērbties un drēbes novietot uz ķeblīšiem. Vakara pārbaudi izdarīja divi gaiteņa uzraugi, jo tās laikā notika uzraugu maiņa. Divi ieslodzītie aiznesa iztīrīt kameras ateju. Ķeblīšus ar drēbēm iznesa un novietoja gaitenī. Jaunais uzraugs izošņāja visus kameras kaktus.

„Šis te ir jauns," parādījis uz mani, teica tas, kuŗa dienests beidzās. Otrs pienāca pie manis.

„No kurienes?"

Pateicu.

„Kādēļ te esi?"

„Nezinu."

„Ak nezini!? Tāpat kā tie citi nezina. Bet es zinu. Jūs visi te atrodaties tāpēc, ka esat nolādēti suņi. Fašisti! Viena banda!" To teicis, viņš uzlūkoja katru pēc kārtas. Tad atkal pagriezās pret mani.

„Uz kurieni tu gribi braukt?"

„Nezinu, uz kurieni mani sūtīs."

„Uz elli!"

Tad uzraugi aizgāja. Spuldzes vēl brīdi dega, kad cietuma gaitenī atskanēja skaļš sauciens:

„Gulēt!"

Astoņi vecākie gulēja gultās, pa divi katrā. Pārējie uz grīdas. Segas bija plānas un saplīsušas. Lai būtu siltāk, cieši saspiedāmies kopā. Auksts bija ārā un auksts kamerā. Pēc tam nodzisa gaisma līdz rītam.

Nākošā dienā mani aizveda uz UB apgabala pārvaldi pratināt. Par pratināšanu nav daudz ko teikt. Jauns UB ierēdnis, gribas teikt zēns, uzrakstīja protokolu. Bija pieklājīgs un uzrakstīja to pašu, ko apriņķa pilsētas UB vecākais izmeklēšanas virsnieks. Viņa laipnības iedrošināts, jautāju, kas ar mani notiks.

„To es nezinu."

Naudu vajadzēja nodot attiecīgam ierēdnim. Protokola rakstītājs gāja līdzi. Pa ceļam jautāju, vai nav iespējams nopirkt maizi un cigaretes.

„Veikali ir tikai pilsētā," viņš teica.

„Bet jūs taču brauksit man uz cietumu līdzi tāpat kā vakar?"

„Jā, bet pa ceļam apstāties nav brīv."

Visu manu naudu ierēdnim viņš tomēr nenodeva. Kad aizgājām atpakaļ viņa darba istabā, viņš atstāja mani uz dažām minūtēm vienu un atgriezies iedeva divus kukulīšus maizes un trīs paciņas cigarešu.

„Nopirku mūsu kantīnē," viņš teica.

Tad mani vēl fotografēja un ņēma pirkstu un delnu līniju nospiedumus. Pēc tam aizveda atpakaļ uz cietumu. Tur jaunais UB ierēdnis vēlreiz parādīja savu labsirdību. Kad mani pārmeklēja atkal un gribēja salauzt cigaretes, viņš pateica:

„Nelaužiet. Tajās nekas nav paslēpts. Tās es pirku." Cigaretes nesalauza.

Uzturs bija slikts un nepietiekamā daudzumā: 400 gramu gandrīz melnas maizes un puslitrs viras pusdienās, rītā un vakarā kafija. Trīs reizes dienā pa t. s. kameras aci deva uguni. Lai ilgāk to uzturētu, smēķējām pa vienam. Kad visi bija pēc kārtas smēķējuši, pirmais sāka atkal no jauna. Bija gadījumi, kad ieskrēja gaiteņa uzraugs un neticēja, ka tik ilgi uzturēta viņa dotā uguns. Meklēja pēc sērkociņiem. Visu, kas kamerā bija, sasvieda juku jukām. Piecās minūtēs vajadzēja sakārtot. Ja uzraugs nebija apmierināts, visas mantas izsvaidīja par jaunu. Dažs nedeva uguni visu dienu, bet ieslodzītie zināja izlīdzēties. No mēteļiem vai svārkiem izplēsa drusku vates un izklāja to plāni uz ķeblīša. Vati pārkaisīja ar cigarešu pelniem, ko speciāli šai vajadzībai krāja. Tad to satina kā cigareti un ar gultas dēlīti, spēcīgi spiežot pie ķeblīša, ātri viļāja. Vate aizdegās. Tad, protams, smēķēja paslepus, loga tuvumā, ko drusku atvēra, jo gaiteņa uzraugs neaizmirsa, ka uguni nav devis.

Katru rītu mūs modināja sešos un īsā laikā ledus aukstā telpā vajadzēja nomazgāties. Ar ārpasauli sazināties, izņemot gadījumus, kad kādu izsauca uz tiesu, nebija iespējams. Ar blakus kamerām sarunājāmies morzējot. Bet ne tikai ar blakus kamerām vien. Neaizmirsīšu gadījumu, kad divi, kopēji apvainoti, īsi pirms tiesas sazinājās cauri sešām kamerām. Tiesas zālē viņi tāpēc nenonāca pretrunās, un tos attaisnoja, kas notika visai reti. Atgriezušies no tiesas, viņi nodeva visiem starpkameru „telegrafistiem" pateicības telegrammu.

Nākamā turpinājumā lasiet:
MANI GRIB PATAISĪT PAR NODEVĒJU

Traģēdija Heilbronas DP sanatorijā

Latvijā atreferētie notikumi Heilbronas DP tuberkulozes sanatorijā no ārstnieciskā un humānitārā viedokļa uzskatāmi par ļoti smagiem. Ja kaut puse no visa tā atbilst patiesībai, tad jākonstatē, ka šīs iestādes vadība nav īstās rokās un slimnieku veselībai nodarīts kaitējums. Jāpanāk, lai iestādē, kuŗā ārstējas komūnistiskā terrora upuŗi, nepaliktu darbā ārste, kas atrod par iespējamu deklarēt, ka gaida ierodamies komūnistu policiju, kas pakārtu viņai uzticētos slimniekus.

Ārsta ētika uzliek pienākumu būt absolūti neitrālam darbā un neļaut tanī izpausties politiskām kaislībām. Šo medicīniskās ētikas pamatprasību Heilbronas notikumu iniciātore ar savu neparasti nejauko izrunāšanos ir vulgāri pārkāpusi, un tādēļ slimnieku izrīcība ar ārsti gūst attaisnojumu ne vien psicholoģiskajā, bet arī juridiskajā plāksnē.

Slimnieku apgalvojums par ārstes gandrīz jau neticami neglīto izturēšanos varētu likties arī pārspīlēts. Bet ir grūti iedomāties, ka visi slimnieki no dažādām tautībām, ieskaitot akadēmisku gradu īpašniekus, bez iebkāda iemesla savas antipatijas būtu koncentrējuši tieši uz vienu un to pašu personu un sakāpinājuši tās līdz tādiem apmēriem, ka beidzot padzinuši ārsti no iestādes un iesākuši bada streiku!

Tuberkulozes slimniekiem, sevišķi smagākajiem, raksturīgs ārkārtīgs jūtīgums: tie neparasti vārīgi pret dvēseles kairinājumiem. Šinī ziņā viņi laikam seko tūlīt aiz nervu sistēmas slimniekiem, kas pat uz gluži niecīgiem psīchiskiem insultiem nereti reaģē ar lēkmēm. Heilbronas pacientu stāvoklis turklāt kļūst sevišķi kļūmīgs vēl ar to, ka šie divkāršie liktena pabērni, kas zaudējuši ne vien dzimteni, bet arī veselību, tagad paliek Vācijā gluži atstāti, bez draugiem un piederīgiem, kas visi emigrē. Viņi, bez šaubām, to smagi izjūt. Vēl vairāk — ļoti pielaižams, ka šie nelaimīgie klusībā rēķinās pat ar varbūtēju nokļūšanu krievu rokās, ja sāktos kaŗš. Šo cietēju stāvoklis ir tiešām neiedomājami traģisks.

Tādēļ šo slimnieku ārstēšanā un kopšanā jāievēro vislielākā rūpība. Nepietiek tikai ārstēt viņu miesu — tikpat nepieciešami arī saudzēt viņu dvēseli, jo cilvēka fiziskās un abstraktās funkcijas ir cieši saistītas. Eksperimentāli pierādīts, ka pat kuņģa sulas sekrēcija, kas gandrīz pārvalda baŗošanās procesu, kuŗš savukārt tik izšķirīgi ietekmē tuberkulozes ārstēšanu, un visdažādāko dziedzeru darbība ir tiešā un lielā atkarībā no dvēseles toniem, no tā, vai cilvēks ir priecīgs vai noskumis, vai viņu apgaro cerība vai tas grimst izmisumā. Vai sirsnīgās, uz pilnīgas savstarpējas uzticības dibinātās attiecības starp ārtu un slimnieku, ir vispār iedomājamas, ja ārstējamais ir komūnisma upuris, kam komūnisms nolaupījis itin visu, bet ārstētājs izrāda komūnistiskas tendences.

Tas nav iepējams, un tādēļ vadība, paturēdama tādu ārstu amatā pēc atkārtotiem slimnieku protestiem, ir izdarījusi fundamentālu terapeitisku kļūdu, kas kaitējusi ārstēšanai un bijusi griezīgā pretrunā ar pienākumu, ko ārstam uzliek viņa diploms — „pēc labākās apziņas palīdzēt sirgstošam cilvēkam".

Lai kā arī būtu — tuberkulozes ārstēšanas iestāde, kuŗā notiek tādas lietas, kā šīs protesta sapulces, ārsta padzīšana, dienām ilgs bada streiks, ieskaitot pat terapeitiskās ordinācijas nepieņemšanu, tik vulgāri skati, kā smagu, pat asiņojošu slimnieku piespiedu izraidīšana utt., ir tādā mērā dezorganizēta, ka pat aptuveni neatbilst saviem mērķiem, un nav vairs nopietni ņemama. No mierīgi nosvērtas, ar klusu, solīdu autoritāti apveltītas vadības, kas pamana nesaskaņas jau dīglī un ar saprātīgu rīcību tās tūlīt arī izlīdzina, neļaujot tām izvērsties brēcošu skandālu virknē, — no šādas lietpratīgas vadības, kas mūslaiku dziedniecības iestādei absolūti nepieciešama, Heilbronas DP sanatorijā nav jaužama ne vēsts.

Izklīstot pa pasauli un atstājot Vācijā savus tuberkulozos, invalidus un citus nespējniekus, mums jādara viss iespējamais, lai tie še paliktu saudzīgās un lietpratīgās rokās. Šiem tautiešiem savukārt jāsaprot, ka, atrodoties svešā vidē, viņiem jāievēro vislielākā pieklājība un lojālitāte. Tad trimdas vadībai būs vieglāk tos aizstāvēt nepelnītu uzbrukumu gadījumos.

Dr. J. Knostenbergs.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Jānis Siliņš

Latvju tēlotāja māksla svešumā

(Beigas)

Kas attiecas uz morāliem un mākslinieciskiem panākumiem, tie visumā bijuši labi. Mūsu nacionālās kultūras propaganda un mūsu mākslas labāko veikumu pozitīvs novērtējums Vakareiropas kritikā iegrāmatojami mūsu trimdas sasniegumu kontā. Vācu kritika atzīmē mūsu glezniecības „konservātīvismu", tās īpato skaņu un kultivēto apdari. Te jāpiemin vācu valodā izdotie darbi par latviešu māksliniekiem. Krāšņā „Eiropas simfonija" par L. Libertu, viņa litografiju mape un monografija par J. Gaili. Krievu valodā izdota neliela brošūra par tēlnieku B. Dzeni. Vācu izdevumi gan prasījuši no pašiem māksliniekiem materiālus upuŗus, bet šie darbi ir parādījušies. Ko darījuši šai ziņā grāmatu izdevēji, organizācijas, kas vada mūsu dzīvi? Nekā. Nav parādījusies neviena grāmata par mūsu mākslu un māksliniekiem. Un kur kādi nodomi ir bijuši, tālāk par runāšanu un projektiem nav tikts. Un darīt savā laikā varēja un vajadzēja. Vienīgi neliela Jablovska gleznu reprodukciju mapīte, tā pati autora paša rūpēm izdota, vēl pieminama. Mūsu mākslas popularizēšana un dokumentēšana aprobežojusies ar rakstiem un notēliem laikrakstos un žurnālos. Šai gara dzīves joslā — kā dažā labā citā — saimniekots bez mērķtiecīgas nopietnas aktīvitātes.

Mūsu mākslas manifestācija Vācijā un Zviedrijā, kur rosību izrāda mūsu mākslinieku draudzīte ar Niklāvu Strunki priekšgalā, nozīmē visnotaļ garīgu sastapšanos ar vakaru tautām. Jāliecina, ka šo sastapšanos latvju mākslinieki godam pastāvējuši. Kādas pārmaiņas, kādas jaunas ietekmes vērojamas, mūsu māksliniekiem darbojoties svešā kultūras vidē? Jāliecina, ka mūsu gleznotāji paturējuši agrāko ievirzi, saglabājot savu māksliniecisko seju un līmeni. Daži taisni trimdas gados izvērtuši savas spējas un dotības, strādādami un meklēdami.

Kapitālāku darbu izveidošanai *svešniecības* gadi visumā nav bijuši labvēlīgi. Jāatzīmē izvairīšanās no ekstrēmiem modes virzieniem: abstraktās mākslas un ts. sirreālisma. Mūsu mākslinieki ir šai ziņā konservātīvāki, palikdami zemnieciski tuvāki dabai savā romantiski-simboliskajā izjūtā. Igauņu, pa daļai arī lietuviešu mākslinieki vairāk pakļāvušies modernisma ietekmei. Latviešu gleznotāji uz reālisma un impresionisma drupām brīvā formu rotaļā veido šādu patstāvīgu izteiksmi bagāti izkoptā apdarē. Glezniecīskā formu valoda ir mūsu stiprā puse; grafikā mūsu kaimiņi par mums pārāki. Ainavā un klusā dabā pie tam ir gūti lielāki panākumi nekā portretā un žanrā. Protams, te ir savi izņēmumi. Tamlīdz arī saskare ar aktuālo dzīvi, laikmetisko notikumu tēlojumi vērojami daudz mazāk nekā pirmā pasaules kaŗa un bēgļu laikā. Tikai daži gleznotāji tvēruši trimdinieku gaitas un savas tautas traģiku (N. Strunke, A. Annus, N. Drapče, grafikā Soikāns uc.). No šejienes tad arī izraisījušies sen pazīstami ideoloģiski strīdi par formāli un par tematiski ievirzītu mākslu. Lai gan šaurs aistētisms atsvešina mākslinieku no dzīves un dzīves vērtībām, tomēr mūsu subjektīvistiski ievirzītais laiks neatzīst, ka māksliniekam varētu dot priekšrakstus (kā tas notiek totālitārismā). Visai svarīga šai jautājumu režģī ir mūsu tradiciju saglabāšanas un turpināšanas problēma. Tā savukārt saistīta ar jaunās paaudzes izveidošanu. Trimdā ir akadēmiju nebeigušie jaunieši, jauni spēki, kas gan nopietni, gan diletantizēdami pievērsušies mākslai. Mākslas skola Eslingenā, studijas Fišbachā, Vircburgā uc. ir centušās aizpildīt šo robu. Teicami panākumi bijuši Eslingenai un grafikā Fišbachai, kur izveidojušies apsološi apdāvināti spēki mūsu mākslas jaunaudzē. Pakāpenisks sairums ir radies pēdējos divi gados, nometnēm likvidējoties un sākoties trimdas laika otram — emigrācijas posmam. Protams, sacītais zīmējas uz Vāciju, jo Zviedrijā esošiem pārejas laiks jau secen, un tur emigrantu dzīve atradusi relātīvi stabilākas formas.

4. TRIMDAS OTRAIS POSMS: EMIGRĀCIJA.

Emigrācija nozīmē mūsu izpulverizēšanu aizokeana un Eiropas zemēs. Tagadējā „brutālā cilvēciskuma" laikā nevienam nav ne mazākās intereses, r[illegible]tnes gar un par kultūras lietām, kas būtiski vitāli nepieciešamas mazām baltu tautām. Viss, kas mūsu mazā illuzorā nometņu pasaulē ar tādām pūlēm un entuziasmu bija izveidots, ir izārdīts un aizmests. Šis otrais posms mūsu mākslai nesola labvēlīgas izredzes. Zem lielas jautājuma zīmes paliek divi būtiski priekšnosacījumi: profesionālā darba iespējas un dabiskā nacionālā dzīves vide. Gūt savā arodā darbu kultūras un gara darbiniekiem pārāk niecīgas izredzes. Tiesa, daži no mūsu māksliniekiem jau darbojas Savienotās valstīs. Savā arodā, pat sarīkodami izstādes (Šternbergs, Mitrevics, Liberts, Tīdemanis). Bet arī viņiem ne mazāk sāpīgi izjūtams svešums un savas dabiskās nacionālās un eiropiskās dzīves vides trūkums. Tikai artistam, kam nav ne dzimtenes, ne nacionālu sakņu, gluži vienalga, kādā dzīves vidē viņš darbojas. Turpretim radošam māksliniekam, kas audzis savas tautas garīgā atmosfairā, piemērošanās citai videi un mentalitātei ir grūta, un viņam var draudēt iekšēja apsīkšana. Šo pašu apstākļu dēļ problēmatiska paliek mūsu mākslinieku sadarbība. Vai un kādā mērā spēsim, būdami lojāli pilsoņi jaunajā vidē, izveidot sevī garīgas pretestības spēku, lai mūsu kultūras dzīve šai katlā nesairtu? Maz ko cerēt, ka latviešu mākslinieki varēs rīkot savu darbu skates latviešu emigrācijas vidē; vai vispāri līdzekļi un citi apstākļi ļaus šāda veida mūsu mākslas kollektīvu manifestāciju? Tā mūsu māksliniecīskās kultūras kopējā mantojuma saglabāšanai un vairošanai trimdas gadu otrajā posmā jāsaduŗas ar lielām grūtībām. Tas tomēr nenozīmē, ka mums tālab būtu jānoslīkst apatijā un bezcerīgā rezignācijā. Mums visiem spēkiem jāturpina cīņa par mūsu garīgo eksistenci virzienā uz izkaisīto spēku jaunu centrēšanu. Mūsu vadītāju ceļa zvaigzni — latviskās mākslas ideju jaunajās dzīves gaitās gan var aizsegt mākoņi, bet tās mirdzums nedzisīs latviešu mākslinieku sirdīs. Paturēsim vērā, ka vēsturē darbojas arī nesveŗami un neaplēšami faktori, ka te darbojas Dievs, kas vada tautu likteņus. Lai mums emigrācijā klātos kā klādamies, mums tā ir pagaidu stāvoklis, kurā jānoturas, nezaudējot savas latvietības saknes, ticību mūsu tautas sūtībai.

Izsludināta īsstāstu sacensība

Amerikāņu lielais laikraksts New York Herald Tribune izsludinājis starptautisku sacensību labākajam īsstāstam 1950. gadā, darbu godalgošanai atvēlot 500 dolaru. Sacensību organizēs laikraksta Eiropas izdevums, kas iznāk Parīzē, kopā ar vadītājiem laikrakstiem un žurnāliem no 18 valstīm Eiropā, Āzijā, Vidējos austrumos, Austrālijā, Afrikā un Ziemeļamerikā.

Ēriks Miesnieks

Vai atgriezīsimies Latvijā?

„Māmiņ, kad mēs brauksim mājās?".

„Drīz, dēls, drīz. Paaudzies vēl divi, trīs gadiņi, kļūsti spēcīgāks, tad brauksim."

„Kāpēc ne tūlīt? Esmu tak jau liels."

Māte palika dēlam atbildi parādā.

Ne tikai mazo trimdinieku ikdienas māc šis smagais jautājums. Rītā mostoties, darba un pienākumu gaitās ejot, vakarā savā trimdinieka trūcīgajā mājoklītī atgriežoties, mēs ikviens sev jautājam: kad brauksim mājās? Pat naktī mums miera nedod šis jautājums. Kā ēna tas pavada mūs mūsu gaitās. Un kā gan tas citādi varētu būt!? Mums par to jādomā, mēs nedrīkstam to no savas sirds un prāta izmest. Lai cik nereāla pašreizējā juku pasaulē izliktos šī doma, tā ir vienīgā, kas mums dod spēku izturēt.

Bezideālu dzīve ir moku dzīve. Bet mūsu ideāls ir atgriezties Latvijā. Ja tā mums vairs nebūs, trimdas nežēlastība iznīcinās arī mūsu pārējos spēkus, kļūsim nevarīgi veģetētāji svešu tautu vidū, kuŗiem nebūs vairs nekādu augstāku mērķu. Kā tādi mēs katrs atsevišķi klusībā un neievēroti šķirsimies no šīs dzīves, bet mūsu bērni un bērnu bērni kaut kad kaut kur kādā vēstures grāmatā lasīs par kādu latviešu tautu, nezinādami, ka viņu senči arī piederējuši šai tautai.

Mums jāstrādā, mums jākrāj materiālās vērtības, lai ar to palīdzību savkārt balstītu mūsu kultūras un izglītības darbu svešumā. Blakus latviskai grāmatai mums jāiegūst arī materiāls pamats, lai svešās zemēs un svešos ļaudīs izkaisītiem mums nebūtu jāpaļaujas vienīgi uz svešinieku atbalstu. Tā mēs netiksim ne pie latviski iespiesta vārda, kas būs vai vienīgais mūsu sasaukšanās līdzeklis plašajā pasaulē, ne izglītības, kas ir viens no stūrakmeņiem mūsu kā tautas patstāvībā, ne spēsim uzturēt un saglabāt savu latvisko kultūru.

Bet materiālās vērtības uzkrājot, mums vispirms jābūt skaidrībā, kam mēs viņas krājam. Tikai sev vai kādam pārpersoniskam mērķim? Un te nu ikvienam īstam latvietim bez diskusijām var būt tikai — un tikai viena atbilde: L a t v i j a i. Tai zemei, kas mūs izaudzējusi par tiem, kas esam šodien — nesalaužami, konsekventi cīnītāji par savu valsti un tautas brīvību. Lai Dievs žēlīgs tiem, kas izdevību būt rietumu pasaulē un cīnīties par cilvēku tiesībām un brīvību izmanto savtīgiem nolūkiem. Ikviens no viņiem lai padomā par tiem tūkstošiem latviešu, kas smok zem sarkanā lāča ķetnām!

Neziņas, pesimisma un skepses miglā tīta mūsu nākotne, bet vienam mēs ticam, vēl vairāk — mēs zinām, ka atgriezīsimies Latvijā. Kā mūsu senči lepni spītēja visām apspiedējām varām un viņu ticība vainagojās, tā mēs tagad, trimdas ceļus staigājot, zinām, ka arī mūsu stunda reiz sitīs. — Kad? — Var paiet vaŗāki gadu desmiti, bet var piepildīties arī mazā trimdinieka mātes teiktie vārdi — pēc divi vai trīs gadiem.

Mēs atgriezīsimies Latvijā, ja vien līdz tam brīdim mūsos nebūs zudusi ticība Latvijas un latviešu tautas spējai. Ticība sev, kas apveltīta ar ražīgu un pašaizliedzīgu darbu, gāž kalnus.

Ingrīda Vīksna

Kokletājs

Es nebeigšu koklēt un dziedāt
Tavai dvēselei kurlai,
Es nebeigšu dziedāt!
Kad nespēkā sažūs man mēle,
Vēl skanēs kā burvīga spēle
Mana kokle dvēselei kurlai.

Es nebeigšu iedegtām lāpām
Tavus kambarus gaismot,
Ar svekainām lāpām!
Ja nevērsies acis Tev aklās,
Manus gurušos plecus reiz apklās
Siltu pelnu un dzirksteļu lietus.

Es nebeigšu koklēt un dziedāt,
Es nebeigšu ātrāk, līdz miršu.

Teodors Zeltiņš

Stacijā

Kā sarkans serpentīns kāds
precinieks prom slīd
Un durvīs pavērtās redz dziļdomīgu
zirgu,
Pār viņu ziņnesis met pacelts zaļu
mirgu,
Un klabot pārmijām, zem ratiem
sliedes īd.
Starp spuldzēm krāsainām tās tālu
stieptas spīd,
Un dunot ātrvilciens svilpj nākdams
balsi spirgu,
Kļūst perons naksnīgais par čalās
skaļu tirgu,
Pie logiem vagoņos kā ēnas stāvi vīd.
Kaut kur rauj visus prom mūs
dzelžains laika ritums,
Tu nezini pats kurp, bet tīko projām
skriet,
Lai dzīve paliek te kā murgs, kā
spokains šķitums.
Nav sirdij it nekā, kas turētu to ciet.
Balts šalkdams nokūp tvaiks kā
naktī ūdenskritums,
Uz jaunu staciju kāds vilciens atkal
iet.

MĀKSLĀ VAJADZĪGAS LABAS REZERVES

Par aizrautīgiem mākslas cienītājiem sevi apliecinājuši Rēgensburgas operas apmeklētāji. Kad nesen operā Vagnera Meistardziedoņu izrādē galveno lomu dziedāja viesis no Štutgartes Antons Jons, viņam pēkšņa aizsmakuma dēļ dziedāšana bija jāpārtrauc. Publika pacietīgi gaidīja 2 stundas, kamēr no Minchenes ieradās turienes operas solists Lorencs Fēenbergs, kas 120 km garo ceļu savā mašīnā nobrauca pusotrās stundās un stājās kollēgas vietā. Izrāde, publikai izrādot spontānu atzinību un priekškaram atveŗoties 37 reizes, beidzās pl. 2 rītā.

Pāvils Klāns

ARJERGARDS

Kas īsteni liek mums izceļot? Tas ir — pamest Eiropu? Protams — rūpes par eksistenci. IRO likvidējas, vācieši mūs negrib un nevar visus paturēt. Bez tam mēs gribam saņemt roku, ko mums gan humānitātes, gan citu apsvērumu vārdā pasniegušas dažādas valstis. Un tā ir arī psichoze: visi brauc, kā lai es palieku? Pat vācieši, kuŗiem tikai tagad rodas nedaudz labākas izredzes izceļot lielākās grupās — pat tie mūs apskauž, paši savā zemē un tautā dzīvodami. Tie, kas ir pāri, viņā krastā, raksta visādi: „man iet tik labi, kā nekad visā mūžā nav gājis". Un — „vai tādēļ es braucu, lai kļūtu sētnieks? Ja es kļūšu nevarīgs un nederīgs mani paspers ar kāju, jo cilvēkiem te sirds vietā dolars".

Un tomēr — mēs braucam un braucam. Aizbraucēju ir daudz, pavadītāju ar ziediem un asarām paliek arvien mazāk. Un kāds, atvadas pa autobusa logu mādams, pat teica: „Tiem pēdējiem, kas aizbrauks, tiem būs jāalgo raudātājas no pilsētas iedzīvotāju vidus."

Tiem pēdējiem... Un tad? Pēc pēdējiem būs vēl kādi, kas nebūs pēdējie, nebūs pēdējie aizbraucēji, jo viņus neviens negrib, un ja grib, tad ir paragrafi, kuŗu pinumam viņi netiek cauri. Viņi paliks. Pie šīs domas ir jau pieraduši kā aizbraucēji, tā palicēji — mēs un jūs. Laiks, likumi un tikumi ir nolaiduši robežas barjēru pār līdz šim vienādā likteņa nesēju galvām, un jau drīz būs saskaitāmi un vārdā nosaucami visi tie, kas paliks bez vīzām.

Bez vīzām gan. Bet ne bez visām tām pašām cilvēcīgajām rūpēm, ne bez tiem dzenuļiem, sajūtām un apsvērumiem, kas liek kāpt kuģos daudziem desmitiem tūkstošiem latviešu. Un ne bez tā viena lielā, galvenā motīva, kas ir visu citu motīvu pamatā — tās ir bailes. Lūk, kas dzen prom daudzus, kas vēl izšķirtos par to, ko dēvējam „tautiskās vides", un „Eiropas gara" „pazīstamu apstākļu" un „puslīdz pārvaldāmas valodas" vārdā. Bailes no tā, kas varbūt būs. Bailes no kaŗa. Bailes no boļševiku tankiem un kareivjiem, kas nekur nav tik tiešā tuvumā kā Vācijā un Austrijā. Bailes no tām piecām minūtēm vai piecām nedēļām, kuŗas viņi varētu šeit pavadīt, kaut arī „tad taču izcelsies kaŗš", un mēs jau prezumējam, kā tas beigsies. Bailes no dzirnu akmeņiem, no kuŗiem viens maltu ar vācu gadiem krātās neiecietības, otrs — ar boļševiku gadu desmitos izveidotās nežēlības spēku. Bailes — tie ir tie desmit grami, pats konstantākais no lielumiem visu apsvērumu pamatā, kas liek ikvienam svaru kausam nosvērties par labu braukšanai — pat no pilsoniski ērtās Zviedrijas. Visu — tikai ne vēlreiz sastapties ar sarkano zvaigzni!

Reiz, kad UNRRA tikko sāka darbību un tās ierēdņi pirmo reizi uzvilka dienesta tērpus, šur tur pa bailīgai balsij sacīja: „Vai tas gan ir prāta darbs tā greznojoties sevi īpaši apzīmēt? Nezin', kādi laiki vēl nāks. Ar formām mums visādi piedzīvojumi..."

Jā, mēs gan ticam, ka beidzot „viss būs labi", taču par spīti tam tomēr nezinām, „kādi laiki" vēl nāks. Bet eksistē arī neredzamas uniformas. Tās, kas veidojas no dažādu valstu imigrācijas noteikumu, pārbaudes komisiju un likumu paragrafiem par ielaižamiem un neielaižamiem DP. Un tie neielaižamie, tie palicēji — tie dabū savu neredzamo, bet visai pasaulei zināmo tērpu tai brīdī, kad viņu dokumentu veidlapas saņem zīmogu „rejected", vai tiek noliktas pie malas — noskaidrošanai. Tā rodas īpaša ļaužu grupa — neredzami apzīmogotie, kuŗu liktenis apzīmogots netikai šim konkrētajam brīdim, bet arī nākotnei, par kuŗu nezinām, „kādus [illegible]" tā nesīs. Tur ir netikai gados vecākie, netikai fiziski vārgie, tur ir arī daudz jaunu, spraigu, morāliski vērtīgu, garīgi augsti attīstītu ļaužu. Tur ir vīri, kas nikni kāvušies austrumu frontē, virsnieki, mācītāji sabiedriski darbinieki, ļaudis, kas šādu vai tādu iemeslu dēļ klausījuši vācu komandai vai priekšrakstiem; un daudziem, ļoti daudziem no viņiem ir kopēja viena pazīme — naids pret komūnismu, kas ierakstīts pagātnē neizdzēšamiem darbiem un vārdiem. Laikmets ir gribējis būt ar paradoksālu sabiedrisko vērtību mērauklu. būt antikomūnistam tagad — tas ir pat nepieciešami, lai pilnam skaitītu sevi un tiktu skaitīts par rietumu pilsoni. Būt antikomūnistam toreiz, Volchovas un Madonas cīņu laikos — tā ir apšaubāmas kvalitātes politiska tālredzība. Un kaut gan tālredzīgais pasauli parasti redz tālāk par savu degungalu, taču šis tālredzības alga tagad daudziem ir tā, ka IRO emigrācijas kuģis viņiem aiziet gar degunu — gar to pašu tālredzīgo degunu. Un tā, ja nu šajās dienās kādam iepatiktos zīmēt velnu uz sienas, viņš ieraudzītu šo minēto ļaužu grupu, šos palicējus baigi groteskā stāvoklī — kā „nevozvraščencus" pret padomju dzimteni noziegušos (no boļševiku viedokļa), kā demokratiski neuzticamus rietumu pasaules izspļautus, kā ārzemniekus vācu slikti ieredzētus, un — kā neizvietojamus no tautiešu vairākuma varbūt uz visiem laikiem šķīrušos.

Bet ar to brīdi, kad robežas barjēra nolaižas pār trimdas saimi, sadalīdama to melnās un baltās avīs, ar to brīdi, kad palicēju lielai daļai piešķirtas viņu neredzamās, nonicinošās uniformas, viņu pašu būtībā nekas negrozās — viņi paliek tie paši latvieši, tie paši cilvēki ar visām nacionālajām un cilvēcīgajām īpašībām un dvēseles norisēm. Arī tie konstantie desmit grami baiļu, no kuŗām nav ko kaunēties, arī tie paliek, tāpat kā tās briesmas, kas Eiropā ir telpā tuvākas nekā citur pasaulē. Divu nedēļu iedomātas boļševiku invāzijas pietiktu, lai šos tik atšķirīgi apzīmētos cilvēkus... Bet neteiksim visu, ko domājam.

Dīvainais arjergards! Arjergards, kam vairs nav atejošās vienības, ko segt; arjergards, kas pats kļuvis sedzams; arjergards, kam jācīnās pašam par sevi. tālā aizmugurē palikušam. Tagad, kad Mazās Latvijas vienību kodols viss jau gandrīz pāri, drošībā, kad to vairs boļševiku briesmas, bezdarba un eksistences rūpes neapdraud, palicēji ar visām savām bailēm sirdīs var justies arī vēl turklāt nabagāki kļuvuši — nav vairs klāt to, ar kuŗiem un par kuŗiem cīnīties, nav ko aizstāvēt, nav kam piesliecties, kā taču bija visus šos trimdas gadus, kad arī visvientuļākais vieninieks jutās kā viena un tā paša pulka piederīgais, vienas un tās pašas kopības domu un darbu nesējs un veicējs šeit un tagad. Kas tad ir noticis? Starpā ir ūdens, un lai kā censtos to neapzināties, tā plašums kilometros un viņa radītais attālums mentālitātē nav ne apšaubāms, ne novēršams: Vācijā palicēji ir kā salinieki un dienu dienā kļūst tādi arvien vairāk, salinieki, ko no visām pusēm pamazām apņem vientulība, nezināmas nākotnes biedi un bezcerība, ko rada dzīvošana laikā bez perspektīvām, bez izredzēm, bez cilvēkam nepieciešamā progresa iespējām. Tie, kam bijusi izdevība sastapties ar vācu sabiedrību, zinās, kāda nulle tu esi, cilvēks bez mājām!

Taču šais vārdos nebija domāts izteikt ne pārmetumus, ne šaubas, ne gaudas, ne pesimismu; bet tuvojoties dienai, kad latvieši būs galīgi izvietojušies pa kontinentiem, pati no sevis skaidrāk tēlojas arī Vācijā palicēju garīgā seja: viņu rūpes aug un ļoti tuvā acu priekšā paliek arī cīņas uzdevums. Tā ir divkārši atbildīga sūtība, kas viņiem jāuzņemas ar nedrošību sirdī un reizē ar katēgorisku nepieciešamību — sameklēt sevī iespējas būt un palikt cīnītājam. Tam vajadzīgs liels dvēseles spēks. Bet viņu lielā priekšrocība ir tā, ka viņi dzīvos to iespējamo lielo notikumu sfairā, kas piešķir jēgu viņu trimdai vispār, un dzimtenes tuvums un ienaidnieka vienmēr jaušamā klātiene padarīs viņu garu gaišāku, prātu asāku un jutekļus modrākus netikai šim laikam, kurā dažs labs no mums jau beidz savu latvieša dzīvi un sāk kosmopolīta karjēru, bet galvenais — dienām, kad pasaulē kritīs tā vara, kas ir visu drausmu un baiļu, mūsu izdzinēju, netiklā radītāja. Latviešu grupai Vācijā, taisni tādēļ, ka, arī mazākumā palikusi, tā tomēr arvien vēl turpinās dzīvot visblīvākās vienībās, paliek tie paši uzdevumi kā līdz šim — tikai ar daudz bargākiem noteikumiem, ar daudz asākiem un konsekventākiem. Un tik tiešām — to neviens nevar definitīvi pateikt — vai tie ir pēdējie palicēji, vai pirmie, kas atgriezīsies? Ja mainās kustības virziens, vai arjergards nevarētu kļūt arī avangards?

KULTŪRAS CHRONIKA

Zenta Mauriņa iecelta par goda biedreni kādā franču biedrībā, kas vieno Romēna Rollāna draugus visā pasaulē. Latviešu rakstniece zviedru literātūras klubā Upsalā nolasījusi referātu par Romēnu Rollānu kā dzejnieku un pasaules sirdsapziņu.

Kā tapa latviešu strēlnieki (1)

„Pulcējieties zem latviešu karogiem!"

STRĒLNIEKU VIENĪBU DIBINĀTĀJA JĀŅA GOLDMAŅA ATMIŅAS

Ierodoties ar izstrādāto latviešu strēlnieku vienību dibināšanas plānu virspavēlnieka štābā un iepazīstinot ar iesniegumu vispirms štāba priekšnieku, nekādus pretiebildumus pret mūsu plānu nesastapu. Nākošajā dienā, ceļot iesniegumu priekšā pašam virspavēlniekam Nikolajam Nikolajevičam, sīki komentēju katru punktu mūsu iesniegumā un tā nepieciešamību. Biju gan kādus iebildumus vienā vai otrā punktā sagaidījis, tādēļ biju priecīgi pārsteigts, kad virspavēlnieks man pateica: „Man nav iebildumu, jo latviešu tautas nostāju šajā karā jūs paši esat jau deklarējuši Taurijas pilī kaŗa pirmajā dienā, un mar jāatzīst, ka latvieši, cīnīdamies krievu pulkos, arvien pierādījuši sevi par krietniem un teicamiem kaŗavīriem. Atbildi uz iesniegumu jūs saņemsit ar ziemeļrietumu frontes komandieŗa ģen. Ruškes starpniecību." Sniegdams roku, virspavēlnieks novēlēja Dieva palīgu un piebilda: „Tas ir gudrākais solis, ko jūs varat savas tautas labā darīt." Štāba virsnieki, atvadoties parādīja man lielāko cieņu.

Pēc ierašanās Pēterpilī drīzi vien saņēmu paziņojumu, ka virspavēlnieks Nikolajs Nikolajevičs lēmumu par strēlnieku bataljona dibināšanu apstiprinājis 1915. g. 19. jūlijā, par organizācijas komitejas priekšsēdi apstiprinot valsts domnieku Jāni Goldmani, kam arī uzticēts izraudzīt pārējo komitejas sastāvu. Nākošajā dienā notika valsts domes sēde, un tieši sēdes laikā ienesu J. Zālītim parakstīšanai uzsaukumu „Pulcējieties zem latviešu karogiem!" Uzsaukumā izdarīja vēl dažus sīkus labojumus, un tad to nosūtīju uz Rīgu publicēšanai. Par organizācijas komitejas priekšsēža biedru uzaicināju zvēr. adv. Gustavu Ķempeli, uzdodot nekavējoties sākt darbību.

Darbs iesākās 1. augustā. Pieplūdums pirmajos 4 bataljonos bija tik liels un straujš, ka drīzi vien bija jālūdz atļauja noorganizēt vēl 4 bataljonus un rezerves pulku. Neaprakstīšu šeit, kā šie bataljoni cīnījās frontē, un netēlošu atsevišķus epizodus. Pieminēšu tikai vienu otru īpatu gadījumu. Reiz uz strēlnieku pulkiem bija atbraukusi vairāku desmitu vīru liela latviešu grupa no kādas krievu kaŗaspēka vienības. Viņi stāstīja, ka nav varējuši sagaidīt atļauju pāriešanai latviešu bataljonos un tādēļ vienkārši devušies tieši uz Rīgu. Bija jāgādā, lai šos vīrus neskartu kādas represijas. Citreiz atkal saņēmām vairākus ziņojumus, ka pēc cīņā gūtiem ievainojumiem vēl pilnīgi neatveseļojušies latvieši rautin raujoties atpakaļ uz fronti, simulēdami, ka viņi jau izveseļojušies. Ar viltotiem dokumentiem strēlnieku rindās bija iekļuvusi arī sieviete Līna Čanka. Kā zināms, viņa vēlāk izpelnījās Lāčplēša ordeni.

Strēlnieku slava auga augumā. Par labu strēlniekiem notika arī vairāki sarīkojumi, vairākkārt uzstājoties arī Malvīnei Vīgnerei un Paulam Saksam. Plašus sarīkojumus noorganizēja arī slavenā krievu dziedātāja Daļina un Odesas ģenerālgubernātora kundze. Latvietis J. Steglavs, kas tagad atrodas Argentīnā, ziedoja kādas 10 lauka virtuves.

Pienāca 1916. gada Ziemsvētki. Notika cīņas, kurās strēlnieki, pārrāvuši vācu fronti un jau saredzēdami Jelgavas torņu galus, piespieda vāciešus atsaukt no rietumfrontes dažas kaŗaspēka vienības, lai aizpildītu robu austrumfrontē. Bet krievi nespēja pat noturēt tās pozicijas, ko strēlnieki bija tiem iekaŗojuši, nerunājot nemaz par šī pārrāvuma izmantošanu. Tas viss sakarā ar februāŗa revolūciju Krievijā radīja pilnīgu lūzumu strēlniekos. Vēl gan dažus mēnešus pēc tam, kad vācieši pie Ikšķiles bija tikuši pāri Daugavai un lauzās uz priekšu, gribēdami ielenkt 12. armiju, kas sargāja Rīgu, strēlnieki cīnījās ar savu parasto varonību. Tomēr sarkanās propagandas inde tos arvien vairāk saindēja.

Vairākkārt mēs ar Zālīti griezāmies pie Kerenska, lai neatļauj ar Cīņu, Pravdu un pārējo lielniecisko literātūru saindēt fronti. Bet Kerenska atbilde bija: „Es nevaru nostāties pret preses un vārda brīvību." Sekas no visa tā neizpalika. Lielinieku aģitātori ar Daniševski priekšgalā strādāja vaigā sviedros un sasauktajā strēlnieku sapulcē 1917. g. 9.—11. aprīlī panāca lēmumu, ka jālikvidē Organizācijas komiteja un jāizteic neuzticība J. Goldmanim un J. Zālītim. Strēlnieku virsnieki, atskaitot kādus 3—4, bija pret to, bet tomēr strēlnieku vadībai radīja kādu organizāciju ar nosaukumu Iskolastrels.

Kad sākās strēlnieku aiziešana uz Krieviju, aizgājēju jeb tā dēvēto sarkano strēlnieku skaits nesniedzās pāri 5000 — tā vēlāk noskaidrojās no Latvijas kaŗa ministrijā savāktajām ziņām. Ja gribētu uzzīmēt šo strēlnieku politisko fizionomiju, tad nevarētu paiet gaŗām dažiem faktiem. Piemēram, kad pēc cīņām pie Perekopiem krievu politiskais komisārs bija licis nospēlēt internacionāli, strēlnieki pateica. „Nē, nevis internacionāli, bet Dievs, svētī Latviju spēlēsim un dziedāsim." Pēterpilī novietotie strēlnieki mēdza uzšūt tērpiem visā gaŗumā uzšuves no sarkanas lentes ar baltu svītru vidū. Braucot cauri Penzai un Maskavai, viņi izkāra pa vagonu logiem sarkanbaltsarkanus karodziņus. Kad komisārs lika tos noņemt, strēlnieku atbilde bija: „Panāc tuvāk, lai tev papriekšu noņemam galvu." Un arī tie strēlnieki, kas kā Troickas un Imantas pulka kaŗavīri pārstaigāja Krieviju līdz pat Klusajam okeanam, nebija aplipuši ar krievu zemes sarkanajiem dubļiem.

Beigu rakstā lasiet:
PULKVEŽA BRIEŽA TRAĢISKAIS LIKTENIS

Atbilde Jānim Rudzītim

Uz manu rakstu, kuŗā atspēkoju kritiķa J. Rudzīša atkārtoti man atklātībā izteikto politisko apsūdzību, pēdējais nācis klajā ar jauniem uzbrukumiem, šoreiz morāles sfairā. Šai rakstā J. R. pilnīgi attālinājas no literātūras kritiķa uzdevumiem un, uzstājoties kā politiķis un morālists, izsaka tik nepareizus un sabiedriski kaitīgus uzskatus, ka man šai lietā vēlreiz jālūdz vārds.

J. R. vispirms man pārmet, ka es savā autobiografijā esot uzbrucis Latvijas valstsvīriem: K. Ulmanim un Apsītim, kuŗi neesot vairs klāt un nevarot aizstāvēties pret celtiem apvainojumiem. Manās autobiografiskās piezīmēs izteiktā kritika un minētie fakti attiecas uz šīm personām kā atklātības darbiniekiem un viņu sabiedrisko rīcību. Viens no demokratijas pamatprincipiem ir, ka ikviens var kritizēt atklātības darbinieku sabiedrisko rīcību, neskatoties uz to, vai attiecīgais darbinieks ir klāt vai nē, vai pat būtu miris.

J. Rudzītis raksta: „Zinu, ka Latvijas valsts pastāvēja no 1918. gada 18. novembŗa līdz 1940. gada 17. jūnijam. Man turpretim aizdomas, ka Dzelzīša uztverē Latvijas valsts beigusi eksistēt jau 1934. gada 15. maijā. Ja tas tā nav, mūsu saprašanās daudz vieglāk iespējama."

Neviens nevarēs no manis kā no jurista iedomāties tādu aplamību, ka līdz ar Ulmaņa režīma, t. i. ar citādākas valdības nodibināšanos, manā apziņā Latvijas valsts būtu beigusi eksistēt. Tātad šai punktā mēs ar J. R. būtu laimīgi saprātušies. Tomēr nekādā ziņā nevaru būt vienis prātis ar J. R. attiecībā uz viņa nozīmēto Latvijas valsts bēru dienu. Kā redzams no minētā citāta, J. R. apziņā Latvijas valsts ir beigusi eksistēt jau 1940. gada 17. jūnijā līdz ar K. Ulmaņa autoritārā režīma krišanu. Paldies Dievam, ka lielākā daļā mūsu trimdinieku un, īpaši mūsu senātori apzinās, ka vēl tagad pastāv ne tikai Latvijas valsts, bet pat tās demokratiskā satversme, kuŗa no K. Ulmaņa valdības bija tikai suspendēta, un šo mūsu valsti (ne jau sen kritušo K. Ulmaņa valdību) turpina reprezentēt ārzemēs Latvijas sūtņi K. Zariņš, J. Feldmanis uc.

Beidzot J. R. uzaicina mani atsaukt „neglītos apvainojumus ievērojamam latviešu dzejniekam Jānim Medenim." J. Medeni kā Ulmaņa režīma līdzgaitnieku esmu manās autobiografiskās piezīmēs pieminējis tikai vienā palīgteikumā, kuŗā tāpat neesmu pārkāpis demokratiskā iekārtā ievērotās brīvās kritikas robežas. Minētais palīgteikums satur tikai divus faktiskus apgalvojumus: 1) ka Medenis slavinājis Ulmaņa režīmu un 2) ka viņš šī režīma laikā guvis ievērojamas naudas balvas. Abi šie apgalvojumi ir patiesi un zināmi visiem, kas interesējās par mūsu sabiedrisko dzīvi un literātūru. Arī es atzīstu Medeni par ievērojamu dzejnieku, bet tas neņem man tiesības kritizēt viņu kā atklātības darbinieku — rakstnieku. Maksims Gorkijs, Anrī Barbiss, Bernards Šovs, Tomas Manns un latviešu rakstnieks Andrējs Upītis ir katrā ziņā daudz ievērojamāki rakstnieki nekā J. Medenis un tomēr brīvā, demokratiskā kritika viņus arvien nosodīs, vēl pat pēc viņu nāves par to, ka tie, pieslejoties komūnismam, ar saviem ievērojamiem vārdiem ir seguši verdzību, despotiju un gara nebrīvību. Sakarā ar J. Medeņa slavas dziesmām vadonim no manis viņam dotais groteskais apzīmējums „galma trubadūrs" ar nesatur nekādu personīgu apvainojumu, pret kuŗu vajadzētu aizstāvēties (skat. enciklopēdiskā vārdnīcā vārdu „trubadūrs"). Jāpiezīmē, ka Ulmaņa režīma laikā daudz ievērojamāki latvju rakstnieki kā piem., Kārlis Skalbe vai Jānis Grots (ne jau tas Grots, kas, pildot uzlikto „sociālo pasūtījumu", tagad mocas ar „peršu" taisīšanu par kolhoziem, bet gan Vēja no jūŗas, Pēra Ģinta vēstules Solveigai uc. brīnišķīgo dzeju autors) ne tikai nesaņēma tādas naudas balvas, bet tiem bija pat apgrūtināta izteikšanās iespēja. Kārlis Skalbe, lūk, bija demokrats, bet Jānis Grots — sociāldemokrats.

Ja J. Rudzītis tomēr gribētu ar mani disputēt arī turpmāk, tad es lūgtu viņu nemētāties ar apvainojošiem salīdzinājumiem, bet ievērot lietišķību. Tad mēs kā latviešu emigrantu kopas locekļi varētu saprasties vismaz uz literāriskās platformas.

Kārlis Dzelzītis

Beigu vārdā

Dēvēdams mani par nepareizu un sabiedriski kaitīgu uzskatu paudēju, K. Dzelzītis mētājas ar pārsteidzīgiem (iedomāsimies labāko!) apvainojumiem, uz ko nav vērts atbildēt. — Pievienojoties K. Dz. lūgumam pēc lietišķības, neatbildēšu arī uz viņa sofistiskajām pamācībām par demokratiju un Latvijas valsti, jo šais pamācībās tiešām maz lietišķības.

Bet nu par Medeni. — Dzelzīša kungs, nepārgroziet to, kas rakstīts Jūsu autobiografijā! Neapstrīdu, ka Medenis *dažos* (tikai!) dzejoļos slavējis Ulmaņa režīmu; nenoliedzu, ka Ulmaņa laikā Medenis saņēma ievērojamas godalgas. Bet zināmais palīgteikums Jūsu autobiografijā kopā ar rindkopas iepriekšējo kontekstu apgalvo, ka naudas balvas viņam piešķirtas kā „galma trubadūram" *tikai tādēļ*, ka viņš veicis 15. maija apdziedāšanu. Vispirms, — „galma trubadūru" Jūs pats atzīstat par grotesku apzīmējumu. Bet, ja demokratijā ir kaut cik ētikas, tad ir gan tiesības lūgt, lai par mocekļu ceļos aizgājušu patriotu vismaz pagaidām vēl nerunātu groteskā stilā. Tad par Medeņa naudas balvām: Ulmaņa laikā ar Brigaderes un Kultūras fonda prēmiju godalgots M. dzejoļu krājums Varenība, nekādas citas balvas M. nav piešķirtas. Šai sakarā nupat intervēju P. Jēger-Freimani, Annas Brigaderes komitejas priekšsēdi (tolaik komit. locekle). *Jautājums*: „Vai Brigaderes komitejas darbību kaut kādā veidā ietekmēja Ulmaņa režīms?" *Atbilde*: „Nē kādā." — *Jautājums*: „Vai, piespriežot prēmiju, komiteja darīja to tādēļ, ka Varenībā būtu slavināts Ulmaņa režīms?" *Atbilde*: „Nē. Medeņa Varenība bija monumentālākā grāmata, kas atbilda Brigaderes testamenta noteikumiem par labāko darbu nacionāli ideālistiskā virzienā. Bez tam Medenis ar saviem formālajiem meklējumiem bija devis latviešu dzejai kaut ko pavisam jaunu, ko vēlējāmies atzīmēt." — Komentāri lieki. Ar ko godalgošanu motivēja Kult. fonds, nezinu. Ir tomēr dabiski, ja, viena gada ražu vērtējot, ievēroja to pašu, ko par labāko bija atzinusi Brigaderes komiteja, vērtējot triju gadu ražu.

Pievienojos K. Dz. rūgtumam par pārestībām Skalbem. Viņš bija lielāks par Medeni, viņam pienācās Ulmaņa laikā nodibinātā Tēvzemes balva. Ja tā netapa dota, nav vainīgs Medenis, varbūt arī ne Ulmanis, bet daži viņa padomdevēji. Atgādināšu tomēr, ka Ulmaņa laikā „ievērojamas naudas balvas" saņēma arī demokrats par excellence Akuraters, sociāldemokratiskais Čaks, internacionāla gara piesātinātais aistēts Sudrabkalns un citi, kuŗu darbos nav ne rindas par Ulmani un viņa režīmu

Beidzot: ja K. Dz. vēlas Medeni tāpat nosodīt kā latviešu un cittautu rakstniekus, asiņainās despotijas kalpus, ja viņš Jāni Grotu redz lielāku par Medeni, tad domu biedru viņam būs gaužām, gaužām maz.

Un nu: vai K. Dz. autobiografijā tomēr nav kaut kas korriģējams, — ja ne demokratijas, tad *patiesības* vārdā?

Jānis Rudzītis.

Piezīme:

Ievietojot domu izmaiņu, kas radusies sakarā ar K. Dzelzīša autobiografiju Trimdas rakstnieku izdevumā un J. Rudzīša recenziju, redakcija polemiku izbeidz.

Ernas Geistautes viņete

(3 turpinājums.)

Kad krietnu brīdi viņa tā ir darījusi, viņai jāievelk elpa. Izmantoju šo īso pauzi un mierīgi saku:

„Saprotu jūsu uztraukumu. Bet varbūt viss nav taisnība. Katrs runātājs grib notikumu pastāstīt iespējami iespaidīgi, un jo kādam lielāka prasība pēc spēcīga priekšnesuma, jo vairāk tas pieliek no sevis. Priekšnesums šādās reizēs ir ārkārtīgi nozīmīgs. Balss nokrāsa, zīmīgi iestarpinātas pauzes, nopūtas, ievilktas rūpju rievas... gadījumos, kur ģimenē ir bērni, tos izlieto kā ūtrupnieka veseŗa pēdējo sitienu, kas mantu piešķiŗ vienai vai otrai pusei. O, Rauna kundze! Šie priekšnesumi! Ticiet tikai godīgumā pārbaudītu cilvēku liecībām!"

Tā runādama, esmu atbruņojusi viņas dusmas. Mūsu sarunas sāk norītēt mierīgāk. Redzu: viņa sāk uzticēties man un saka:

„Man nebija jausmas, kad viņi norunāja kopējo braucienu uz ārzemēm."

„Un jūs to zinājāt?" es iesaucos.

„Protams. Tas taču nebija nekas... toreiz. Bet tagad... ko sacīs visa sabiedrība?"

Viņa atkal sāk uztraukties:

„Nē, taču! Meli, meli!" pēc īsas pauzes viņa iekliedzas. „Vai jūs to savām acīm redzējāt? Jā vai nē? Jā vai nē?"

Manas domas strādā ārkārtīgi strauji. Uztraukums, saspīlējums; spēle apstājusies uz naža asmens. Viens mans vārds — būs miers, viens mans vārds — būs karš. Miljons domu vienā īsā brīdī: kāpēc doktors Rauns iet pie Inkenas? Ne reizi viņš nav uzkāpis pie manis. Rauna kundze... tik droša, tik nemaldīga — nepazīstot greizsirdības — koncertos, teātrī arvien pirmajā rindā — baznīcā — altāŗa krēslos. Visur pašķiŗas ļaudis, noliecas un dod ceļu. Kāpēc? — Tāpēc, ka nejaušība iespēlējusi viņai doktoru Raunu. Maza nejaušība, kāda jūtekļu kaprīze, kāda trakulīga nakts. Un likums nobruģējis gludu ceļu. O, kā tas prasīt prasa nomest vienu sprunguli uz gludā pašapziņas ceļa!

Rauna kundze draudīgi tuvojas man un prasa:

„Vai jūs to savām acīm redzējāt? — Jā vai nē? Jā vai nē?"

„Jā!" cik iespējams vienaldzīgi saku, pieeju pie spoguļa un ar sārto pūdeŗa slotiņu atsvaidzinu savu seju.

Rauna kundze saplok, seja kļūst pelēka un acis zvēro:

„Nu, tad lai zina arī mans tēvs", viņa aizsmakusi izdveš un iet ārā.

„Rauna kundze, Rauna kundze!... Nedariet to!", es saucu viņai pakaļ, bet viņa ir jau prom.

*

Esmu nogurusi, tik daudz spēka atdodama citiem. Nolliekos gulēt. Īsu brīdi domāju par to, ko sacīju Rauna kundzei. Vai es pati ticu tam? Vai Inkenai un doktoram Raunam ir tikai biedriskas attiecības, vai vēl kaut kas vairāk? Vai sieviete var tikai strādāt, negribēdama tai pašā laikā būt arī sieviete? Vai vīrietis var vairākus gadus nodzīvot blakus jaunai sievietei un neredzēt viņu kā sievieti? Neticu vis. Bet ja tā vēl nav, tad nākotnē var būt, un ja šāda iespēja var būt, tad daudz negrēkoju, ja atklāju to jau laikus. Un visbeidzot: viņi visi trīs būs spiesti atzīt, ka nedzīvo vientuļā salā, bet sabiedrībā, kas var viņu rīcību brīvi kritizēt. Kas man var aizliegt turēt viņus aizdomās? Kas? — Neviens.

Jau laižos miegā, salds gurdums aizdzinis katru domu, apziņa kā viegla pūka zirnekļa tīklā šūpojas starp miegu un nomodu. Te troksnis lejā, Raunu dzīvoklī, pietrauc mani sēdus. Klausos — dzirdama Rauna kundzes balss, skaļa, arvien skaļāka, spēcīgāka, līdz sasniedz kliegšanas pakāpi. Tad noklaudz durvis, vienreiz, otrreiz, zvana tālrunis; atkal noklaudz durvis. Sāk raudāt bērni, tad atkal aizcērtas durvis. Kāds iziet. Čirkst grants uz celiņa. Pieskrienu pie loga un skatos: nakts krēslā saskatu doktoru Raunu. Viņš aiziet līdz krastmalai un apstājas. Viņš stāv ilgi, pagriezies pret mēness laipu, kas viegli šūpojas pāri ezeram.

„Lai! Lai!" es domāju. Atgriežos gultā, uzlieku spilvenu uz galvas un beidzot aizmiegu.

*

Visas nākošās dienas nāk ātri un aiztek ātri, izlīst kā smiltis caur pirkstiem. Pašas dzīve paliek kā tukša sauja. Bet kā lai dzīvo sev, ja apkārtējo dzīves samezglojušās un tur vajadzīgs mans atbalsts.

Jau trešo rītu stāvu pie loga un gaidu doktoru Raunu aizejam uz darbu. Pulkstenis jau pāri deviņiem, bet viņš neiet. Jau trešo rītu viņš neiet uz darbu. Ko tas varētu nozīmēt? Gaidu vēl kādu brīdi. Beidzot noklaudz durvis. Viņš iziet, bet nogriežas uz pilsētas pusi. Viņš iet salīcis un skopi atņem pretimnācēju sveicienus. Kas ir noticis, ka viņš neiet uz darbu? Kāpēc? Šis jautājums sāk mani nerimtīgi mocīt.

Lai novērstu domas uz citu pusi, paņemu grāmatu — Melno kaķi. Sāku lasīt. Katrs teikums kā asa pātaga dzen ziņkārību uz priekšu, tomēr pāri rindām, visapkārt man un dziļi manī neizgaist jautājums: kas ir noticis ar doktoru Raunu? Uzpeld jauni notikumi — šķiršanās prāva, romantiskā viņa un Inkenas aizbraukšana, uztraukumi sabiedrībā... Nē, nevaru lasīt. Domas par iespējamo notikušo katastrofu ir stiprākas par grāmatu. Nolieku to malā un paņemu rokdarbu, bet tas uztrauc mani vēl vairāk. Kāpēc mocīties? Ceļos un eju lejā pie Rauna kundzes izbeigt šo neziņu. Bet mazs sīkums šo nodomu izjauc: tikko esmu lejā, pamanu, ka Rauna kundze atraujas no stiklotajām durvīm, kur ir skatījusies, un pazūd gaitenī. Mana smalkjūtība novelk robežas — paeju garām.

Ārā mani apņem saulains rīts. Iela gar ezermalu tukša. Abās pusēs ielai zaļajā maurā kā dālderi sarindotas puķu dobes. Ezers viegli viļņo. Apstājos un skatos vilnīšos, kas pacietīgi veļas uz krastu, atsitās pret to un izjūk. Bet jauni nāk atkal, bez steigas, bez uztraukuma, arvien ar cerību nonākt pie krasta un izjukt. Cik labi tādam vilnītim, — domāju. Tas savā nodabā ļaujas vēja pūsmām un iet, kur to pūš. Tas necīnās pret vēju. Bet cilvēku viņa paša iekāres trenc pret vēju. Lūk, mana iekāre trenc mani izzināt to, ko nevar izzināt. Bet varbūt var? — Es esmu cilvēks un cīnos pret vēju.

Un kāmēr skatos viļņos un domāju, manas ausis uztveŗ vienmērīgu pukšķināšanu aiz ezera. Nemaldīgi: tā ir motora rūkoņa. Paceļu acis — jā! Virs zemajām purva priedītēm grūdienu pēc grūdiena uzšaujas dūmu strūkliņa. Un motors pukšķina. Kā gan purvā gadījusies mašīna? Purvā, kur izbeidzas pat visi kājceliņi? Pametu krastu un izeju uz ielas, un pirmajam, ko sastopu, — un tas ir pastnieks. — prasu:

(Turpinājums sekos)

LABOJUMS

Misekļa dēļ mūsu laikrakstā iespiestajā J. Goldmaņa rakstā par Latviešu strēlniekiem ieviesusies kļūda. Vāciešus no Jelgavas atsita 1915. un nevis 1916. gadā.

Rakstnieku vakars Pinebergā

Pinebergā 10. maijā notika kupls rakstnieku vakars, kuŗā piedalījās Konstance Miķelsone, Oļģerts Liepiņš, Aleksandrs Plensners, Jānis Veselis, Emīls Skujenieks un Hugo Krūmiņš. Programma gan solīja, bet, diemžēl, nebija ieradies Pāvils Gruzna, kas bija atsūtījis humoristisku apsveikumu, Elza Ķezbere, un Marta Vītrupe.

Ievadvārdus teica O. Liepiņš, norādīdams, ka šāds vakars angļu joslā ir viens no pēdējiem. Rakstnieki līdzīgi gāju putniem ir ceļa jūtīs, pie tam nevis rudenī, bet pašā vasaras ziedonī. Konstance Miķelsone nolasīja savu jaunāko noveli Pandoras pūrs, ko pašreiz iespiež Latvija, A. Plensners lasīja dzejas, O. Liepiņš noveli Vēstule no transitnometnes, J. Veselis savas teiksmas — Teiksma un Latvju dvēsele. Em. Skujenieka vakara devums bija novele Gredzens, bet H. Krūmiņš beidza sarīkojumu ar balādi Krusta kalējs un lasīja arī E. Ķezberes jaunākos dzejoļus.

Vērtīgais, labi apmeklētais vakars Pinebergā bija pirmais, kopš vairs nedarbojas Baltijas universitāte.

J. S.

Stendzenieks atkal Čīles meistars

ČĪLĒ GAIDA IERODAMIES VĒL TRĪS PAZĪSTAMUS LATVIEŠU SPORTISTUS

Jānis Stendzenieks aprīļa pēdējā dienā Čīles meistarsacīkstēs vieglatlētikā atkal — otro gadu pēc kārtas — izcīnīja meistara godu šķēpa mešanā. Viņš gan sasniedza tikai 62,03 m, jo sacīkstes ieilga līdz vēlai naktij, kļuva vēss un prožektoru apgaismojumā mūsu rekordistam nebija iespējams parādīt savas īstās spējas. Visu pavasari — šeit gan tagad ir rudens — Stendzenieks par spīti saviem 38 gadiem trenējās un pirms meistarsacīkstēm sasniedza 64,75 un 64 m. Divkāršs Čīles meistars kļuva igaunis Augusts Malšteins, kas uzvarēja lodē un diskā, bet gan ar stipri vājākiem rezultātiem nekā viņš spēja sasniegt pirms pāris gadiem Vācijā un agrāk Igaunijā.

Tuvākajās nedēļās Čīlē gaida ierodamies trīs pazīstamus latviešu sportistus. No Vācijas ieceļos Latvijas meistare vingrošanā Klaudija Sprūde-Juchnēvica, kurai paredzēts vingrošanas skolotājas darbs, jo Čīlē trūkst speciālistu vingrošanā uz rīkiem. Darbs savā specialitātē — par instruktoru un skolotāju motorsporta savienībā solīts arī pazīstamajam Latvijas motociklistam Ērikam Tobiasam. Viņam būs iespējams piedalīties arī sacīkstēs. No Holandes savukārt gaida Voldemāru Briedi, kas tulpju zemē pēdējos gados ar panākumiem trenēja holandiešu vieglatlētus. Pēc ierašanās Čīlē viņš savu pieredzi varēs ziedot šejienes vieglatlētiem.

Nupat Perū galvaspilsētā Limā beidzās Dienvidamerikas meistarsacīkstes basketbolā sievietēm. Uzvarēja Čīles vienība, finālā divās spēlēs pārspējot Argentīnu. Daiļā dzimuma sportistes, atgriežoties mājās, sagaidīja kā īstas triumfatores: no lidlauka līdz prezidenta pilij, kur Čīles meičas pieņēma valsts viceprezidents, ielas pildīja ļaužu masas un vakarā uzvarai par godu pilsētā notika lāpu gājiens.

Santjago, maijā.

Edg. Laipenieks

Pasaules sporta laukumos

Harlem Globetrotters, pasaules slavenā ASV nēģeru basketbola vienība, kas šajās dienās uzsāk savu vairāku nedēļu ilgo turneju pa Eiropu, vispirms sacentīsies Londonā, Vašingtonā ar 77-64 uzvarēja ASV studentu izlases vienību. Iespējams, ka slavenie nēģeri spēlēs arī Dienvidvācijā.

Oksfordas un Kembridžas universitāšu airētāju vienības 10. jūnijā izcīnīs šīgada otru astoņnieku sacensību 440 jardu distancē Kemas upē. Šīs neoficiālās sacensības īpatnība būs tā, ka abas vienības airēs vakara tērpos.

Vācijas šacha meistarībā vēl arvien — jau ar 1 punktu pārākumu — priekšgalā ir Unzickers, kas pieveica arī vienu no saviem bīstamākajiem pretiniekiem Eizingeru. Tālākajās vietās ierindojušies Dr. Lange, Šmids, Dr. Staude, Bogoļubovs, Pfeifers, Dr. Trögers uc.

Devisa kausa izcīņā pirmās kārtas spēlē pag. gada Eiropas grupas uzvarētāja Italija tikai ar pūlēm 3—2 pieveica Angliju. Izšķirīgo uzvaru Italijai guva Kočelli, kas pēc piektā seta, ko savā labā nobeidza 8—6, reizē ar pretinieka pēdējo neveiksmīgo sitienu bezspēkā sabruka. Nākamajā kārtā, kas jāizspēlē līdz 23. maijam sacentīsies Polija ar Izraelu, Irija — Monako, Zviedrija — Norvēģija, Jugoslavija — Beļģija, Italija — Luksemburga, Dānija — Ēģipte un Francija — Šveice. „Pēdējo astoņu" vidū Eiropas joslā būs arī Filipīnas, jo piedalīšanos atsaukusi Perū.

Preussen Krefeld ledushokeja vienība ieguvusi vērtīgu pastiprinājumu, jo tās sastāvā nākamajā sezonā būs pazīstamais Zviedrijas ledushokeja valstsvienības spēlētājs Lule Johansons. Zviedrs seko sava tēva pēdās, kas pirms 22 gadiem bija viens no labākajiem BFC Berlin spēlētājiem.

Džo Volkots, gatavodamies 28. maija cīņai ar ten Hofu, savus atklātos treniņus piektdien uzsāka nevis Manheimā, bet Švecingenā, kur sporta biedrības laukumā uzstādīts rings un sēdvietas 12.000 skatītājiem. Ieeja uz Volkota treniņiem vāciešiem maksā 1 un 2 markas. Acīm redzot, Volkots rauš naudu kā vien var. Nēģera treniņa partneri paredzams būs franču vidsvars Šarons, ASV armijas Eiropā pussmagā svara meistars Overtons un divi vācu bokseri. Sacensības rīkotāji lūguši finanču ministriju atļaut derības par Volkota — ten Hofa cīņas iznākumu. Atsaucot kādu agrāku paziņojumu, rīkotāji norāda, ka līdz šim iepriekš pārdošanā izpirkts tikai nedaudz vairāk par 10 proc. no visām 70.000 ieejas biļetēm.

Beļģija uzvarēja Iriju valstu sacīkstē futbolā 5—1.

Starptautiskās olimpiskās komitejas kongress sākās svētdien Kopenhagenā. Vieni no svarīgākajiem darba kārtības punktiem tajā ir jautājumi par Vācijas un Japānas atpakaļuzņemšanu. Sakarā ar to Helsinku olimpisko spēļu organizātors von Frenkels kādam dāņu preses pārstāvim izteicies: „Es būtu ļoti priecīgs redzēt Helsinkos vienotas visas nācijas, jo tā ir olimpisko spēļu jēga. Es saprotu arī mazās tautas, kas cietušas karā, bet tām jāaizmirst viss, kas darīts pāri, citādi pasaulē nekad nebūs miera. Jaunatnei nedrīkst iepotēt naidu."

Vai viesturieši izcīnīs Vācijas meistartitulu basketbolā?

20. un 21. maijā Frankfurtē notiks Vācijas basketbola meistarsacīkšu finālis, kurā piedalīsies četru grupu uzvarētāji: Berlīnes un austrumjoslas — Berliner SC, Hamburgas, Lejassaksijas un Rietumvācijas — TC Göttingen 1846, Reinzemes-Pfalcas, Hesenes un Bādenes — TB Heidelberg un Virtembergas un Bavārijas — BC degerloch. Pati pēdējā meistarsacīkšu dalībniece noskaidrojās 2. grupā, kur TC Göttingen tiesības piedalīties finālā izcīnīja sacensībās ar trim spēcīgākajām šīs grupas vienībām, no kurām ATV 77 Düsseldorf sastāvā spēlēja arī latvieši Sprogis, Auzelis un Grostiņš. Sacensību finālu tiesāja R. Niedra.

Lielākās izredzes uz Vācijas meistargodu ir getingeniešiem un degerlochiešiem vai, pareizāk sakot, latviešu Viestura vienībai. Viesturieši svarīgajās cīņās paredzams varēs doties savā spēcīgākajā sastāvā, izņemot laikam vienīgi Griezi, kas posās ceļam uz ASV. Arī Balkštim pavisam tuvu ir izceļošana, bet viņš vēl tomēr cer būt cīnītāju vidū Frankfurtē. Viestura rindās gaidāmi arī daži pastiprinājumi. Gatavojoties Frankfurtes „krustugunīm", BC Degerloch uzvarēja 126—12 BC Stuttgart (Kazlovskis viens pats ieguva 60 p.), bet „Latviešu emigranti": Pērkons, Balkštis, Ilm. Blicaus, Liepa un Grieze Šveinfurtē pieveica Nirnbergas igauņus.

—abo—

Lettonie uzvar labākās Strasburgas basketbola vienības

PĒRKONAM FRANČI PIESOLA 35.000 FRANKU MĒNESĪ

Aprīļa beigās latviešu basketbola vienība guva divas iespaidīgas uzvaras pret franču basketbolistiem. Strasburgā neviena nemanīts no Vācijas ieradās „viesturietis" Roberts Pērkons, lai pastiprinātu latviešu sastāvu un kopā ar Vanagu, Bebri, Lusāru un Zebeliņu jau otrā dienā devās sacensībās. Ierindā diemžēl nevarēja būt mūsu izcilais aizsargs Ārens, kas savainots kādā futbola sacīkstē. Lettonie, kā latvieši sevi reprezentēja, pirmajā sacensībā cīnījās ar Elzasas 1949. g. meistarvienību A. S. Strasburg, ko pārliecinoši uzvarēja 58—38. Dažas dienas vēlāk latvieši spēkojās ar Elzasas šīgada meistarvienību FC Milhaus, kas meistara godā tikusi ar izcilā lietuvieša basketbolista Gribauskas palīdzību; viņš Vācijā darbojās spēcīgās Kovas sastāvā. Arī šajā sacensībā 51—47 uzvarēja latvieši: Zebeliņš (abās spēlēs ieguva visvairāk punktu), Vanags, Pērkons, Lusārs un Bebris, kas aizstāja savainoto Ārenu. Nav šaubu, ka, ierindā esot Ārenam, rezultāts —sevišķi otrā spēlē — būtu bijis vēl iespaidīgāks, kaut arī Bebris sevi pierādīja par it krietnu basketbolistu.

Lieliskas bija atsauksmes franču presē, kas sevišķi cildināja Pērkona atļautību un trikus, Vanaga straujo dribli un Zebeliņa lielisko mešanas mākslu. Pēc sacensībām vilinošu piedāvājumu saņēma Pērkons, ko pie sevis uzaicināja franču vienība, solot 35.000 franku atalgojuma mēnesī. Taču Pērkons atteica, jo domā izceļot uz ASV.

Latvieši Elzasā rādīja ļoti veiklu, bet pārdomātu saspēli, kuru galvenokārt vadīja Vanags. Imponēja Pērkona technika un veiklība ar bumbu, kas franču skatītājos radīja lielu atzinību. Trikus Pērkons neatlaidīgi trenējies pēc zaudējuma Kicingenas „kavalieriem". Pat labāka nekā Latvijā bija Vanaga dribls un nevainojama arī Zebeliņa mešanas prasme.

G. Gr.

KA TIKAI KOMŪNISTS

Kad kādā komūnistu demonstrācijā Ņujorkā pūlis kļuva pārāk trokšņains, satraukto prātu nomierināšanai bija jāiejaucas policijai. Kādam sevišķi iekarsušam trača cēlājam milzīgs īru policists uzlaida ar savu nūjiņu pamatīgu sitienu.

„Hei, par ko jūs mani sitat?" vīrs iebrēcās. „Es esmu antikomūnists!"

„Tas man gluži vienalga, kāda veida komūnists jūs esat," atbildēja kārtības sargs, nolaizdams vēl pāri reizes sitamo uz trokšņotāja pakauša.

TECHNIKA

„Velna milti! Ko gan visu cilvēki vēl jaunu izgudros?" atzinīgi izsaucās amerikāņu filmu magnāts Semjuels Goldvins, kad viņš pirmo reizi redzēja saules pulksteni. (c)

Šampānietis un kokakola lidmašīnas riteņos

Parīze (jj). — Pagājušajā ceturtdienā Orli lidlaukā pie Parīzes neparastu avāriju piedzīvoja kāda franču tālsatiksmes lidmašīna, kas ar 33 pasažieriem bija tikko ieradusies no Buenosairesas. Lidmašīna vairāk nekā 3 stundas riņķoja gaisā virs aerodroma, nevarēdama nolaisties, jo bija sabojājusies tās hidrauliskā riteņu rēgulācijas ierīce. Pilots velti izmēģinājās nolaist priekšējo riteni, ņemdams palīgā visus lidmašīnā esošos šķidruma krājumus un liedams tos tukšajās hidrauliskās sistēmas caurulēs. Tai pašā laikā nebija arī iespējams ievilkt lidmašīnas ķermenī abus pakaļējos riteņus, kas dotu iespēju noplanēt lidmašīnu uz skrejceļa slīdošā stāvoklī vispār bez riteņiem, līdzīgi kā hidroplānu uz ūdens. Hidrauliskajā ierīcē salēja veselu kasti šampānieša, daudz pudeļu kokakolas un visu lidmašīnā atrodamo ūdeni. Kad riteņu rēgulācijas ierīce par spīti šīm pūlēm tomēr nedarbojās un lidmašīnai draudēja izsīkt degvielas, pilots nolēma riskēt un nolaisties vienīgi uz abiem pakaļējiem riteņiem. Pasažieriem deva rīkojumu piestiprināt drošības jostas un stingri pieturēties pie jebkura iespējamā atbalsta.

Tai pašā laikā arī aerodromā valdīja liels uztraukums. Pie skrejceļa bija sapulcinātas ātrās palīdzības ambulances un ugunsdzēsēju komandas, kas sagaidīja tuvojošos lidmašīnu. Laimīgā kārtā abi riteņi lidmašīnas svaru izturēja, un pilotam izdevās novadīt bojāto mašīnu līdz angāram, neapmetot arī kūleni. Pēc pārciestajām izbailēm visi 33 pasažieri izkāpa no lidmašīnas sveiki un veseli.

Kā tērpi, tā peldkostīmi kļūst „atomiskāki"

VĒSTULE NO PARĪZES PAR DĀMU MODĒM

Lai gan esmu vīrietis, bet, iepriekš izlūgdamies no dāmām piedošanu, ka kā nespeciālists jaucos viņu lietās, mēģināšu pastāstīt šīs sezonas Parīzes modes jaunumus.

Sezonas dominējošās krāsas: dzeltens visos toņos, pārejot pakāpeniski līdz tango sarkanam. Tērpiem tendence kļūt īsākiem, sniedzoties ap 37 cm no zemes; Žaks Fāts un Karvers demonstrē modeļus, kas ir pat 40 cm no zemes. Tērpi kā taisna griezuma, tā arī ar plašu krokotu „cloche" apakšu bez piedurknēm, pleci atsegti kaili. Salīdzinot ar pagājušā gada modi, starpība tā, ka plašais krokojums nesākas no jostas vietas, bet zemāk, tā kā tērps ap gurniem visai piegulošs. Tērpiem tiekame radīt valkātāju sievišķīgāku, tādēļ pasvītroti daudz visādu sīku garnējumu, sevišķi ar mežģīnām. Daži modes saloni demonstrē īsas bolero jaciņas, kuras pēc vēlēšanās var valkāt uz kailajiem pleciem.

Mēteļi tāpat kā tērpi taisna un arī plaša krokota „cloche" griezuma, ap gurniem ļoti piegulоši. Piedurkņu veidojumi visai dažādi. Demonstrē modeļus ar tā saukto „gigot" piedurkni: augšā pie pleca tā plata, apakšā šaura vai arī pilnīgi pretēja veida — „pagoda" piedurkne ar ļoti platu apakšu. Pakēns demonstrē mēteļus ar ļoti dziļu kakla izgriezumu. Piedurknes bez pleca šuves, kimono tipa. Apkakles mēteļiem vēl arvien platas, to veidojumi dažādi pēc brīvas fantazijas, jo katrs salons cenšas parādīt ko citu.

Cepures mazas, greznotas ar puķēm (pat dažādu augļu atveidiem) vai vienu lielu spalvu. Pretēji apģērbiem, kam tendence saīsināties, matiem šogad jau jābūt mazliet garākiem.

Peldkostīmi divdaļīgi. Daudz demonstrē ekcentrisko „Bikini" tipu, bet ir arī vēl — mazāki. Kostīma augšējā daļa bez plecu saitēm. Domāju, labāk būtu tos nosaukt par „atomiskiem". Ja šī šaraušanās vēl tāpat turpināsies, tad noteikti var paredzēt, ka nākamgad dāmām viena modes bēda būs mazāk.

Parīzē, maijā.

Bruno Rozītis

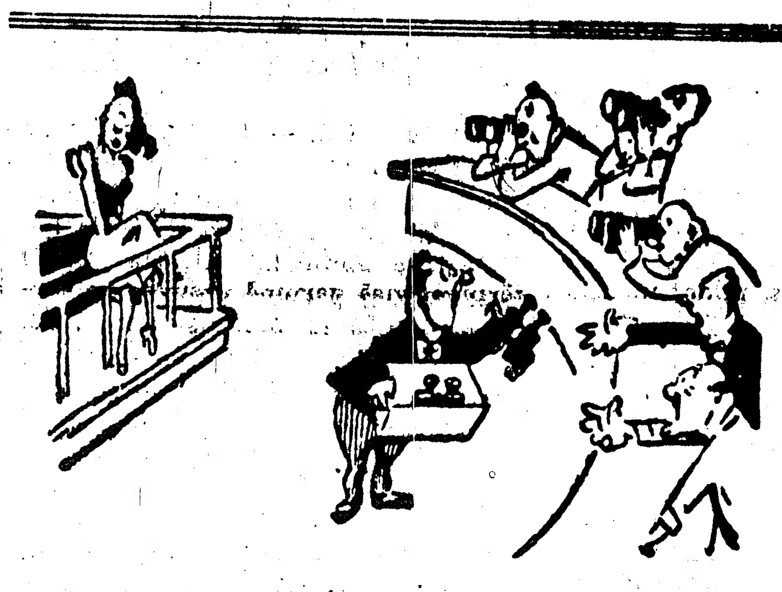

„Lūdzu, zvērināto kungi, — lai jūs pareizi varētu novērtēt manu klienti!"

RAIBA PASAULE

Viens no dīvainākajiem pieminekļiem atrodas Melburnā, Austrālijā. Tas uzcelts par godu pilsētas pazīstamākajai vecmātei Enai Pantogai, kas darbodamās savā arodā 51 gadu, palīdzējusi nākt pasaulē 10.000 bērniem. Šīs retās jubilejas pamudināti, tagad jau pieaugušie ļaudis, kuru piedzimšanu vecmāte atvieglinājusi, savākuši ziedojumus un uzcēluši pieminekli. (b)

Kādas Stutgartes ģimenes 11 locekļi, sēru drēbēs tērpušies, un ar vainagiem devās uz kādu Švarcvaldes pilsētiņu, lai pavadītu pēdējā gaitā savu nespējnieku patveramē mirušo 79 g. v. tēvu un vectēvu; bēru paziņojumu viņi bija saņēmuši no patverames vadības. Kad sēru viesi ieradās mirušā istabā, „aizgājējs" pašreiz pusdienoja. Izrādījās, ka vecais vīrs lūdzis patveramses vadītāju nosūtīt bēru ziņu, lai reiz atkal redzētu savus bērnus un mazbērnus, kas ilgus gadus viņu nebija apmeklējuši. (b)

Lai iegūtu atļauju joslu robežas pārejai, padomju joslas iedzīvotājiem iepriekš jāsagādā: pierakstīšanās zīme un uzvešanās apliecība no policijas, pašrocīgi rakstīts dzīves gājums, pierādījumi par ceļojuma politiskiem vai saimnieciskiem mērķiem, SED vai kādas „masu organizācijas" atsauksme, jāizpilda aptaujas lapa vācu un krievu valodā un jāpievieno divas fotografijas. Šādi bruņotam „Austrumvācijas tautas republikas" pilsonim personīgi jāstādās priekšā okupācijas iestādēm. (c)

Halles pilsētas ielu dzelzceļa 3. un 6. līnijā un tuvsatiksmes vilcienos starp Halli un Leinu padomju joslā ir apgrozībā „vācu-padomju draudzības vilciens". Šā vilciena pasažieriem savā starpā un ar vilciena personālu jādiskutē vācu un padomju draudzības problēmas. SED laikraksts Freiheit sašutis, ka šo labierīcību pārāk maz izmantojot. (c)

Hofštetes mežsargam Michaelam Šteineram apgaitā Pfalces mežos uzbruka meža cūka. Šteineram izdevās zvēru nogalināt ar dunci, par ko viņš ziņoja priekšniecībai. Landrāts deva rīkojumu meža cūkas gaļu sadalīt iedzīvotājiem, bet mežsargs Šteiners saņēma paziņojumu, ka viņam jāmaksā 200 marku sods par neatļautu medīšanu. Paziņojumā bija tuvāk paskaidrots, ka viņš nedrīkstējis meža cūku nonāvēt, bet tikai aizbaidīt. (c)

1950. g. 5. maijā traģiskā nāvē no mums šķīrās

Hermīne Berziņa

dzim. 1899. g. 18. decembrī Turaidas pag. Apbedīta 9. maijā Dīpholcas kapos.

Sapņi par dzimteni pagalvī likšu...

Viņu mīļā piemiņā paturēs brāļi Vācijā, māsa un māsas bērni un citi piederīgie Latvijā.

Mūsu mīļais filistrs

būvinženieris

Andrejs Klaviņš

miris 1950. gada aprīlī Montreālā, Kanadā.

Viņu piemiņā paturēs tālaviešu saime

Iznākusi un izsūtīta abonentiem

LATVJU ENCIKLOPĒDIJAS

2. burtnīca: ARODNIEKS — BALTIJAS UNIVERSITĀTE

Jūnija sākumā iznāks Latvju Enciklopēdijas 3. burtnīca ar tikpat plašu un vērtīgu saturu, daudz attēliem tekstā un atsevišķu mākslas pielikumu uz krīta papīra.

Pateicoties par izrādīto atsaucību šim lielajam nacionālam pasākumam, apgāds Trīs Zvaigznes lūdz atjaunot abonementu 3. un 4. Latvju Enciklopēdijas burtnīcai iemaksājot abonēšanas maksu DM 8.— par abām burtnīcām mūsu pārstāvim LCK apgādam Latvija, Esslingen/N., Breite Strasse 6.

Vēl var pieteikties jauni abonenti.

Mūsu apgāda pārstāvji citās valstīs:

Anglijā — D. V. F. grāmatnīca, 44, Hans Place, London, S. W. 1, England. Abon. maksa 15 sh. par divām burtnīcām.
Argentīnā, Čīlē, Urugvajā — Juan Bite, Casilla de Correo 2366, Buenos Aires, Argentina. Abon. maksa 20 peso par divām burtnīcām.
Austrālijā — I. Sterns, 53, Champress Crescent, St. Mary's, N. S. W., Australia. Abon. maksa 20 sh. par divām burtnīcām.
Beļģijā, Francijā, Holandē, Italijā, Šveicē — Institut Cartographique P. Mantnieks, 44, rue van Eyck, Bruxelles; Belgique. Abon. maksa: Beļģ. Fr. 100.—; Franc. Fr. 750.—; Hol. Fl. 8.—; Sv. Fr. 10.— par divām burtnīcām.
Brazilijā — M. Zēgelnieks, Rua Piaui 197, Caixa Postal 12, Nova Odessa, C. P. Estada de Sao Paulo, Brasil. Abon. maksa cr. 50.— par divām burtnīcām.
Dānijā — I. Reitmanis, Postbox 292, Kobenhavn V, Danmark. Abon. maksa 15 kr par divām burtnīcām.
Kanadā — A. Kalniņš, 240, Grace Str., Toronto, Canada. Abon. maksa Dol. 2,50 par divām burtnīcām.
Norvēģijā — Generalkonsul A. Vannag, Blommenholm, via Oslo, Norge. Abon. maksa 15 kr. par divām burtnīcām.
ASV — K. Rabācs, 1835, 83rd. Street, Brooklyn 14, N. Y., U. S. A. Abon. maksa Dol. 2,50 par divām burtnīcām.
Zviedrijā — Apgāds Trīs Zvaigznes, Postbox 797, Stockholm 1, Sverige; postgiro 358 055. Abon. maksa 10 kr. par divām burtnīcām. (401)

Apgāds TRĪS ZVAIGZNES

ZIEMEĻBLĀZMAS APGĀDS

Jaunizdevumi:

Līdzības

Annas Dagdas dzejoļu krājums

Latviešu lirikā ienāk jauna, spēcīga dzejniece, savus individuālos pārdzīvojumus un laikmeta izjūtas ieklaudama dzejas klasisko tradiciju veidotā formā . . . . broš. DM 3.— ies. 5.—

Sīkstā dzīvība

Anšlāva Eglīša stāsti un noveles

Mūsu ievērojamais stāstnieks 15 stāstos un novelēs tēlo kara gadus un pēckara laiku bēgļu nometnēs, pasvītrojot alkas cīnīties, dzīvot, pastāvēt . . . . broš. 6.50 ies. 8.50

Krājumā:

Janka Mūzikants Kn. Lesiņa rom. broš. 6.— ies. 8.—
Tilti miglā, M. Zeberiņa rom., broš 5.— ies. 7.—
Darbs, A. Švābes romāns (nedaudz eks.) . . . broš. 5.— ies. 7.—
Ilūzijas, E. Ķezberes dzejoļi . . . 5.—
Laikmets un lira, Ed. Virzas dzejoļu izlase . . . 5.50
Sētnieks Ciepsts, A. Dziļuma stāsts 3,—

Grāmatas pasūtināmas:

JĀNIS ABUČS,

(24a) Lübeck, Dr.-J.-Leberstr. 46. (400)

„LATVIJAS" abonements,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks ieskaitot) maksā DM 3.— mēn. + DM 0.50 par piesūtīšanu. pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eks. DM 3.— mēnesī par eksemplāru. pasūtinot ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēn. + DM 1.80 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0.90 par viensleiīgas nonpareille iespiedrindas aizņemto telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par pusčenu. Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai" (14a) Esslingen N Breite Str 6

ED. PAEGLES

Latvju rakstu ābecīte

(DM 5.—) un KRĀJA (DM 1.— pastmarkās) satur vairāk nekā 300 oriģinālzīmējumu pēc etnograf. materiāliem, kas der izšuvumiem, audumiem ādas, koka, metalla uc. rokdarbiem. No atsauksmēm: „Ābecīte brīnišķīgi padevusies. Tā būtu jāiegādājas ikvienam aizjūras braucējam." — „A charming little book." — Izsūtu uz visām valstīm.

(17a) Karlsruhe. Forstner-Kaserne. (396)

Kā var iegādāties LCK apgāda grāmatas ārpus Vācijas?

Rakstiet tieši apgādam, pieprasot vēlamo grāmatu. Jūs to saņemsit pa pastu savā dzīves vietā, ar norādījumu, kam izdarāma samaksa.

LCK APGĀDA IZDEVUMI

	DM
Br. Kaudzītes Mērnieku laiki, pilnīgs izd ar Ed Brencēna ilustr., audekla sējumā	14,—
A. Saulietis Darbu izlase, broš.	3,80
A. Austriņš Puiškāns, tēloj., broš	4.—
K. Skalbe Stāsti un tēlojumi. broš	1 50
K Lesiņš Lietas, kas kārtojas pašas, nov., stāsti, broš	5,50
ies.	8,50
J. Klīdzējs Cilvēki uz tilta, stāsti, broš	4,—
I. Leimane Mātes cilts, rom broš	5,50
P Klāns Greizie rati, tēlojumi, broš.	4.—
V Ulbopū Neviens mūs nedzird, romāns, broš	7,50
ies	12.—
P Upe Tumšā robeža, tēlojumi no robežsargu dzīves, 3 daļās, broš. kopā	4.—
R Skuliņa un R Birzgalis Palaidnīgie zaķēni, bērnu grāmata	2.50
M Urnežus Torņi liesmās, dzejoļi, broš	3.—
K. Dāle Laika rasa, dzejoļi	1,50
J Sirmanis un A. Kaugars Ceļa maize, lasāmgrāmata II. un III klas	3,—
H Kreicers Dzīves mācība	3,—
M Gaide un A Endziņš Tēvu valodas mācība, sistēmatiska gramatikas un pareizrakstības kurss tautskolām un pašmācībai	3,—
Dr. K Ulmanis Domas par tautu un valsti	2,50
F Sūna Literāra saruna ar kritiķiem, teorētiķiem un rakstniekiem	4,50

CITU APGĀDU IZDEVUMI

	DM
K. Lesiņš Janka mūzikants, romāns	6,—
M Bendrupe Smieklīgais un viņa sirds, noveles	5,—
J. Jaunsudrabiņš Jaunsaimnieks un velns, romāns	11,—
J. Jaunsudrabiņš Nauda, romāns	6,60
K. Roze Latv.-angliska vārdnīca	9,—
K. Roze Angliski-latv. vārdnīca	7,—
Pogina-Eiche A course of English	6,—
Antuans de St. Eksiperī Nakts lidojums, broš.	3,50
ies.	6,—
Marg. Mičele Vējiem līdzi, romāns, I un II d	à 5,—
Prof. Šmits Latviešu pasakas, ies.	8.50
Ed Virza Laikmets un lira, dzejoļi, ies.	5,50
Zenta Mauriņa Sniķs, esejas, ies	9,50
Zenta Mauriņa Sirds mozaīka, esejas	4,—
A. Eglītis God thy Earth is aflame (Dievs, tava zeme deg) angļu val., ar ilustr	1,50
T. Gulbransens Un mūža meži šalc, romāns	5,80
D. F. Veinlands Rulamans, stāsts, ies	8,30
A. Leiše Putnkopiņa	6,—
Zelma Lāgerlēfa Nilsa Holgersona brīnišķ. ceļojums ar meža zosīm, I., II un III d	à 4,50
U. S. A., rokas grāmata	2,—
Akselis Munte Grāmata par San Mikelu, romāns I. un II d.	à 5,—
D Roga un St. Cīrulis Ābece	2,—
A Deglavs Rīga, romāns	2,80
P. Mantnieks Latvijas karte	3 —
Ed. Tomass Latvija	4,—
P. Mantnieks Pasaules atlants, broš.	3,—

LCK apgāds LATVIJA

Esslingen/N., Breite Str. 6, Germany

Trigve Li apmekle Staļinu

Vai Kremlis akceptes UN generalsekretara 4 punktus?

Maskava (ls). — Maskavas radio pirmdienas naktī ziņoja, ka vakarā Staļins pieņēmis audiencē UN ģenerālsekretāru Trigve Lī. Pieņemšanā bijuši klāt arī Molotovs un Višinskis.

Pag. piektdienā Trigvem Lī bija ilgāka saruna ar padomju ārlietu ministru Višinski, kuŗa viesis viņš bija arī pirmdienas priekšpusdienā. Sestdien Lī vēl apspriedās ar ārlietu ministra vietnieku Gromiko un pēc tam ar agrāko UN sekretāra vietnieku Soboļovu. Svētdien Trigve Lī kopā ar 90.000 citiem apmeklētājiem noskatījās futbola sacīksti starp Maskavas Spartaka un Ļeņingradas Dinamo komandām.

Maskavas politiskās aprindas zina vēstīt, ka Trigve Lī iesniedzis Staļinam precīzi formulētus 4 priekšlikumus.

1. Drošības padomes nāves punkts jāpārvar ar komūnistiskās Ķīnas valdības uzņemšanu.

2. Drošības padomei jāsanāk pārmaiņus 4 lielo galvaspilsētās piedaloties attiecīgās valsts ministram vai ministru prezidentam.

3. Jāatjauno sarunas par atomenerģijas kontroli.

4. Deviņām jaunām Eiropas valstīm jādod iespēja kļūt par UN locekļiem.

Opozicijas uzvara Turcijā

Ankara (ls). — Turcijas parlamenta vēlēšanās svētdien līdzšinējā valdības partija — republikāņu tautas partija — piedzīvojusi sakāvi. Demokratiskās opozicijas partijas vadītājs Himkets Bajars paziņojis, ka viņa partija no 465 vietām jaunajā parlamentā ieguvusi 300. Daudzi republikāņu tautas partijas vadošie darbinieki palikuši ārpus parlamenta. Pietiekamu balsu skaitu nav arī ieguvis ministru prezidents, ārlietu ministrs un vēl astoņi citi ministri. Līdz šim valdības partijai no 465 vietām parlamentā piederēja veselas 402. Opozicijas partijas uzvara sagādājusi lielu pārsteigumu, jo sevišķi tādēļ, ka abu partiju programmās nav būtisku atšķirību.

Vacija joprojam ...

(Turpinājums no 1. lpp.)

Adenauera puses bijuši ļoti labvēlīgi. Rietumvācijas kanclers uzsveŗ, ka komunikē saturs, forma un tonis liecina par gluži negaidītu progresu rietumu sabiedroto nostājā pret Vāciju, un var droši sagaidīt, ka jau tuvākajā nākotnē Rietumvācijas pārvaldē sagaidāmi ievērojami atvieglinājumi.

Trīs Lielie pēc savas konferences publicējuši arī vairākas citas kopīgas deklarācijas. Vienā no tām ziņots par vispārīgo konferences gaitu, norādot, ka konferencē apspriestas daudzas problēmas, kas attiecas uz dažādām pasaules valstīm. Galvenais apspriežu mērķis bijis — novērst jauna kaŗa briesmas un radīt priekšnoteikumus ilgstošam mieram. Visi 3 ārlietu ministri sarunās sasnieguši pilnīgu vienprātību par savu turpmāko politiku visos jautājumos. Kāds cits komunikē aplūko Eiropas emigrācijas problēmas. Tajā norādīts, ka pārāk lielais iedzīvotāju skaits vairākās Rietumeiropas zemēs ir viens no galvenajiem iemesliem visas pasaules stāvokļa nestabilitātei. Ārlietu ministri tādēļ vienojušies, ka sistēmatiski jāizmanto visas iespējas liekā iedzīvotāju skaita novirzīšanai uz citurieni, it īpaši no Vācijas un Italijas.

Nevienā ārlietu ministru deklarācijā nav pieminēts nesenais Šūmana priekšlikums par vācu un franču ogļu un tēraudrūpniecības apvienošanu. Ar šo priekšlikumu rietumvalstu valdības grib iepriekš vēl iepazīties visās detaļās. Katrā ziņā Šūmana plāns tomēr visu laiku atrodas rietumu politisko diskusiju degpunktā. Par to pozitīvas atsauksmes izteiktas tiklab no angļu un amerikāņu, kā arī Rietumvācijas valdības puses. Franču ārlietu ministrs Šūmans sestdien Londonā pieņēma Vācijas 3 augstos komisārus, lai informētu tos par savu projektu. Francija tuvākajās dienās par smagās rūpniecības apvienošanu apspriedīsies arī ar Ādenauera valdību un Beneluksa valstīm. Preses pārstāviiem Šūmans norādīja, ka arī Lielbritānija varētu eventuāli piedalīties ogļu un tēraudrūpniecības koordinēšanā. Viņš esot tikko izsaucis uz Londonu franču saimniecības plānošanas vadītāju Monē, kas nākošajā nedēļā apspriedīšoties ar visu to valstu pārstāvjiem, kas šai plānā ieinteresēti.

Rietumu preses slejās triju ārlietu ministru konferences darbs visumā novērtēts atzinīgi. BBC raidītāja komentātors it īpaši uzsveŗ lielo vienprātību, kāda valdījusi Ečesona, Bevina un Šūmana starpā. Times norāda, ka konferences komunikē liecina par lielo politisku tālredzību. Daily Telegraph un Yorkshire Post ievadnieki domā, ka turpmākā notikumu norise lielā mērā būs atkarīga no Padomju savienības. Ja krievu politiķi būs pietiekami gudri un gribēs kaut cik piekāpties, tad būs iespējams panākt vienošanos uz plašākas bazes, bet ja tie turpinās līdzšinējo politiku, tad lielās rietumu demokratijas no saviem deklarētajiem principiem neatkāpsies.

Vacu evangeliska baznica pret diktaturu

Berlīne (j). — Svētdien visās Vācijas evanģeliskajās baznīcās no kanceles nolasīja ev. vācu baznīcas sinodes izdoto „miera vēstījumu". Berlīnes Marījas baznīcā šai sakarā baznīcas padomes priekšsēdis bīskaps Dr. Dibeliuss teica svētrunu, norādot, ka miera vēstījumu baznīca nav izdevusi ne jebkādas politiskas varas uzdevumā „Mūsu evanģeliskā baznīca nepieņem politiskas pavēles ne no rietumiem, ne austrumiem," teica bīskaps. Svētrunā viņš tālāk vērsās pret visa veida diktātūrām, arī pret „proletāriāta diktātūru", norādot, ka tā var novest cilvēci līdz jaunam kaŗam. Sirmais vācu evanģeliskās baznīcas galva pirmdien atzīmēja savu 70. dzimumdienu.

Austrumvācijas komūnistiskā SED partija tikko izdevusi paziņojumu par jaunām tīrīšanas akcijām savās rindās. Paziņojumā prasīts arī uzsākt plašu protesta kustību baznīcas un reliģisko organizāciju aprindās. Austrumvācu baznīcas vadītāji paziņojumā apzīmēti par kaŗa kūdītājiem, minot vārdā kardinālī Preisingu un Dr. Dibeliusu, kas abi tikko protestējuši pret reliģiskās brīvības aizskaršanu komūnistu pārvaldītajā territorijā.

Ludz atbrivot mati

Vašingtona (ek). — Amerikas lietuviete, skolniece Danute Armonaite lūgusi Trigvi Lī pirms viņa došanās uz Maskavu, uzaicināt Staļinu atbrīvot no Sibirijas vergu nometnes viņas māti un brāli, kas tur deportēti līdzīgi daudziem citiem, un atļaut viņiem izbraukt uz ASV. Jādomā, ka Lī šo viņas cilvēcīgo lūgumu nevarēs izpildīt, jo visu tautu draugs pret līdzīgām lietām ir nejūtīgs. Taču Danutes vēstule guvusi atbalsi amerikāņu presē, kas laikā, kad pasaulē svin mātes dienu, apraksta ar dzelzs aizkaru šķirtās ģimenes likteni.

12. JŪNIJĀ ATKAL APLAUDĒS STAĻINAM

Maskava (E). — Maskavas radio ziņo, ka politbirojs nolēmis sasaukt augstākās padomes sesiju 12. jūnijā. Rietumu laikraksti šo krievu oficiālo informāciju komentē ar lielu uzmanību. Līdz šim bija pieņemts, ka Padomju savienības augstākā padome sanāca tikai vienreiz gadā. Tas notika martā vai aprilī, kad vajadzēja nobalsot par budžetu un noklausīties debates. Jaunievēlētā Padomju savienības augstākā padomē, kas pēc Staļina konstitūcijas it kā līdzinātos parlamentam, ir 1316 deputātu. Liekas, ka viņiem nebūs cita uzdevuma kā vienīgi aplaudēt Staļinam un vienbalsīgi apstiprināt visus tos lēmumus, kas pieņemti politbirojā un ko neviens cilvēks pat domās neuzdrošināsies vairs grozīt.

Sarleroa katastrofa jau 38 upuri

Brisele (J) — Pēc pēdējām ziņām upuŗu skaits smagajā ogļraktuvju katastrofā pie Šarleroā pieaudzis līdz 38. Katastrofas cēlonis izrādījies ogļu putekļu eksplozija, kas notikusi 500 metru dziļumā un galīgi sagrāvusi vienu no lielākajām raktuvju šachtām. Beļģu valdība atvēlējusi 500.000 franku lielu summu katastrofā nogalināto ogļraču piederīgo atbalstam. Visā raktuvju apgabalā izsludinātas sēras, un pie namiem izlikti pusmastā karogi. Beļģijas ministru prezidents Eiskens nosūtījis līdzjūtības telegrammas Šarleroā apkaimes pilsētu un ciemu vecākajiem.

Cik līdz šim noskaidrots, nogalināto ogļraču vidū ir 18 beļģi, 8 ukraiņu DP, 3 poļi, 3 itaļi, 1 francūzis un 1 vācietis. Daļa upuŗu nav vēl identificēti.

Kritis arī vacu komunistu partijas vaditaja vietnieks

SED LAIKRAKSTI ZIŅO PAR KURTA MILLERA APCIETINĀŠANU, BET HANOVERAS KRIMINĀLPOLICIJA ŠO INFORMĀCIJU ATSAUC

Berlīne (D). — Padomju kontrolētā vācu ziņu aģentūra vēstī, ka pagājušo svētdien Berlīnes austrumsektorā drošības policija apcietinājusi Rietumvācijas komūnistu partijas vadītāja vietnieku Kurtu Milleru. No krievu kontrolētās Austrumvācijas preses izriet, ka apcietinātais bijis rietumu sabiedroto spiegs un nodevis Savienotajām valstīm un Lielbritānijai svarīgus „Austrumvācijas militāros un saimnieciskos noslēpumus".

Ziņa par Kurta Millera apcietināšanu radījusi lielu ievērību Vašingtonā un Londonā. Komūnistu partijas biedrs viņš bija jau kopš 1919. gada un kopš 1931. gada vadīja vācu komūnistisko jaunatni. Rietumos Milleram piedēvētajiem noziegumiem neviens netic. Vairāki Londonas laikraksti norāda, ka nevar būt runas par kaut kādu nodevību vai spiegošanu. Vienīgais Millera noziegums esot tas, ka viņš kopš šā gada sākuma sanīdies ar Rietumvācijas komūnistu partijas vadītāju Maksi Reimani. Bonnas aprindās runā, ka Millers kopš tā laika nav pārmijis nevienu vārdu ar Reimani. Priekš 14 dienām viņš iesniedza Bonnas parlamentā rakstu, ka atsakās no sava deputāta mandāta. Vairāki Rietumvācijas laikraksti norāda, ka Kurtu Milleru uz Austrumvāciju pārviļinājusi kāda komūniste. Viņam esot bijusi divu stundu gara apspriede ar padomju joslas ministru prezidenta vietnieku Ulbrichtu SED namā Berlīnē. Pēc tam apspriežu telpās esot ieradušies vairāki drošības policijas ierēdņi un Milleru apcietinājuši.

Komentējot šo gadījumu, Stuttgarter Nachrichten raksta, ka Kurts Millers piederēja tā saucamajai Ļeņina apvienībai. Viņam bijuši sakari arī ar komūnistu Hugo Paulu, kas no partijas izslēgts jau pagājušā gadā. Citi vācu laikraksti savukārt vēstī, ka Kurts Millers slepeni uzturas kaut kur Hannoveras apkārtnē. Šo informāciju presei sniedzis kāds vācu kriminālpolicists, kas viņu redzējis kādas komūnistes sabiedrībā.

19. maijā sāksies lielofensiva pret Hočiminu

Parīze (D). — Franču prese ziņo, ka 19. maijā sāksies lielofensīva pret Indoķīnas komūnistu vadoni Hočiminu. Jau tagad Francijas ārzemnieku leģions sekmīgi ievadījis vairākus uzbrukumus. Neparredzamos džungļos kaŗaspēka vienības Ķīnas pierobežā esot iznīcinājušas vairākas komūnistu izlases vienības. Parīzes laikraksti piebilst, ka uzbrukums sācies pēc tam, kad ASV ārlietu ministrs Dīns Ečesons apsolījis Francijai saimniecisku un militāru palīdzību. Praktiski ieročus cīņām Indoķīnā franči sāks saņemt jau jūnija vidū.

Poļu diplomati izvelas brivibu

Helsinki (D). — BBC ziņo, ka Polijas sūtniecības kultūras atašejs Zaprovskis un vicekonsuls Miškovskis šinīs dienās slepeni pārbraucis pāri Botnijas jūras līcim un ieradies Stokholmā. Abi poļu diplomāti, kas ilgus gadus strādāja Helsinkos, zviedru policijai paziņoja, ka viņi vairs nevar akceptēt Varšavas režīmu un pārstāvēt savu valsti. Zaprovskis un Miškovskis izteica vēlēšanos izceļot uz Argentīnu. Brīvību šinīs dienās izvēlējušies arī divi poļu kaŗavīri. No Štetīnes garnizona viņi ieradušies Rietumberlīnē un lūguši no amerikāņu iestādēm patvēruma tiesības. Abi poļi atbēguši ar šautenēm un pilnā formas tērpā. Amerikāņu militārā policija katra bēgļa kabatās atradusi 60 patronu.

Zviedru spiegiem jaatbild tiesa

Stokholma (rk). — Policija tikko pabeigusi trīs zviedru spiegu lietas izmeklēšanu. Galvenais spiegs ir 24 g. v. ārzemnieku komisijas ierēdnis G. A. Eriksons, otrs ir 22 g. v. fotografs A. J. Nordgrens, bet trešais spiegu lietā iemaisītais ir kāds 25 g. vecs kantorists. Visu trīs spiegu apsūdzību uztur pilsētas policijas priekšnieks, norādot, ka Eriksons atbildīgs par slepenu ziņu izsniegšanu, kuŗas attiecās uz bēgļiem, jo viņam sakarā ar dienestu bija pieejamas ziņas, kas atradās pasu nodaļā. Fotografam Nordgrenam jāatbild par to, ka viņš palīdzējis Eriksonam spiegošanas darbībā un fotografējis slepenus dokumentus. Trešā apsūdzētā lieta ir mazāk smaga.

DR. JACHIMS TOMĒR BŪS BĪSKAPS

Vīne (E). — BBC pārstāvis no Vīnes ziņo, ka pāvests tomēr apstiprinājis Dr. Franci Jachimu par Vīnes bīskapu. Kā zināms, šis 40 gadus vecais katoļu garīdznieks priekš pāris nedēļām Sv. Stefana domā paziņoja, ka viņš nav cienīgs uzņemties šo augsto amatu. Pēc šīs deklarācijas Dr. Jachims atstāja dievnamu un devās uz mājām. Pēc tam no Romas pienāca vēsts, ka Sv. Tēvs atļāvis viņam apdomāties. Austriešu prese, komentējot šo gadījumu, piebilst, ka Dr. Jachims augsto amatu laikam tomēr uzņemsies.

ASV ražo mazformata atombumbas

Vašingtona (jj). — Savienoto valstu bruņoto spēku augstākā vadība apstiprinājusi jau kopš ilgāka laika dzirdēto informāciju, ka ASV sākušas ražot „zīdaiņu" atombumbas, kas ērti transportējamas arī nelielās turbolidmašīnās. Speciālisti norādījuši, ka jaunās mazformāta atombumbas nav mazāk spēcīgas par parastā formāta bumbām. To eksplozīvais spēks esot pat lielāks nekā bumbām, kas kaŗa beigās nomestas virs Japānas vai arī vēlāk Bikini atolā.

Par vairākiem citiem interesantiem ASV militārās gatavošanās soļiem ziņots pēdējā Newsweek numurā. Savienotās valstis pašlaik veic intensīvus flotes bazes ierīkošanas darbus Grenlandē, reizē iekārtojot tur arī lidlaukus smagajiem bumbvežiem un gaisa desanta vienībām. Amerikāņu zinātnieki tikko izveidojuši jaunu atombumbu produkcijas paņēmienu, atstājot tās pusgatavā stāvoklī resp. nesavienojot bumbas čaulu ar pašu eksplozīvo lādiņu. Tādā kārtā ražotās pusgatavās bumbas iespējams ērtāk uzglabāt, bet vajadzības gadījumā var īsā laikā lādiņu iepildīt čaulā.

BRITU KUĢIS ETRURIA APĶĪLĀTS OTRREIZ

Oslo (j) — Pēc tam, kad britu zvejas kuģi Etruria pēc 300 rubļu samaksas bija atbrīvojušas padomju iestādes Murmanskā, sestdien tas apķīlāts otrreiz. Šoreiz Etruriu aizturējušas norvēģu iestādes. Tvaikonis netālu no norvēģu ostas Honingsvagas bija pārkrāvis savu 7 tonnu zivju kravu kādā citā britu transportkuģī, kas Norvēģijas territoriālajos ūdeņos ir aizliegta rīcība. Norvēģu iestādes par to piespriedušas kuģa kapteinim 300 dol. naudas sodu, līdz kuŗa samaksai Etruria apķīlāts. Pēc pēdējām ziņām britu konsuls Tromsē pieprasītos 300 dolarus jau samaksājis, bet Etruria vēl arvien atrodas Honingsvagas ostā. Kuģa kapteinis izteicies, ka norvēģi ar viņu apgājušies vēl sliktāki nekā krievi.

TITO NEGRIB TRIESTU

Belgrade (D). — Svētdienas vakarā maršals Tito savā rezidencē Belgradē pieņēma kādu itaļu radio komentātoru, ar ko viņš sarunājās gandrīz divi stundas. Šo interviju Belgrades raidītājs uzņēma arī platēs. Tito paskaidroja, ka Jugoslavija „nekādā gadījumā negrib anektēt Triestu". Belgrade vēloties vienīgi tiešu vilcienu satiksmi ar Italiju. Pēc šīs intervijas itaļu žurnālists jautāja, kādi priekšnoteikumi būtu labākām Romas un Belgrades attiecksmēm. Tito burtiski atbildēja: „Tā var būt vienīgi cīņa pret komūnismu."

Krievi atradusi notriekto amerikāņu lidmasinu

Ņujorka (J). — Pēc Amerikas Balss ziņām. ASV izlūkošanas dienests saņēmis informāciju, ka padomju flotei Baltijas jūrā izdevies atrast vietu, kur nogrimusi amerikāņu Privateer tipa lidmašīna. Šī vieta atrodoties apm. 400 km rietumos no Liepājas. Krievi pašreiz pūloties izcelt lidmašīnu no jūras dzelmes. Ja tas viņiem izdosies, tad viņi varēs iepazīties ar ļoti slepenām amerikāņu aviācijas ierīcēm. Amerikāņu radio ziņotājs, sniedzot šo informāciju, piebilda: „Mēs ceram, ka krievi būs vismaz tik augstsirdīgi, ka izdos Savienotajām valstīm bojā gājušo pilotu līķus."

DAŽOS VĀRDOS

Neierobežota telefona satiksme ar ārzemēm 15. maijā atjaunota no Rietumvācijas.

Simts austrumjoslas CDU partijas biedru pirmajā maija pusē pārbēguši Vācijas rietumjoslās, — paziņojis kristīgo demokratu partijas birojs Berlīnē.

Komūnistiskā partija aizliegta mazajā Monako valstiņā. Tajā bijuši apm. 250 biedri, bet no tiem tikai 3 Monako pavalstnieki.

13 g. v. amerikāņu zēns Džozefs Orts izglābis Hersfeldā savu 2 g. v. vācu rotaļbiedru Pēteri Fosu no nāves, izvelkot viņu nesamaņā no upes, kuŗā mazais Pēteris bija iekritis neuzmanības dēļ.

Trūmens ievēlēts par kādas indiāņu cilts „goda pilsoni". 7 šīs cilts delegāti šajās dienās pasniedza ASV prezidentam goda pilsoņa atribūtus — miera pīpi un indiāņu galvas rotu.

100.000 vāciešu, kas izdzīti no okupētajiem Austrumvācijas apgabaliem, Čechoslovakijas un Polijas, svētdien sapulcējās masu sanāksmē un pieņemtajās rezolūcijās deklarēja savu vēlēšanos atgriezties dzimtenē.

Futbola sacīkste starp dejotājām un sporta žurnālistiem notika Romā. Uzvarēja dejotājas ar 4-3. Preses ļaudis gan „bruņnieciski" bija devuši savām pretiniecēm 3 vārtu handikapu.

50 Eiropas kājnieku divīzijas pieprasījis svētdien kādā runā demokratu senātors Taidings, kas ir ASV senāta militārās komisijas priekšsēdis. 50 divīzijas esot nepieciešamas, lai Lielbritānijā un ASV varētu koncentrēties jūras un gaisa spēku tālākai izbūvei.

Krievija pārspējot ASV aukstajā kaŗā, deklarēja svētdien radiofonā Ečesona jaunais padomnieks Džons Fosters Dalless. Viņš paskaidroja, ka komūnisti varot panākt aukstajā kaŗā visu to pašu, ko tie panāktu ieroču kaŗā, ja nelietošot pret krieviem citādus līdzekļus.

Pie jaunas dzelzceļa līnijas būves, kas savienotu Ķīnas un Pad. savienības dzelzceļus patlaban nodarbināti 25.000 ķīniešu kaŗavīri.

Biskajas līcī tikko sākušies apvienotie britu, holandiešu un franču flotes manevri.

Tālredzes ierīces tanku vajadzībām demonstrēja amerikāņu armijas nedēļas ievadījuma skatē Ņudžersijā. Jaunais tālredzes aparāts dos iespēju tanku vadītājiem turpmāk pārskatīt apkārtni arī tādos gadījumos, kad pati bruņu mašīna atrodas aiz kāda kalna vai meža.

Sidnejā pirmdien sākās britu imperijas valstu pārstāvju sanāksme, lai izlemtu Dienvidaustrumāzijas atbalstīšanu cīņā pret komūnisma ekspansiju.

Vai šogad gaidāms kaŗš? — Par šo jautājumu tikko iztaujāti 2000 Vācijas rietumjoslu iedzīvotāju. 26 proc. no tiem atbildējuši ar jā, bet 74 proc. ar nē.

Pēc muhamedāņu rituāla salaulāti persiešu princese Fatima un amerikāņu students Hilliers Irānas sūtniecībā Parīzē. Līgavainim ar paceltu labās rokas rādītāju pirkstu bija starp citu jāapsola vienreiz mūžā doties svētceļojumā uz Meku un katru dienu 5 reizes lūgt Dievu, pagriežoties uz austrumiem. Hilliera tēvs dāvinājis dēlam pūrā 2000 dolaru.

106 gadu vecumā aizgājis pensijā Dienvidafrikas laukstrādnieks Matandi Mapimbeia. Pensiju viņš bija izpelnījies jau pirms daudziem gadu desmitiem, bet tikai tagad pats atzinis, ka kļuvis darbam par vecu.

Parīzes prefekts Leonārs izdevis rīkojumu, aizliedzot 20 dažādus trokšņu veidus pilsētas ielās, starp citu auto tauŗu lietošanu, paklāju dauzīšanu, dziedāšanu utt. Jāpiezīmē, ka pats Leonārs ir kurls.

Krievi izgudrojuši arī radio, televīziju un radaru, — tikko Pravdā paziņojis padomju fiziķis Popovs. „Itaļu kosmopolits Markoni" esot krievu izgudrojumu nozadzis un nekrietnā kārtā ieguvis lielu peļņu.

Maratondeju konkurss tikko beidzies Lionā. Pēc 821 stundas nepārtrauktas dejošanas uzvaras laurus guvis spānietis Pedro Masips ar savu korsikāņu partneri Mimi Geģeju, uzstādot jaunu ilgdejošanas rekordu.

Otru reizi Turcijas vēsturē nacionālās sapulces vēlēšanās svētdien piedalījās arī vairākas opozicijas partijas. Līdztekus kopš 25 gadiem valdošajai Turcijas tautas partijai šoreiz vēlēšanās piedalījās arī demokratu, nacionālistu un jaunuzbūves partija.

Ik 8 minūtēs Francijā ierodas viens politiskais bēglis. Šāda bēgļu plūsme caurmērā esot konstatējama kopš otra pasaules kaŗa beigām, ziņo franču iekšlietu ministrija.

Uzbrukuma iespējas Lielbritānijai pašlaik teorētiski studē padomju augstākie virsnieki Maskavā, sīki iepazīdamies ar kādreizējo Hitlera izstrādāto uzbrukuma plānu Britu salām, kas bija pazīstams ar nosaukumu Jūras lauvas operācija.